

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ:

«Διοίκηση και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση»

της μεταπτυχιακής φοιτήτριας ΙΩΑΝΝΑΣ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Θ Ε Μ Α

« Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης »

Επιβλέπων καθηγητής: Αθανάσιος ΓΚΟΤΟΒΟΣ

Ιωάννινα, 2019

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ΙΩΑΝΝΑ Ε. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

που υποβλήθηκε στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. «Επιστήμες της αγωγής»
του τομέα Πρακτικής Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, του τμήματος Φιλοσοφίας της
Φιλοσοφικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Επιβλέπων καθηγητής:

Αθανάσιος Γκότοβος, Καθηγητής του Τμήματος Φιλοσοφίας

Εξεταστική Επιτροπή:

Αθανάσιος Γκότοβος, Καθηγητής του Τμήματος Φιλοσοφίας

Λουτσιάνα Μπενινκάζα, Αναπλ. Καθηγήτρια του Τμήματος Φιλοσοφίας

Κωνσταντίνος Σιάκαρης, Επίκ. Καθηγητής του Τμήματος Φιλοσοφίας

Ιωάννινα, 2019

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Ευχαριστίες

Η συγγραφή μίας διπλωματικής εργασίας σε μεταπτυχιακό επίπεδο αποτελεί μία πρόκληση. Η ολοκλήρωση του κειμένου, απαίτησε χρόνο, κόπο και προσπάθεια από μέρους μου και, χωρίς τη διαρκή στήριξη της οικογένειάς μου και του επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Αθανάσιο Γκότοβο πιθανότατα δεν θα είχε καταστεί δυνατή.

Εξίσου, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων για την αμέριστη συμπαράσταση και την μετάδοση των γνώσεων τους. Δεν θα σταματήσει ποτέ να με εκπλήσσει η αγάπη τους για το αντικείμενο και η προσφορά τους στην ακαδημαϊκή γνώση.

Επιπλέον, δεν θα μπορούσα παρά να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Ονομαστικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους διευθυντές των σχολείων του Βούπερταλ (κ. Δημ. Χαραλάμπους), Μπίλεφελντ (κ. Νικηφορίδη), Ντόρτμουντ (κ. Μ. Κωνσταντινίδου) και Ντίσελντορφ (κ. Νικ. Βουδρισλή) καθώς και τους γονείς που δαπάνησαν μέρος του πολύτιμου χρόνου τους για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων που συμπεριλαμβάνονται στο παράρτημα. Ένα μεγάλο ευχαριστώ, επίσης, στο φίλο μου Παππά Άγγελο για τις συμβουλές, τη στήριξη και τη βοήθειά του για όλα αυτά τα χρόνια.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω και τον κ. Απόστολο Κατσίμπρα που με τις κατάλληλες συμβουλές και καθοδήγησή του κατάφερα να αντιμετωπίσω τα οποιαδήποτε εμπόδια και κωλυσιεργίες από μέρους των θεσμών.

Εύχομαι το αποτέλεσμα να δικαιώσει όλες τις πλευρές και να συνδράμω, με τον τρόπο μου, στην έρευνα στον τομέα.

Ιωάννα Ε. Παπασπύρου

Περίληψη

Η παρούσα εργασία ξεκίνησε με αφορμή την αναζήτηση των δεδομένων για την ύπαρξη ελληνικών σχολείων στη Γερμανία και ειδικότερα στην περιοχή του Ντόρτμουντ ως μία τέτοια μελέτη μίας συγκεκριμένης κοινότητας μεταναστών. Κύριος στόχος είναι να διερευνηθούν για τέσσερα συγκεκριμένα σχολεία, αυτό του Ντόρτμουντ και του Ντίσελντορφ αλλά και του Βούπερταλ και του Μπίλεφελντ, για τα οποία όμως υπάρχουν περιορισμένα δεδομένα: α) Αν υπάρχει αύξηση ή μείωση του μαθητικού δυναμικού πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα και για ποιους λόγους συμβαίνει, β) με τι σχετίζεται η επιλογή σχολείου από τους γονείς και ποια είναι τα βασικά κριτήρια των γονέων για την επιλογή του σχολείου των παιδιών τους στην περίπτωση των σχολείων του Ντόρτμουντ και του Ντίσελντορφ; Και, γ) ποια ήταν η εθνική (ελληνική) εκπαιδευτική πολιτική η οποία ακολουθήθηκε σε σχέση με τα ελληνικά σχολεία στη Γερμανία;

Έτσι, στόχος είναι η μελέτη των στρατηγικών και των κριτηρίων με βάση τα οποία επιλέγουν οι Έλληνες γονείς το σχολείο στο οποίο θα φοιτήσουν τα παιδιά τους. Προκύπτει θεωρητικά πως, στις επιλογές αυτές, φαίνεται να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και η κοινότητα και η σχέση των γονέων με τα άλλα μέλη αυτής. Συνεπώς, και ο εν λόγω παράγοντας συνεξετάζεται στην έρευνα αυτή. Εντός αυτού του πλαισίου, η παρούσα ερευνητική εργασία θα εξετάσει το βαθμό προτίμησης των αμιγώς ελληνικών σχολείων από τους ομογενείς στη Γερμανία για τη φοίτηση των παιδιών τους και θα διερευνήσει τη συσχέτιση μεταξύ του βαθμού στον οποίο η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά ή θετικά, το μαθητικό δυναμικό του δημοτικού σχολείου του Ντόρτμουντ, καθώς και τα κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η τελική επιλογή του σχολείου (γλώσσα, ποιότητα, μελλοντικά σχέδια για εκπαίδευση).

Για το σκοπό της συγγραφής της μελέτης θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της ποιοτικής έρευνας με τη χρήση, παράλληλα, ποσοτικών δεδομένων.

Στο πλαίσιο της έρευνας πεδίου, η οποία έγινε σε επιλεγμένα σχολεία της Γερμανίας, ελήφθησαν συνεντεύξεις με σκοπό να αποτιμηθούν οι στάσεις, απόψεις και γνώμες των γονέων των Ελλήνων μαθητών που φοιτούν στα εν λόγω ελληνικά σχολεία

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

αλλά και στα γερμανικά σχολεία της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα το είδος έρευνας που θα ακολουθηθεί κατά την ερευνητική διαδικασία είναι αυτό της ημιδομημένης συνέντευξης. Η συνέντευξη είναι ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου. Καθώς, πρόκειται για την αλληλεπίδραση, την αποτελεσματική επικοινωνία και συνδιάλεξη μεταξύ του εκπονητή και του συμμετέχοντος της έρευνας.

Τα συμπεράσματα της έρευνας αφορούν τα ακόλουθα:

- Υπάρχει όντως τάση μείωσης των εγγεγραμμένων μαθητών από το 2010 και μετά.
- Κυρίως οι νεομετανάστες επιλέγουν το ελληνικό σχολείο.
- Υπάρχει έλλειψη οργάνωσης.
- Δεν διδάσκεται σωστά η ελληνική γλώσσα.
- Υπάρχει ανησυχία από μέρους των γονέων για τυχόν «κλείσιμο» του σχολείου.
- Υπάρχει όντως η ίδια τάση με αυτή της δεκαετίας του 1980 για έλλειψη κατάρτισης και στις δύο γλώσσες.

Λέξεις κλειδιά:

Εκπαίδευση, ελληνόπαιδα, Γερμανία, μετανάστευση, οικονομική κρίση, παιδεία, εκπαιδευτικές επιλογές γονέων, ελληνικά σχολεία, γερμανικά σχολεία.

Abstract

The present work began with the search for data on the existence of Greek schools in Germany and in particular in the Dortmund area as such a study of a particular immigrant community. The main objective is to investigate four specific schools, Dortmund and Düsseldorf and Wuppertal as well as Bielefeld, but for which there are limited data: a) Whether there is an increase or decrease in student capacity before the start of the financial crisis in Greece and for whom reasons why, (b) what is the parents' choice of school and what are the parents' main criteria for choosing their children's school in the case of Dortmund and Düsseldorf? And, (c) what was the national (Greek) educational policy that followed the Greek schools in Germany?

Thus, the aim is to study the strategies and criteria on the basis of which Greek parents choose the school in which their children will attend. Theoretically, these choices appear to play an important role in both the community and the parent's relationship with other members. Therefore, this coefficient is also included in this research process. Within this framework, the present research work will examine the preference of purely Greek schools to the expatriates in Germany for the education of their children, and examine the extent to which the financial crisis has had a negative or positive effect on the pupil potential of his primary school. Dortmund, as well as the criteria used to make the final school choice (language, quality, future plans for education). For the purpose of writing the study, the qualitative research method will be used, together with quantitative data.

With concern to the field research , it has been conducted in selected schools in Germany, interviews will be conducted in order to evaluate the attitudes, views and opinions of the parents of Greek students attending these Greek schools as well as the German schools in the region. In particular, the type of qualitative research to be followed during the research process is that of the semi-structured interview. Interviewing is one of the key tools of the qualitative method. As it is shown, the most important aspects concern interaction, effective communication and interaction between the designer and the research participant.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

The conclusions of the survey are as follows:

- There is a tendency for the number of enrolled students to decline from 2010 onwards.
- Mostly new immigrants choose the Greek school.
- There is an apparent lack of organization in the Greek schooling system in Germany.
- The Greek language is not taught properly in Greek Schools in Germany.
- Some Parents are concerned that the school may be closed.
- There is indeed the same tendency as in the 1980s for lack of training in both languages.

Keywords:

Education, Greek children in Germany, Germany, migration, economic crisis, educational choices of parents, Greek schools, German schools.

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	3
Περίληψη.....	4
Abstract	6
Λίστα Πινάκων-Διαγραμμάτων.....	11
Πίνακας Συντομογραφιών	14
Πρώτο Μέρος: Θεωρητικό Πλαίσιο	16
A. Εισαγωγή.....	16
Δομή έρευνας.....	17
Σχεδιασμός έρευνας.....	18
A.1. Επιλογή μεθοδολογίας.....	18
A2. Σκοπός και στόχοι της Έρευνας.....	19
A.3. Ερευνητικά ερωτήματα.....	20
Κεφάλαιο 1: Μετανάστευση	22
1.1. Ορισμός και έννοια της μετανάστευσης	22
1.2. Αίτια και προκλήσεις της μετανάστευσης.....	24
1.3. Μετανάστευση Ελλήνων	27
1.3.1. Αίτια μετανάστευσης Ελλήνων στη Γερμανία την περίοδο 1960 -2000..	28
1.3.2. Μετανάστευση και οικονομική κρίση.....	30
Κεφάλαιο 2: Εκπαίδευση και εκπαιδευτικά συστήματα	33

2.1.	Το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα	33
2.2.	Το Γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα	36
2.3.	Τα νομοθετικά πλαίσια εκπαίδευσης Ελλάδας και Γερμανίας	39
2.4.	Εκπαιδευτικές πολιτικές για την εκπαίδευση των Ελληνοπαίδων στη Γερμανία	41
2.5.	Η επιλογή σχολείο ως μία σύνθετη απόφαση για τους γονείς.....	43
2.6.	Η περίπτωση των ελληνικών κοινοτήτων -επιλογή ελληνικής ή γερμανικής εκπαίδευσης 46	
2.7.	Ο ρόλος των συλλόγων και των ελληνικών κοινοτήτων	48
	Δεύτερο Μέρος: Ποιοτική έρευνα	53
	Κεφάλαιο 3: Σχέδιο συνέντευξης και δεοντολογία	53
3.1.	Σχέδιο συνέντευξης.....	53
3.2.	Δεοντολογία της έρευνας.....	56
3.3.1.	Η συλλογή υλικού	57
3.3.2.	Διαδικασία διεξαγωγής συνεντεύξεων και λοιπές παράμετροι.....	60
	Τρίτο Μέρος: Αποτελέσματα έρευνας	63
	Κεφάλαιο 4: Ερευνητικά ευρήματα και ανάλυση αποτελεσμάτων.....	63
	Παρουσίαση στατιστικών φοίτησης.....	63
4.1.	Παράθεση ευρημάτων	63
4.2.	Επεξήγηση	68
4.2.1.	Ανάλυση δεδομένων ανά σχολικό έτος, σχολείο Μπίλεφελντ	69
	Σχολικό έτος 2010 – 2011	69

Σχολικό έτος 2011 – 2012	70
Σχολικό έτος 2012 – 2013	72
Σχολικό έτος 2013 – 2014	73
Σχολικό έτος 2014 – 2015	75
Σχολικό έτος 2015 – 2016	76
Σχολικό έτος 2016 – 2017	77
Σχολικό έτος 2017 – 2018	78
Σχολικό έτος 2018 – 2019:.....	80
4.2.2. Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντόρτμουντ.....	81
Σχολικό έτος 2011 – 2012	81
Σχολικό έτος 2012 – 2013	82
Σχολικό έτος 2013 – 2014	83
Σχολικό έτος 2014 – 2015	84
Σχολικό έτος 2015 – 2016	85
Σχολικό έτος 2016 – 2017	86
Σχολικό έτος 2017 – 2018	87
Σχολικό έτος 2018 – 2019	88
4.2.3. Ελληνικό σχολείο Ντίσελντορφ	88
Σχολικό έτος 2018 - 2019.....	90
Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα ποιοτικής έρευνας.....	92
5.1. .Παρουσίαση δείγματος.....	92
5.2. Οι απόψεις των γονέων	97
5.3. Η οπτική των γονέων για τα ελληνικά σχολεία στη Γερμανία και οι διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων.....	103

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

5.4 Τα κίνητρα των γονέων για την επιλογή του ελληνικού σχολείου ή του γερμανικού, αντίστοιχα	110
5.5 Η πληροφόρηση των γονέων για τη λειτουργία των ελληνικών σχολείων στη Γερμανία	118
5.6 Ένταξη και προσαρμογή στο σχολείο	121
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα και προτάσεις	132
Παράρτημα.....	149
A. Έγγραφα	149
Αδειοδότηση	149
B. Αναλυτικοί στατιστικοί πίνακες - Ελληνικό δημοτικό σχολείο Bielefeld.....	150
Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντόρτμουντ.....	155
Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντίσελντορφ	157
ΣΤ. ΝΟΜΟΣ 1351/83	159

Λίστα Πινάκων-Διαγραμμάτων.

Διάγραμμα 1 στατιστικά για τη μετανάστευση των Ελλήνων στη Γερμανία.	
Διάγραμμα 2 Στατιστικά φοίτησης 2018 – 2019, Βούπερταλ.....	64
Διάγραμμα 3 Συγκεντρωτικό Διάγραμμα Φοίτησης.	
Διάγραμμα 4 Στατιστικά Ελληνικό Σχολείο Ντόρτμουντ, 2011 – 2019.....	67
Διάγραμμα 5 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2010 – 2011.....	69
Διάγραμμα 6 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2011 – 2012.....	70
Διάγραμμα 7 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2012 – 2013.....	72

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Διάγραμμα 8 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2013 – 2014.....	
Διάγραμμα 9 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2014 – 2015.....	75
Διάγραμμα 10 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2015 – 2016.....	76
Διάγραμμα 11 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2016 – 2017.....	77
Διάγραμμα 12 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2017 – 2018.....	78
Διάγραμμα 13 Στατιστικά Μπίλεφελντ, σχολικό έτος 2018 -2019.....	80
Διάγραμμα 14 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2011 – 2012.....	81
Διάγραμμα 15 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2012 – 2013.....	82
Διάγραμμα 16 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2013 – 2014.....	83
Διάγραμμα 17 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2014 – 2015.....	84
Διάγραμμα 18 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2015 – 2016.....	85
Διάγραμμα 19 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2016 – 2017.....	86
Διάγραμμα 20 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2017 – 2018.....	87
Διάγραμμα 21 Στατιστικά Ντόρτμουντ, 2018 – 2019.....	88
Διάγραμμα 22 Συνολική εικόνα σχολείου Ντίσελντορφ, 2007 – 2008 έως 2018 – 2019.	89
Διάγραμμα 23 Εγγραφέντες Ντίσελντορφ, ανά τάξη και φύλο, 2018 – 2019.....	90
Διάγραμμα 24 Μαθητές που παρέμειναν ενεργοί το 2018 – 2019 ανά τάξη και φύλο, σχολείο Ντίσελντορφ.	91
Πίνακας 1 Αναλυτικός πίνακας στατιστικών δεδομένων σχολείου Μπίλεφελντ, 2007 – 2019.....	67

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Παράρτημα Α. Εικόνα 1 Αδειοδότηση.	149
Παράρτημα Β. Πίνακας 1 Εγγραφές-Μετεγγραφές ανά σχολικό έτος.....	150
Παράρτημα Β. Πίνακας 2 Στοιχεία ΕΔΣ Μπύλεφελντ.	155
Παράρτημα Β. Πίνακας 3 Εγγραφές Μετεγγραφές ανά σχολικό έτος, Δημοτικό Σχολείο Ντόρτμουντ	156
Παράρτημα Β. Πίνακας 4 Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντόρτμουντ.	157

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Πίνακας Συντομογραφιών

UN	<i>United Nations</i>
UNCHR	<i>United Nations Human Rights Committee</i>
ΕΔΙΑΜΜΕ	<i>Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών</i>
ΕΔΣ	<i>Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο</i>
ΕΕ	<i>Ευρωπαϊκή Ένωση</i>
ΕΟΚ	<i>Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα</i>
ΗΠΑ	<i>Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής</i>
Κ.λπ.	<i>Και λοιπά</i>
ΟΔΓ	<i>Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας</i>
ΟΗΕ	<i>Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών</i>
ΥΠΕΘ	<i>Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων</i>

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

λ.χ	Λόγου χάρη
-----	------------

Πρώτο Μέρος: Θεωρητικό Πλαίσιο

A. Εισαγωγή

Η μετανάστευση είναι ένα σύνθετο φαινόμενο το οποίο παρατηρείται ανά τους αιώνες και σχεδόν σε κάθε ανθρώπινη κοινωνία. Αν και τα αίτια και οι συνέπειες της μετανάστευσης ποικίλλουν, το ανθρώπινο ένστικτο της επιβίωσης ωθεί τα άτομα τα οποία βρίσκονται σε μία κατάσταση η οποία είναι προβληματική, είτε αυτό αφορά την μη επαρκή εξασφάλιση των απαραίτητων για τη ζωή είτε κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά ζητήματα, να αναζητήσει μία εναλλακτική λύση με το να μεταβεί σε ένα νέο τόπο διαμονής. Αυτή η μετοίκιση μπορεί να συμβαίνει είτε ομαδικά είτε σε ατομικό επίπεδο, να αφορά τη μετεγκατάσταση σε ένα τελείως άγνωστο και μακρινό τόπο ή την εσωτερική μετανάστευση, να είναι προσωρινή ή μόνιμη κοκ (Lucassen et al 2010).

Παρά το μικρό της μέγεθος, η Ελλάδα από την αρχαιότητα αλλά και σε όλη τη σύγχρονη ιστορία της έχει βιώσει φαινόμενα συστηματικής μετανάστευσης των πολιτών της στο εξωτερικό- τόσο στην Αμερική όσο και την Ευρώπη, αλλά και την Ασία, την Αφρική κλπ. (Βεντούρα 1999). Τα τελευταία 100 χρόνια, οι μεταναστευτικές ροές των Ελλήνων σε διάφορες χώρες του κόσμου υπήρξαν πολύ μεγάλες. Ιδιαίτερα κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970, η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων μεταναστών κινήθηκε προς την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (ΟΔΓ). Πλήθος πολιτικών και οικονομικών παραγόντων συντέλεσαν στην ενίσχυση του μεταναστευτικού ρεύματος προς τη Γερμανία και αντίστροφα (Horf, 1993).

Οι λόγοι μετανάστευσης των Ελλήνων ποικίλλουν ανά περίοδο και ανά τόπο προορισμού. Για παράδειγμα, οι Έλληνες που μετανάστευσαν στις αρχές της δεκαετίας του 1920 στη Βόρειο Αμερική είχαν εξαναγκαστεί στην επιλογή αυτής της λύσης ως αποτέλεσμα των επιδράσεων του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, εκμεταλλευόμενοι την αυξανόμενη ζήτηση για φθινό εργατικό δυναμικό στις ΗΠΑ που αναπτύσσονταν ραγδαία και εγκατέλειψαν τη χώρα εν γνώσει τους ότι αυτή η κατάσταση θα ήταν μόνιμη. Οι Έλληνες που μετέβησαν στη Γερμανία, κυρίως τη δεκαετία του 1960, στην αρχή είχαν την πεποίθηση πως αυτή η κατάσταση θα ήταν προσωρινή και αποσκοπούσαν στην βελτίωση

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

της οικονομικής τους κατάστασης, αλλά κατέληξαν να παραμείνουν, σε ποσοστό άνω του 70% σε μόνιμη βάση εκεί. Κάθε κοινότητα μεταναστών έχει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και μπορεί να αποτελέσει ειδική μελέτη περίπτωσης (Βεντούρα 1999).

Δομή έρευνας

Στο πρώτο κεφάλαιο, η εργασία πραγματεύεται τον ορισμό της μετανάστευσης ως ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο. Επιπλέον, εστιάζει στην μετανάστευση των Ελλήνων σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Στόχος είναι να συνδεθεί η μετανάστευση των ντόπιων από τη χώρα με συγκεκριμένα ιστορικά και κοινωνικά φαινόμενα και να εντοπιστεί κάποια συγκεκριμένη τάση, όπως, λ.χ. οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Έπειτα, στο δεύτερο κεφάλαιο, η μελέτη επικεντρώνεται στην εκπαίδευση στην Ελλάδα, τις εκπαιδευτικές πολιτικές στη χώρα καθώς και τα ισχύοντα προγράμματα σπουδών. Παράλληλα, εξετάζεται το αντίστοιχο σύστημα στη Γερμανία, με σκοπό το να υπάρξει μία επαρκής σύγκριση και να δοθούν στοιχεία σχετικά με νομικά, κοινωνικά και πρακτικά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν οι οικογένειες και κοινότητες Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία. Στη μελέτη αυτή γίνεται μία προσπάθεια για την παρουσίαση της κατάστασης της ελληνικής κοινότητας στη Γερμανία σε σχέση με την εκπαίδευση και τη φοίτηση σε ελληνικά ή γερμανικά σχολεία, ανάλογα με τις εμπειρίες, τις στάσεις των γονέων, όπως και άλλους συναφείς παράγοντες. Για το σκοπό αυτό, μελετάται ο ρόλος των συλλόγων και των ελληνικών κοινοτήτων, η εκπροσώπηση των οικογενειών σε αυτούς τους συλλόγους καθώς και η επιρροή του περιγυριού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων από τους Έλληνες γονείς. Το μοντέλο επάνω στο οποίο βασίζεται η ανάλυση, συνολικά, είναι αυτό των Friedman et al. (2006) για τα κριτήρια επιλογής του σχολείου από τους γονείς.

Το τρίτο κεφάλαιο, έπειτα, επικεντρώνεται στην έρευνα πεδίου η οποία έλαβε χώρα καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης της παρούσας μελέτης. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η μεθοδολογία, το δείγμα και οι στόχοι / σκοποί της έρευνας με τη μορφή ερευνητικών ερωτημάτων και ερευνητικών υποθέσεων. Έπειτα, παρουσιάζεται το σχέδιο συνέντευξης

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

και οι τρόποι με τους οποίους εξασφαλίστηκε η εγκυρότητα της έρευνας. Σημειώνεται πως δόθηκε στους συμμετέχοντες ένα έγγραφο συναίνεσης στην Ελληνική γλώσσα και, όποτε κρίθηκε απαραίτητο, δόθηκαν διευκρινήσεις και στη Γερμανική. Μετέπειτα, η συζήτηση προχωρά σε ένα από τα μείζονα ζητήματα τα οποία η ερευνήτρια κρίθηκε να αντιμετωπίσει και αφορούσε τους περιορισμούς της παρούσας προσπάθειας για την αποτίμηση της σύγχρονης κατάστασης των Ελληνοπαίδων στη Γερμανία. Ενώ η αρχική προσπάθεια εστίασε στο να συλλεχθούν δεδομένα από το Ντόρτμουντ, οι πρακτικές δυσχέρειες της έρευνας ανάγκασαν την ερευνήτρια να μεταβάλλει την ερευνητική διαδικασία. Στο εν λόγω κεφάλαιο παρουσιάζονται τα προβλήματα αυτά και εξηγείται η αλλαγή στη μεθοδολογία.

Κατόπιν, στο κεφάλαιο που ακολουθεί παρατίθενται και αναλύονται τα ευρήματα της έρευνας με τη χρήση των μεθόδων της ποιοτικής συνέντευξης και συζητούνται τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας.

Σχεδιασμός έρευνας

A.1. Επιλογή μεθοδολογίας

Στο σημείο αυτό γίνεται μία ανάλυση της διαδικασίας που επιλέχθηκε ως κύρια μεθοδολογία της έρευνας, για το σκοπό της εκπόνησης της εργασίας αυτής. Το εργαλείο το οποίο επιλέχθηκε είναι αυτό της ημι-δομημένης συνέντευξης, στην οποία γίνεται χρήση ενός ανοικτού ερωτηματολογίου με ερωτήσεις οι οποίες απευθύνονται στο δείγμα της έρευνας.

Οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις οι οποίες είναι διαθέσιμες είναι, πράγματι, ποικίλες, οπότε η τελική απόφαση σχετικά με την τελική μορφή της ποιοτικής έρευνας έπρεπε να είναι κατάλληλη για το σκοπό της εργασίας και να αποδίδει τα αναμενόμενα αποτελέσματα (Patton 1990). Από την ανασκόπηση ανάλογων μελετών προκύπτει πως η πλέον αποδοτική μέθοδος έρευνας πεδίου ήταν η συνέντευξη καθώς μία ποσοτική έρευνα με μεγάλο αριθμό συνεντεύξεων ήταν δύσκολο να γίνει σε μία περιορισμένη γεωγραφική περιφέρεια όπως αυτή του κρατιδίου του Ντόρτμουντ.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Επίσης, η ποιοτική έρευνα επιλέγεται ως πλέον κατάλληλη όταν αναζητούνται οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα επί ευαίσθητων ζητημάτων και το να «κινηθεί» κανείς από το ειδικό στο γενικό. Υπό αυτήν την έννοια, μέσω της ποσοτικής μεθόδου, η συγγραφέας θα στερούνταν της επιλογής του να κατορθώσει να αναδείξει τις προσωπικές γνώμες, απόψεις και εκτιμήσεις των συμμετεχόντων και κατέληγε μόνο σε εκτιμήσεις σχετικά με το πόσο «κλίνουν» οι συμμετέχοντες σε μία από τις προκαθορισμένες απαντήσεις. Η περαιτέρω διερεύνηση και η εις βάθος έρευνα και μελέτη ειδικών στοιχείων, ιδίως σε ένα πιο σύγχρονο ζήτημα είναι πολύ πιο χρήσιμη και μπορεί να αναδείξει πολλές πτυχές του ζητήματος οι οποίες να ήταν ανεξερεύνητες ή / και άγνωστες (Patton 1990).

Αυτό δεν σημαίνει πως τα συμπεράσματα της έχουν κατ'ανάγκη ισχύ για όλη τη Γερμανία. Η κύρια χρησιμότητα της ποιοτικής έρευνας αφορά το ότι αναδεικνύει γεγονότα και φαινόμενα τα οποία μπορεί να μην είναι ορατά με μία απλή ποσοτική μελέτη επί του υπό μελέτη ζητήματος. Χαρακτηριστικά, στην παρούσα έρευνα προέκυψαν συμπεράσματα τα οποία δεν θα είχαν προκύψει με τη συλλογή ερωτηματολογίων μέσω της συνέντευξης, όπως το ότι πολλές γυναίκες δεν εργάζονται (μητέρες) και το ότι η επιλογή τους για μετανάστευση προέκυψε μετά από συζήτηση με το σύζυγο, συχνά «θυσιάζοντας» οι ίδιες την καριέρα τους.

A2. Σκοπός και στόχοι της Έρευνας

Η σημασία της μελέτης έγκειται στο γεγονός πως η επιρροή της εκπαίδευσης στα ελληνικά σχολεία είναι αναμφίβολη για τους Έλληνες του εξωτερικού καθώς, πέραν του ότι οι νέοι διδάσκονται βασικές γνώσεις εντός του σχολείου, κατανοούν καλύτερα την ταυτότητα τους και αποκτούν εθνική συνείδηση. Η έρευνα αυτή αποτελεί μία σύγχρονη προσπάθεια αποτίμησης των προκλήσεων και των δυνατοτήτων της ελληνικής παιδείας στο εξωτερικό. Επειδή η εργασία εστιάζει στη μετά 2009 περίοδο, αποτελεί μία ευκαιρία να συζητηθούν οι πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα της εκπαίδευσης μεταναστών, κάτι που ακόμη δεν έχει γίνει σε μεγάλο βαθμό.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Στόχος, λοιπόν, είναι η μελέτη των στρατηγικών των Ελλήνων γονέων ως προς την επιλογή του σχολείου για τα παιδιά τους. Οι στρατηγικές αυτές φαίνεται να καθορίζονται από παράγοντες όπως η γλώσσα και η επιθυμία των γονέων να αποκτήσουν τα παιδιά γλωσσικές δεξιότητες στη μητρική τους γλώσσα, την ασφάλεια και την διασφάλιση ενός καλού επιπέδου ψυχικής υγείας για τα παιδιά καθώς και τις μελλοντικές προοπτικές (Βήχου, 2019). Επιπλέον, ιδίως για τους γονείς οι οποίοι επιλέγουν το ελληνικό σχολείο, στόχος είναι το να δειχθεί αν επηρεάζονται από την ελληνική κοινότητα και τις αντιλήψεις των οικείων τους στην επιλογή σχολείου.

A.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Κύριος στόχος είναι να διερευνηθούν τα εξής:

1. Αν υπάρχει αύξηση ή μείωση του μαθητικού δυναμικού στα ελληνικά σχολεία της Γερμανίας.
2. Εάν επιλογή του σχολείου εκ μέρους των γονέων σχετίζεται με ζητήματα ταυτότητας.
3. Εάν επιλογή του σχολείου εκ μέρους των γονέων σχετίζεται με ζητήματα γλώσσας και επικοινωνίας.
4. Με ποια άλλα κριτήρια γίνεται η επιλογή του σχολείου εκ μέρους των γονέων.
5. Εάν οι γονείς και τα παιδιά εντάσσονται ομαλά στη γερμανική κοινωνία ή υπάρχει σύνδεση ανάμεσα στην επιλογή του σχολείου και την ευκολία ή δυσκολία ένταξης.

Λόγω της συνθετότητας της έρευνας και του γεγονότος πως, κατά την συλλογή του υλικού ανέκυψαν επιπλέον ζητήματα, απαιτήθηκε ο επανακαθορισμός των ερευνητικών σκοπών αυτής της μελέτης. Πιο συγκεκριμένα, πέραν του αρχικού ερευνητικού ερωτήματος το οποίο αφορούσε το κατά πόσο το μαθητικό δυναμικό αυξήθηκε ή μειώθηκε

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

στα Ελληνικά σχολεία της Γερμανίας λόγω της κρίσης, στην μελέτη αυτή προέκυψε η ανάγκη της συζήτησης επιμέρους πρόσθετων ερωτημάτων.

Εντός αυτού του πλαισίου, η παρούσα ερευνητική εργασία εξετάζει, επιπλέον:

6. Το βαθμό προτίμησης των αμιγώς ελληνικών σχολείων από τους ομογενείς στη Γερμανία για τη φοίτηση των παιδιών τους.

7. Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά ή θετικά, το μαθητικό δυναμικό του δημοτικού σχολείου των Δημοτικών Σχολείων της BPB καθώς και,

8. Τα κριτήρια βάση των οποίων γίνεται η τελική επιλογή του σχολείου (γλώσσα, ποιότητα, μελλοντικά σχέδια για εκπαίδευση).

Πιο συγκεκριμένα το είδος ποιοτικής έρευνας που θα ακολουθηθεί κατά την ερευνητική διαδικασία είναι αυτό της ημιδομημένης συνέντευξης. Η συνέντευξη είναι ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου. Καθώς, πρόκειται για την αλληλεπίδραση, την αποτελεσματική επικοινωνία και συνδιάλεξη μεταξύ ερευνητή και υποκειμένου της έρευνας.

Στη συνέντευξη ερωτήθηκαν δέκα γονείς (10) που επέλεξαν το ελληνικό σχολείο και άλλοι δέκα (10) που προτίμησαν το γερμανικό σχολείο. Θα γίνει προσπάθεια εύρεσης γονιών (και των δύο κατηγοριών) που έχουν παιδιά στην Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ τάξη Δημοτικού (και του αντίστοιχου Γερμανικού) για να εξεταστεί αν μέσα στο χρόνο υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις αποφάσεις των γονέων αλλά και της βάσης (συλλογιστικής) αυτών των αποφάσεων.

Κεφάλαιο 1: Μετανάστευση

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μία ανάλυση της έννοιας της μετανάστευσης και του ποιες οι κύριες αιτίες πρόκλησης της μετανάστευσης και των μεταναστευτικών ροών. Ιδιαίτερα, εξετάζεται η περίπτωση των Ελλήνων μεταναστών προς τη Γερμανία τόσο ιστορικά όσο και μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης.

1.1. Ορισμός και έννοια της μετανάστευσης

Οι άνθρωποι έχουν την τάση να σχηματίζουν μόνιμες και προσωρινές κοινότητες και εγκαταστάσεις. Οι πόλεις και τα χωριά συνήθως δημιουργούνται κοντά σε υδάτινους όγκους ή σε προστατευμένα σημεία για να επιτρέπεται η εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων για την επιβίωση των ατόμων και της ομάδας όπως καθαρό νερό, τροφή, ζέστη και ασφάλεια. Ωστόσο, αυτό δεν είναι πάντοτε δυνατό, καθώς πολλές περιοχές παρουσιάζουν προβλήματα τα οποία είτε σχετίζονται με περιβαλλοντικές και κλιματικές συνθήκες είτε με έκτακτους παράγοντες όπως προβλήματα στην οικονομία, την κοινωνία, στρατιωτικές και άλλες απειλές κοκ. Στις περιπτώσεις αυτές, δεν είναι σπάνιο οι πληθυσμοί να αναζητήσουν τη δυνατότητα μετεγκατάστασης σε άλλη περιοχή προσωρινά ή μόνιμα. Το φαινόμενο αυτό της μαζικής εγκατάλειψης ενός τόπου παρατηρείται ανά τους αιώνες, σε διάφορες κοινωνίες και ανά τον κόσμο και καλείται «μετανάστευση» (Chatty 2006).

Γενικά, για τον ορισμό και την περιγραφή του φαινομένου αυτού χρησιμοποιούνται διάφοροι ορισμοί και παρουσιάζονται εναλλακτικές όψεις και αναλύσεις. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας τείνουν να παρουσιάζουν, λ.χ., τη μετανάστευση ως ένα πιο «οικονομικό» ή κοινωνικό φαινόμενο το οποίο, στην Ελλάδα, σχετίζεται με την οικονομική κρίση, αφενός, και την ανάγκη εξασφάλισης των πόρων και μίας καλύτερης ζωής, ενώ οι πολιτικοί ως ένα «φαινόμενο των καιρών». Από την άλλη, το ευρύ κοινό συγχέει συχνά τους όρους «μετανάστης», «πρόσφυγας» και «παράτυπος μετανάστης» (Levitt 1998).

Ένας από τους πιο «χρήσιμους» ορισμούς που αποσαφηνίζουν το ζήτημα είναι αυτός που δίδεται στη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Μεταναστών, άρθρο 1, παρ. 2, σύμφωνα με την οποία ο όρος μετανάστης καλύπτει την εκούσια μετακίνηση για «λόγους προσωπικής ευκολίας» σε έναν τόπο εκτός αυτού της μόνιμης διαμονής και καταγωγής ενός προσώπου, δηλαδή, που δεν είναι απόφαση που κρίνεται ως αποτέλεσμα της επιρροής ενός εξωτερικού επιτακτικού παράγοντα. Στην ίδια σύμβαση διευκρινίζεται πως ο πρόσφυγας, σε αντίθεση με το μετανάστη, δεν έχει την δυνατότητα να λάβει την απόφαση αυτή κατόπιν εκούσιας επιλογής και πως ο μετανάστης μπορεί να αντιμετωπίζει ή όχι εμπόδια στη μετακίνησή του ή στην πορεία του οπότε η ύπαρξη δυσκολιών δεν κρίνεται ως επαρκές κριτήριο για να του απονεμηθεί το status του πρόσφυγα. Εξίσου, αναφέρεται ρητά, στο άρθρο 2, σε διάφορες «κατηγορίες προσώπων» και μεταναστών. Κάθε χαρακτηρισμός ανταποκρίνεται σε άλλα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν τον εκάστοτε μετανάστη. Συνοπτικά, σύμφωνα με το άρθρο 2 λοιπόν (UNHRC 2003):

- Ένας μισθωτός που μετακινείται σε κράτος πλην αυτού της ιθαγένειάς του με σκοπό την μισθωτή δραστηριότητα είναι «μετανάστης εργαζόμενος». Ωστόσο, μπορεί κανείς να είναι μισθωτός εργαζόμενος σε κράτος εκτός αυτού του οποίου την ιθαγένεια διαθέτει και να επιστρέφει τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα στο κράτος καταγωγής του. Αυτός ο μετανάστης διαφέρει και ονομάζεται «συνοριακός εργαζόμενος» και, κατά κανόνα, εργάζεται σε μόνιμη βάση σε ένα γειτονικό κράτος. Από την άλλη ο «εποχιακός μετανάστης εργαζόμενος» μετακινείται μόνο για ένα χρονικό διάστημα εντός του έτους σε άλλο κράτος ενώ ο «μετακινούμενος εργαζόμενος», μπορεί, μεν, να διαμένει σε ένα κράτος αλλά, λόγω της εργασίας του, μετακινείται τακτικά σε άλλο κράτος για σκοπούς που σχετίζονται με την εργασία του (UNHRC, 2003).

- Υπάρχει και η κατηγορία του «ναυτικού» που είναι και πάλι μετανάστης εργαζόμενος που διαμένει και εργάζεται σε ένα πλωτό μέσο (πλοίο, αλιευτικό σκάφος κλπ) με σημαία και δραστηριότητες εκτός του κράτους της ιθαγένειάς του. Συναφής κατηγορία είναι και αυτού του «εργαζόμενου σε αλλοδαπή εταιρεία» που αφορά τη σύναψη έμμισθης

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

σχέσης ενός προσώπου με εταιρεία που δραστηριοποιείται και ανήκει σε κράτος μέλος εκτός αυτού του οποίου την ιθαγένεια διαθέτει (UNHRC, 2003).

1.2. Αίτια και προκλήσεις της μετανάστευσης

Ως λαός οι Έλληνες έχουν εξαναγκαστεί σε πολλές περιπτώσεις στο παρελθόν να καταφύγουν στη λύση της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης. Τα συνήθη αίτια της μετανάστευσης από την Ελλάδα προς το εξωτερικό είναι παρόμοια με αυτά που οδηγούν στις περισσότερες περιπτώσεις τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν την εστία τους και περιλαμβάνουν ζητήματα τα οποία επηρεάζουν την ποιότητα ζωής τους αλλά δεν συνιστούν άμεση απειλή για την ασφάλειά τους κατά τον ορισμό που δίδεται παραπάνω (UNHRC 2003). Οι λόγοι αυτοί είναι:

- Ιδεολογικοί.
- Πολιτικοί.
- Οικονομικοί.
- Δημογραφικοί.
- Προσωπικοί.
- Οικογενειακοί.
- Σχετικοί με το γενικό επίπεδο διαβίωσης.
- Εκπαιδευτικοί.
- Επαγγελματικοί (Santacreu 2009, Baldoni & Albert, 2009).

Όπως αναφέρθηκε, οι λόγοι μετανάστευσης των Ελλήνων ποικίλλουν ανά περίοδο και ανά τόπο προορισμού. Για παράδειγμα, οι Έλληνες που μετανάστευσαν στις αρχές της δεκαετίας του 1920 στη Βόρειο Αμερική είχαν εξαναγκαστεί στην επιλογή αυτής της λύσης ως αποτέλεσμα των επιδράσεων του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, εκμεταλλευόμενοι την

αυξανόμενη ζήτηση για φθινό εργατικό δυναμικό στις ΗΠΑ που αναπτύσσονταν ραγδαία και εγκατέλειψαν τη χώρα εν γνώσει τους ότι αυτή η κατάσταση θα ήταν μόνιμη. Οι Έλληνες που μετέβησαν στη Γερμανία, κυρίως τη δεκαετία του 1960, στην αρχή είχαν την πεποίθηση πως αυτή η κατάσταση θα ήταν προσωρινή και αποσκοπούσαν στην βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης, αλλά κατέληξαν να παραμείνουν, σε ποσοστό άνω του 70% σε μόνιμη βάση εκεί. Κάθε κοινότητα μεταναστών έχει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και μπορεί να αποτελέσει ειδική μελέτη περίπτωσης (Βεντούρα 1999).

Παρότι για τους μετανάστες η ευκαιρία που τους δίδεται να μετακινηθούν σε χώρα του εξωτερικού είναι μία απόφαση ζωής που μπορεί να τους ευνοήσει σημαντικά, το φαινόμενο έχει ευρείες συνέπειες τόσο για τα ίδια τα πρόσωπα όσο και για τις χώρες προέλευσης και προορισμού. Η μετανάστευση, άλλωστε, μεταφράζεται σε μία αλλαγή του τρόπου ζωής για τους ίδιους τους μετανάστες και μία κοινωνική αλλαγή, ειδικά όταν αυτή γίνεται μαζικά. Η Ελλάδα έχει βιώσει πρόσφατα αντίστοιχες καταστάσεις με σχεδόν το 10% του πληθυσμού της, ειδικά του πιο εξειδικευμένου, να αναζητεί ευκαιρίες απασχόλησης στο εξωτερικό, ενώ, ταυτόχρονα, έγινε και χώρα υποδοχής πάνω από 2 εκ. προσφύγων και μεταναστών από τη Συρία, γενικά τη Μέση Ανατολή και την Αφρική, από το 2010 έως σήμερα (Park 2015).

Τα επακόλουθα του φαινομένου για τους μετανάστες είναι τόσο θετικά όσο και αρνητικά. Καταρχάς, σε ό,τι αφορά τα θετικά, πολλοί εξ αυτών επιτυγχάνουν, πράγματι, την βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου και την εξεύρεση μίας διεξόδου από την ανεργία και τη φτώχεια. Τόσο οι πολιτικοί όσο και οι οικονομικοί μετανάστες δεν λαμβάνουν εύκολα μία τέτοια απόφαση και, στην πλειοψηφία τους, έχουν καταλήξει στη λύση της μόνιμης εγκατάλειψης της χώρας καταγωγής τους ως την έσχατη λύση. Οι Έλληνες που μετακινήθηκαν, λ.χ., όπως θα εξεταστεί στην ενότητα 1.3.1., στη Γερμανία από το 1967-1991, προέρχονταν από αγροτικές οικογένειες και η μετανάστευσή τους σήμαινε το ότι θα μπορούσαν όχι μόνο να επιβιώσουν οι ίδιοι αλλά να συντηρήσουν και τις οικογένειές τους στην Ελλάδα. Επίσης, θεωρούσαν πως εξασφαλίζουν ένα καλύτερο μέλλον για τους απογόνους τους και πρόσφεραν την ευκαιρία σε συγγενείς και οικεία πρόσωπα να τους ακολουθήσουν. Την ίδια στιγμή, οι παλιννοστούντες έφεραν, με την επιστροφή τους,

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

στοιχεία από την κουλτούρα των χωρών υποδοχής τους, ενισχύοντας το ευρωπαϊκό όραμα και βοηθώντας στην καλύτερη κατανόηση των πολιτισμών του εξωτερικού (Lianos 1997).

Οι αρνητικές συνέπειες είναι εξίσου σημαντικές για τα πρόσωπα αυτά. Παρότι πολλοί μετανάστες ήλπιζαν σε μία γρήγορη επιστροφή στην πατρίδα μόλις εξασφάλιζαν κάποιο συγκεκριμένο χρηματικό ποσό που θα τους επέτρεπε ένα νέο ξεκίνημα, οι περισσότεροι δεν το έκαναν ποτέ πράξη. Οικογενειακοί δεσμοί χάθηκαν και οι απόδημοι βίωσαν μεγάλη πίεση για να απορροφηθούν σε έναν λαό με τον οποίο είχαν ελάχιστες κοινές παραδόσεις, χωρίς να γνωρίζουν τη γλώσσα και δίχως να είναι πραγματικά ισότιμοι σε κοινωνικό επίπεδο. Οι δεύτερης και τρίτης γενιάς μετανάστες, παρότι πιο αποδεκτοί από την πλειοψηφία, αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα στην επιλογή της ταυτότητάς τους- από τη μία έχουν γαλουχηθεί σε οικογένειες που είτε απορρίπτουν την ελληνική παράδοση είτε την υποστηρίζουν ένθερμα με έναν, σχεδόν, φανατισμό, και, από την άλλη, είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με το σύστημα της χώρας στην οποία μεγάλωσαν, ειδικά αν έχουν φοιτήσει σε σχολείο της χώρας και όχι σε ελληνικό. Οι γυναίκες δέχονται ακόμη μεγαλύτερες πιέσεις από μεγαλύτερης ηλικίας άτομα, κυρίως, όπως τους γονείς τους, για να συνεχίσουν την οικογενειακή παράδοση και αντιμετωπίζουν προβλήματα τα οποία σχετίζονται με το ότι οι πρώτης γενιάς μετανάστες διατηρούν την παράδοση και την κουλτούρα της δεκαετίας του 1960 ή του 1970 και παραμένουν στο παρελθόν (Christou & King 2011).

Για τα κράτη υποδοχής, τα θετικά στοιχεία είναι πως αυξάνεται το ενεργό εργατικό δυναμικό και, ιδίως αν υπάρχει πρόβλημα ελλείψεων σε συγκεκριμένους παραγωγικούς τομείς όπως η βαριά βιομηχανία, η εισδοχή φτηνού και πρόθυμου για εργασία υπό τους όρους των εργοδοτών, δυναμικού, επιφέρει άμεση ανάπτυξη και αύξηση της παραγωγικότητας (Santacreu 2009, Baldoni & Albert 2009). Εξίσου, εφόσον έχουν ληφθεί ανάλογα μέτρα, επιτυγχάνεται μία γενικότερη βελτίωση των διεθνών σχέσεων της χώρας, ένας πλουραλισμός ιδεών και απόψεων και μία τόνωση της οικονομίας. Όταν, δε, η χώρα γίνεται προορισμός ακαδημαϊκών και επιστημόνων, αυξάνεται το γενικό επίπεδο και ενισχύονται όλοι οι τομείς και οι θεσμοί της χώρας. Στα αρνητικά, συχνά αναπτύσσονται φαινόμενα ξενοφοβίας, κοινωνικές αναταραχές και διαιρετικές τομές μεταξύ του

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

πληθυσμού. Το φαινόμενο αυτό είναι εντονότερο στις περιπτώσεις εκείνες που οι μετανάστες δεν προσήλθαν μετά από «ειδική πρόσκληση» του κράτους αλλά από δική τους επιλογή ή όταν πλειοψηφούν έναντι των γηγενών καθώς και σε περιοχές στις οποίες δημιουργούνται «γκέτο» (Stark & Taylor 1991).

Αντίστοιχες είναι οι επιπτώσεις για το κράτος προέλευσης. Αν υπήρχαν εξ αρχής σημαντικά επίπεδα φτώχειας και υποαπασχόλησης, η αγορά, η οικονομία και το κράτος πρόνοιας τονώνονται, αφού ένα σημαντικό ποσοστό ατόμων τα οποία παρέμεναν ανενεργά έχουν μεταβεί, πλέον, προς το εξωτερικό. Έτσι το κράτος δεν εξαναγκάζεται, πλέον, στο να λαμβάνει ειδικές πολιτικές και μέτρα για την ανακούφισή τους. Επίσης, διαχέεται ο πολιτισμός, ενισχύονται οι δεσμοί με το κράτος – προορισμό και επιτυγχάνεται η κοινωνική πρόοδος (Lianos 1997). Αντίθετα, όμως, περισσότερο στην περίπτωση «διαρροής εγκεφάλων», δηλαδή μαζικής εγκατάλειψης της χώρας από εξειδικευμένο προσωπικό, επιστήμονες και ερευνητές, η χώρα από τη μία χάνει σημαντικό παραγωγικό δυναμικό της και, από την άλλη, ενώ είχε επενδύσει η ίδια στην μόρφωση και την κατάρτιση των προσώπων αυτών δεν απολαμβάνει κέρδος από την επένδυσή της αυτή. Την ίδια στιγμή, δημιουργούνται τριβές, χάνεται η συνοχή του πληθυσμού και διαταράσσονται οι σχέσεις πολιτών και κράτους. Η διατήρηση δεσμών μεταξύ του κράτους-προέλευσης και των μεταναστών είναι βασική, έτσι τα κράτη χρηματοδοτούν δράσεις, ειδικά με έμφαση στην παιδεία και την πολιτιστική ανταλλαγή, ιδρύοντας σχολεία, συλλόγους κοκ στο εξωτερικό (Schiff 2005).

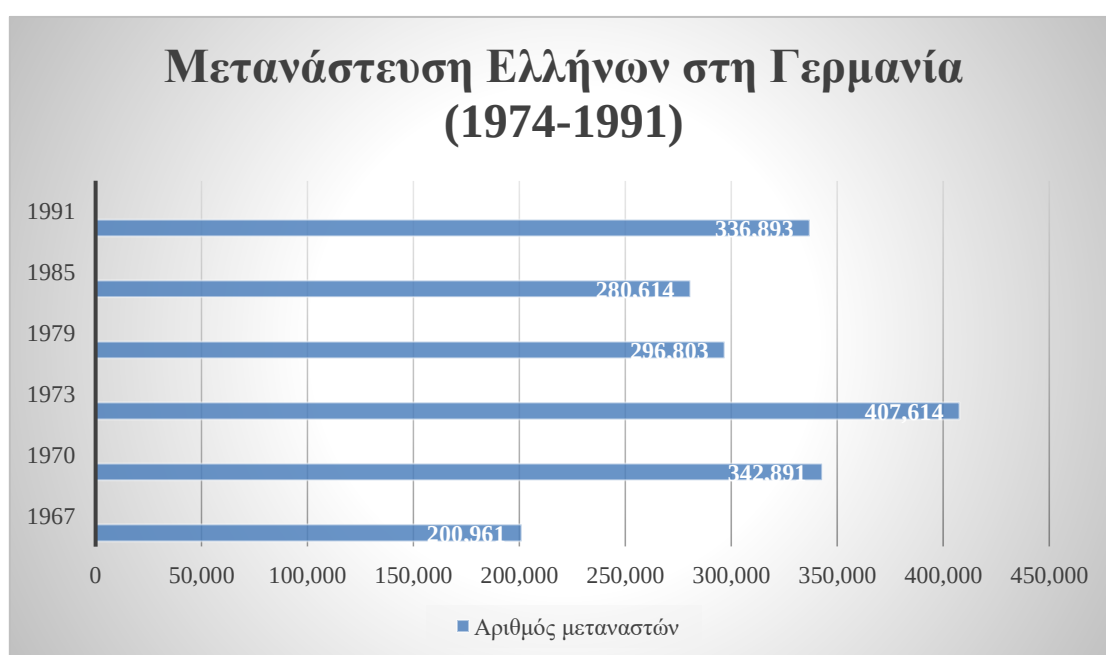
1.3. Μετανάστευση Ελλήνων

Στις ενότητες που ακολουθούν θα επιχειρηθεί το να αναλυθούν οι λόγοι που οι Έλληνες επέλεξαν τη Γερμανία ως χώρα προορισμού από το 1960 έως το 1990 (κυρίως) και αυτοί που τους ωθούν στο να αναζητήσουν και πάλι ένα νέο μέλλον στην χώρα αυτή σήμερα, λόγω της οικονομικής κρίσης. Σημειώνεται πως, με βάση τα δεδομένα του 2005, στη Γερμανία κατοικούν πάνω από 450.000 άτομα ελληνικής καταγωγής, καθιστώντας την ελληνική μειονότητα την τέταρτη μεγαλύτερη στη χώρα (Υπηρεσία 2015).

1.3.1. Αίτια μετανάστευσης Ελλήνων στη Γερμανία την περίοδο 1960 -2000

Παρόλο που σε αυτήν την ενότητα μελετάται η μετανάστευση των Ελλήνων για το σύνολο του δευτέρου μισού του 20^{ου} αι., είναι βασικό να επισημανθεί πως αυτή έλαβε χώρα σε δύο φάσεις: α) από το 1945-1967 και, β) από το 1967-1990. Επίσης, υπογραμμίζεται πως την πρώτη περίοδο (1945-1967) οι Έλληνες επιχειρούσαν, κυρίως, να μεταναστεύσουν στη Δυτική από το 1960 και έπειτα. Ωστόσο, λόγω πολιτικών φρονημάτων (αριστερή ιδεολογία) ένας αριθμός Ελλήνων μεταφέρθηκαν στις χώρες της Σοβιετικής Ένωσης, εξ ου και η ύπαρξη ελληνικών πληθυσμών στην Ανατολική Γερμανία. Έπειτα, από το 1967 και μετά, οι Έλληνες κατευθύνονταν προς τη Δυτική Γερμανία, ενώ από το 1991 και μετά οι ροές είναι τόσο προς την πρώην Δυτική όσο και την πρώην Ανατολική Γερμανία συνολικά (Lianos 1997: 72-87).

Στατιστικά, η μετανάστευση των Ελλήνων στη Γερμανία παρουσιάζεται για την περίοδο 1974 – 1991 ως εξής (πηγή: Γερμανική Στατιστική Υπηρεσία 2015)

Διάγραμμα 1 στατιστικά για τη μετανάστευση των Ελλήνων στη Γερμανία.

Οι λόγοι της μετανάστευσης των Ελλήνων ήταν, κυρίως, ιδεολογικοί και πολιτικοί. Ο εμφύλιος πόλεμος που ξέσπασε το 1945 και έληξε το 1949, ώθησε πολλούς αριστερούς να αναζητήσουν καταφύγιο στο εξωτερικό, ωθούμενοι από την πολιτική, οικονομική και κοινωνική κρίση τόσο κατά τη διάρκεια της ένοπλης σύγκρουσης όσο και μετά τη λήξη του. Έτσι, πολλοί Έλληνες μετανάστευσαν προς τη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας (Ανατολική). Η Ελλάδα, όμως, δεν ανέκαμψε σύντομα και η επιρροή των Αμερικάνων που υποστήριζαν έμπρακτα τη βασιλική οικογένεια και τη δεξιά, ήταν διαρκής. Ωστόσο, οι Έλληνες βίωναν ακόμη συνθήκες φτώχειας και υποαπασχόλησης, έτσι, οι πρώτοι εργαζόμενοι που κλήθηκαν να μεταβούν για εργασία στη Δυτική Γερμανία ως «φιλοξενούμενοι» (Gastarbeiter), προέρχονταν από την ελληνική ύπαιθρο, κυρίως, με τους πρώτους να καταφθάνουν την περίοδο πριν την επιβολή της δικτατορίας χωρίς καν να γνωρίζουν τη γλώσσα ή τις συνθήκες εργασίας και ζωής που θα αντιμετώπιζαν. Οι λόγοι ήταν κυρίως οικονομικοί και λιγότερο ιδεολογικοί (Κόντης και Φακολιάς 2002).

Από το 1967-1974 η περίοδος ήταν περισσότερο μεταβατική με τις μεταναστευτικές ροές να αποτελούνται από μετανάστες εργαζόμενους και μετανάστες που επέλεξαν τη μετάβασή τους για ιδεολογικούς και πολιτικούς λόγους. Ακόμη, επιστήμονες, επιχειρηματίες, πολιτικοί, καλλιτέχνες και ακαδημαϊκοί επέλεξαν την μετανάστευση ως μία λύση για να προστατεύσουν την καριέρα και, πολλές φορές, την ίδια τους τη ζωή από την κρίση που έφερε η δικτατορία. Ακόμη και αυτοί που, ιδεολογικά, δεν στρέφονταν προς τη δεξιά αλλά διαφωνούσαν με τις ακροδεξιές πολιτικές της Χούντας και είχαν τα μέσα για να μεταβούν στο εξωτερικό, επέλεξαν χώρες της Δυτικής Ευρώπης για να σπουδάσουν και να εργαστούν ανεμπόδιστα. Κάποιοι, δε, συνέχισαν τον αντιδικτατορικό αγώνα τους από το εξωτερικό (Κουπαράνης 2017).

Από το 1974 έως το 1991, οι εργαζόμενοι μετέβαιναν κυρίως για λόγους οικονομικούς και απασχόλησης, ενώ ένας αριθμός εξ αυτών ήταν σπουδαστές, πολλοί εκ των οποίων δεν παρέμειναν στη Γερμανία μετά το πέρας των σπουδών τους. Τα εργοστάσια της Δυτικής Γερμανίας είχαν ένα μεγάλο αριθμό Ελλήνων εργαζομένων, ενώ πολλά άτομα εργάζονταν στις κατασκευές και κάποιοι στο εμπόριο. Το ποσοστό των ατόμων ελληνικής καταγωγής που απασχολήθηκαν στην τριτογενή παραγωγή (υπηρεσίες) ήταν σημαντικά

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

μικρότερο, καθώς οι θέσεις αυτές δίδονταν σε άτομα τα οποία κατείχαν άριστα την γερμανική γλώσσα (Lianos 1997).

1.3.2. Μετανάστευση και οικονομική κρίση

Σήμερα παρατηρείται, όντως, αύξηση των μεικτών μεταναστευτικών ροών, η οποία συνδέεται με μία κρίση στους θεσμούς και μία ανθρωπιστική κρίση. Συνεπώς, ως ένα βαθμό, αιτιολογείται και η τάση των μέσων να εστιάζουν στους συγκεκριμένους παράγοντες. Οι σύγχρονοι μετανάστες είναι, όπως και την περίοδο 1967-1974, από διάφορες κοινωνικές και οικονομικές ομάδες και μετακινούνται για διαφορετικούς λόγους που σχετίζονται με την κρίση και την ύφεση. Ωστόσο, οι λόγοι είναι λιγότερο ιδεολογικοί καθώς δεν υπάρχει άμεση απειλή για την προσωπική ασφάλεια των «αντιφρονούντων» (Park 2015).

Η οικονομική ύφεση, ιδίως, αλλά και ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας, η έλλειψη επαρκούς προστασίας του εργαζόμενου και η κατάρρευση των κοινωνικών δομών, είναι μεταξύ των πιο σημαντικών θεμάτων στις πολιτικές «ατζέντες». Η σύγχρονη μετανάστευση για τους Έλληνες είναι αποτέλεσμα της υποαπασχόλησης στη χώρα, της στενότητας των οικονομικών πόρων και της ανεπάρκειας του κοινωνικού κράτους. Θεμελιώδη δικαιώματα και κατοχυρωμένες, θεσμοποιημένες αξίες, όπως αυτή της ισότητας, της δημοκρατίας και της ασφάλισης. Το γεγονός ότι αυτές οι «αυτονόητες» παροχές δεν δίνονται πλέον αυτόματα στους Έλληνες, στρέφει νέους και ικανούς επιστήμονες και επαγγελματίες στο να αναζητήσουν μία απασχόληση εκτός συνόρων, κυρίως στη Δυτική Ευρώπη, ακολουθώντας τα πρότυπα των παλαιότερων γενεών (Arslan et al. 2015).

Βασικότερα αίτια για τη μετανάστευση Ευρωπαίων στη Γερμανία, μεταξύ των οποίων και των Ελλήνων, είναι τα ακόλουθα (Bertoli et al 2013: 24 – 32):

- Η αναζήτηση ενός καλύτερου επιπέδου ζωής γενικά, ειδικά σε ό,τι αφορά τις ευκαιρίες απασχόλησης και επαγγελματικής ανέλιξης.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Η αντιμετώπιση της φτώχειας και της ανεργίας.
- Οικογενειακοί και προσωπικοί λόγοι, όπως, λ.χ. η απόφαση παλιννοστούντων να επιστρέψουν στη χώρα γέννησής τους, η επιθυμία του/της συντρόφου να ακολουθήσει το άτομο με το οποίο διατηρεί μία συντροφική σχέση, η μετάβαση ολόκληρης της οικογένειας στο εξωτερικό (οικογενειακή επανένωση) κ.ο.κ.
- Μετακίνηση στα πλαίσια των σπουδών και της επαγγελματικής εξειδίκευσης που εξελίσσεται σε μία μόνιμη εγκατάσταση λόγω εύρεσης μίας καλής θέσης εργασίας.

Με βάση σύγχρονες μελέτες και αναφορές σε σχέση με τη νεομετανάστευση και τη μετανάστευση των Ελλήνων γενικά, καθίσταται σαφές πως είναι πολύ πιο δύσκολο να παρουσιάσει κανείς λεπτομερή στατιστικά σε σχέση με την περίοδο του 1960 – 1980. Σε μεγάλο βαθμό, την ευθύνη για την εμφάνιση αυτού του φαινομένου τη διατηρεί η Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντός της Σένγκεν, οι πολίτες κρατών μελών της ΕΕ μπορούν να μετακινηθούν χωρίς να υπάρχει υποχρέωση δήλωσης του σκοπού της μετακίνησης, λ.χ. αναψυχή, αναζήτηση εργασίας και σπουδές, δεν απαιτείται η έκδοση διαβατηρίου ή βίζα και μπορεί κανείς να παραμείνει στο εν λόγω κράτος μέλος για χρονικό διάστημα ενενήντα (90) ημερών χωρίς εμπόδια (Graeber 2016).

Η νεομετανάστευση, ως φαινόμενο, αποτελεί απειλή για την ελληνική κοινωνία καθώς συνδέεται με το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων και της μαζικής εξόδου ικανού δυναμικού από τη χώρα. Το γεγονός ότι οι νέοι δεν αισθάνονται κανένα κίνητρο για να παραμείνουν στη χώρα καταγωγής τους αποτελεί ένα ανησυχητικό γεγονός. Σύμφωνα με τα δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής όπως αναφέρονται στην επίσημη ιστοσελίδα της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων (ΟΕΚ 2018)¹:

¹ Πηγή: ΕΟΚ (2018). Πληροφορίες για Νεομετανάστες. <http://oekg.de/el/%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%B%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1->

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Το 2014, πάνω από 28.000 Έλληνες μετανάστευσαν στη Γερμανία.
- Σε σχέση με το 2010, ο αριθμός των Ελλήνων που διέμεναν στη Γερμανία αυξήθηκε κατά 51.000 τουλάχιστον άτομα. Άρα, ανά έτος, υπήρξε μία αύξηση της τάξης των 10.000 νεομεταναστών.
- Σε αυτά τα ποσοστά συμπεριλαμβάνονται όλα τα πρόσωπα με ελληνική καταγωγή, ανεξαρτήτου υπηκοότητας.
- Η μέση ηλικία των νεομεταναστών για το έτος αναφοράς 2014 ήταν τα 32,8 χρόνια.
- Το 2014 κατοικούσαν στην Γερμανία 328.564 άτομα ελληνικής καταγωγής εκ των οποίων 74.945 γεννήθηκαν στη χώρα, με την πλειοψηφία αυτών να κατοικούν στη Βόρεια Ρηνανία Βεστφαλία – NRW.
- Στην NRW, το 2014, κατοικούσαν 94.643 άτομα. Δεύτερη μεγαλύτερη ελληνική κοινότητα ήταν αυτή της Βάδης Βυρτεμβέργης, με 77.150 Έλληνες.

Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν και παραπάνω, αξίζει να σημειωθεί πως πολλοί από τους Έλληνες που διαμένουν μόνιμα στη Γερμανία διαθέτουν τη Γερμανική υπηκοότητα ή ιθαγένεια, ή προέρχονται από μεικτές οικογένειες στις οποίες ένας εκ των δύο γονέων, μόνο, είναι Ελληνικής καταγωγής. Αυτό καθιστά ακόμη πιο δύσκολο την εξεύρεση ακριβέστερων στατιστικών δεδομένων και την εκτίμηση της πραγματικής κατάστασης (Schroeder 2006).

Την ίδια στιγμή, επίσημες αναφορές της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, αποκαλύπτουν πως το έτος 2016, ο συνολικός πληθυσμός των Ελλήνων υπηκόων που διαμένουν σε μόνιμη βάση στη χώρα άγγιζε τα 348.500 περίπου άτομα. Εξ αυτών, μόλις το 22% είχαν γεννηθεί εκτός της Γερμανίας, και στην πλειονότητά τους, η χώρα γέννησής τους ήταν η Ελλάδα. Παράλληλα, υπάρχουν διαφορές και αποκλίσεις ανάμεσα στα αποτελέσματα των απογραφών εντός των κρατιδίων σε σχέση με τις εθνικές

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

εκτιμήσεις, με τις πρώτες, να υπολογίζουν τον ίδιο αριθμό σε περίπου 320.000 άτομα (Destatis 2016).

Κεφάλαιο 2: Εκπαίδευση και εκπαιδευτικά συστήματα

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζονται, εξίσου, το ελληνικό και το γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα. Ειδική μνεία δίδεται στην μελέτη των νομοθετικών και τεχνικών ζητημάτων που αφορούν τα δύο εκπαιδευτικά συστήματα καθώς και τις εκπαιδευτικές πολιτικές για την εκπαίδευση των Ελλήνων που ακολουθούν τόσο το ελληνικό όσο και το γερμανικό κράτος.

2.1. Το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθεί τα όσα ορίζει το σύνταγμα της Ελλάδας και το ευρωπαϊκό δίκαιο για την εκπαίδευση. Διέπεται από το ισχύον νομικό καθεστώς όπως διαμορφώνεται από ειδικές νομικές πράξεις για την εκπαίδευση. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται από το κράτος στη διαπαιδαγώγηση με στόχο την δημιουργία μίας ισχυρής κοινωνικής βάσης (ΥΠΕΘ 2018). Το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ασχολούνται με τη δημιουργία και τον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών για την εκπαίδευση, τον καθορισμό της διδακτέας ύλης, την επιμόρφωση των διδασκόντων κ.κ. (ΠΙ 2018).²

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα περιλαμβάνει συνολικά, σε τέσσερις (4) φάσεις. Αυτές οι φάσεις καλύπτουν ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα που περιλαμβάνει παιδιά 2,5-18 ετών. Η πρώτη φάση καλύπτει την προσχολική ηλικία, δηλαδή τα παιδιά έως 6 ετών. Η δεύτερη τα παιδιά 6-12 ετών και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ η τρίτη και η τέταρτη τα παιδιά 12-18 ετών και τη δευτεροβάθμια, με τον πρώτο κύκλο να περιλαμβάνει τις ηλικίες 12-15 και τον δεύτερο 16-18. Ο δεύτερος κύκλος της δευτεροβάθμιας δεν είναι υποχρεωτικός στη φοίτησή του καθώς οι νέοι άνω των 16 είναι σε θέση να επιλέξουν να

²Πηγή: Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο, www.pi-schools.gr/pi_history.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

μην προχωρήσουν περαιτέρω με τις σπουδές τους ή να φοιτήσουν σε μεταγυμνασιακά ιδρύματα, ιδιωτικά ή δημόσια (ΕΔΡΑ 2018).

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα διαφέρει σημαντικά από τα συστήματα των υπόλοιπων κρατών της ΕΕ, διότι ακολουθεί την ελληνική εκπαιδευτική παράδοση. Επίσης, στην Ελλάδα, το σχολείο επικεντρώνεται στην παροχή υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης με έμφαση στην διδασκαλία των θετικών και θεωρητικών επιστημών εξίσου και την προετοιμασία των παιδιών για τη μελλοντική πανεπιστημιακή τους εκπαίδευση. Στα αρνητικά, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έδιδε, τουλάχιστον πριν το 2008, μεγάλη έμφαση στην απομνημόνευση μεγάλου όγκου ύλης, κάτι το οποίο, σταδιακά, έχει επιλυθεί ως ζήτημα με την υιοθέτηση των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών από το Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Η εξέλιξη οφείλεται και στην επιρροή της ΕΕ (Μάρκου 2019).

Έως ενός σημείου, αυτό είναι εύλογο, καθώς η Ένωση επιτρέπει στα κράτη μέλη της το να προσαρμόζουν τις εθνικές τους πολιτικές σε τομείς όπως η υγεία και η παιδεία για να εξυπηρετούνται οι εθνικοί στόχοι. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση θεωρείται πως πρέπει να είναι περισσότερο «συντονισμένη» εντός Ε.Ε. για να μπορεί να επιτευχθεί η καλή λειτουργία της ελεύθερης αγοράς (Little 2007).

Αντίθετα, στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση υπάρχει η τάση το κάθε κράτος μέλος να ακολουθεί ένα σύστημα που ταιριάζει στην κουλτούρα και την εκπαιδευτική παράδοση για να μπορεί να προωθεί τους στόχους της ενίσχυσης της εθνικής ταυτότητας και του αισθήματος του ανήκειν σε ένα κράτος. Η ελληνική εκπαιδευτική πολιτική συνάδει με αυτή της Ε.Ε. στο βαθμό που απαιτείται για να λειτουργήσει η οικονομία της και να επιτρέπονται, σύμφωνα με τα όσα προβλέπει το άρθρ. 149 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η ανάπτυξη της ποιοτικής εκπαίδευσης, η πολιτιστική και γλωσσική ποικιλία, η ανάπτυξη μίας ευρωπαϊκής

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

διάστασης της εκπαίδευσης και η εξέλιξη της Ε.Ε. (ΣΛΕΕ 2012).³ Επίσης, η διάσταση της πολιτιστικής εκπαίδευσης είναι εξίσου σημαντική και καθορίζει το κατά πόσο το παιδί θα ενταχθεί ή όχι στην κοινωνία του κράτους στο οποίο διαμένει (Mavrozacharakis, 2016).

Στην πρώτη φάση της εκπαίδευσης κατά την προσχολική ηλικία, το παιδί φοιτά σε νηπιαγωγεία, τα οποία, στην πλειοψηφία τους, είναι δωρεάν και δημόσια. Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα φοίτησης σε ολοήμερα νηπιαγωγεία, ειδικά για τέκνα οικογενειών στις οποίες και οι δύο γονείς εργάζονται, που αναλαμβάνουν τη φύλαξη των παιδιών και τη δημιουργική τους απασχόληση για οκτώ ώρες καθημερινά (ΠΙ Οδηγός Ολοήμερου Νηπιαγωγείου 2018).⁴

Το ολοήμερο νηπιαγωγείο, όπως και τα ολοήμερα δημοτικά σχολεία, έχει ως στόχο την αύξηση της ικανότητας μάθησης και αντίληψης του παιδιού, με σκοπό το να βελτιωθεί η μαθησιακή επίδοση στη μετέπειτα ζωή του και να αυξηθεί το γενικό επίπεδο παιδείας στη χώρα. Η διαρκής δραστηριότητα και η ανάπτυξη των ικανοτήτων μέσω της άσκησης και του αθλητισμού λειτουργεί ως ένα επιπλέον όφελος στη διαδικασία (Τσαπακίδου, 2006).

Στη δεύτερη φάση, το παιδί φοιτά σε δημοτικά σχολεία τα οποία μπορούν να είναι δημόσια και δωρεάν ή να είναι ιδιωτικά. Και τα δημόσια και τα ιδιωτικά σχολεία ακολουθούν ένα παρόμοιο σύστημα. Ο γονέας μπορεί να επιλέξει το παιδί του να φοιτήσει σε ολοήμερο σχολείο (ΥΠΕΘ 2018).

Στην Ελλάδα υπάρχουν και ειδικά δημοτικά σχολεία, σχολεία που εξυπηρετούν θρησκευτικές και γλωσσικές μειονότητες, όπως τα μουσουλμανικά σχολεία της Θράκης ή δομές υποστήριξης μεταναστών που εξυπηρετούν στο να επιτευχθεί ομαλή ένταξη παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και την κοινωνία. Μετά

³Πηγή: ΣΛΕΕ., Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης της Λισαβόνας. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.

⁴ Πηγή: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2018, http://www.pi-schools.gr/preschool_education/yp_yliko/odig_oloimerou.pdf

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

το Δημοτικό, το παιδί προωθείται προς το Γυμνάσιο. Το Γυμνάσιο παρέχει την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή καλύπτει τον πρώτο κύκλο. Η φοίτηση διαρκεί τρία έτη και έχει ως στόχο το να βοηθήσει το παιδί στην περαιτέρω κατάρτισή του και την προαγωγή της ελληνικής παιδείας για να μπορέσει να ενταχθεί, μετέπειτα στην ενήλικη ζωή ως εργαζόμενος. Το Λύκειο, κατόπιν, διαρκεί τρία επιπλέον χρόνια, δεν είναι υποχρεωτικό και οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα στη φοίτηση σε Γενικό Λύκειο ή Επαγγελματικό. Για τους εργαζόμενους ενήλικες και ανήλικους (υπό προϋποθέσεις) υπάρχει η δυνατότητα φοίτησης σε Εσπερινά Γυμνάσια και Λύκεια (ΥΠΕΘ 2018).⁵

Τα διαπολιτισμικά σχολεία προσφέρουν, επίσης, εξειδικευμένη εκπαίδευση η οποία, να μεν, ακολουθεί τα εθνικά πρότυπα αλλά και προωθεί τον σεβασμό στη διαφορετικότητα (Κεσίδου, 2008). Το διαπολιτισμικό σχολείο, ως θεσμός, ιδρύονται στην Ελλάδα από το 1996 με νόμο και έχουν ως στόχο την ισότιμη υποστήριξη όλων των ατόμων ανεξαρτήτως της καταγωγής τους και του μορφωτικού τους κεφαλαίου. Στόχος είναι να υπάρχει και να καλλιεργείται σεβασμός σε κάθε πολιτισμό και σε κάθε άνθρωπο (Μάρκου 2019).

2.2. Το Γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα

Το Γερμανικό Εκπαιδευτικό Σύστημα διαφέρει, σε πολλά σημεία, από το Ελληνικό. Η μεγαλύτερη, ίσως, διαφορά μεταξύ των δύο αφορά την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με τους μαθητές να «χωρίζονται» ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές τους από πολύ μικρή ηλικία. Έρευνες αποδεικνύουν, δε, πως, εντός του συστήματος αυτού, οι μαθητές οι οποίοι δεν είναι Γερμανοί υπήκοοι τείνουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα τόσο στις επιδόσεις τους όσο και στην πορεία της εκπαίδευσής τους (Kristen & Granato 2007). Επίσης, το βαθμολογικό σύστημα διαφέρει καθώς, ενώ στην Ελλάδα ακολουθείται ένα

⁵Πηγή: ΥΠΕΠΘ, μειονοτική εκπαίδευση, <https://actions.minedu.gov.gr/actions/minority>.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

σύστημα βαθμολόγησης από το 1 – 10 για τα παιδιά του Δημοτικού, με δέκα (10) το άριστα, στη Γερμανία, σε όλες τις βαθμίδες, χρησιμοποιείται η κλίμακα 6 – 1, με 1 το άριστα.

Πριν γίνει, ωστόσο, οποιαδήποτε κριτική, είναι βασικό να γίνει μία παρουσίαση, με περισσότερες λεπτομέρειες και σαφήνεια, της δομής του εκπαιδευτικού συστήματος της Γερμανίας. Η δομή αυτή καθορίστηκε το 1948 και εξελίχθηκε περαιτέρω από το 1990 και μετά με την πτώση του τείχους του Βερολίνου. Σήμερα, στη Γερμανία υπάρχει ένα συνεκτικό σύστημα το οποίο ακολουθείται σε όλη τη χώρα, αν και το κάθε ένα από τα κρατίδια διατηρεί δικαιώματα σε ό,τι αφορά την οργάνωση των εκπαιδευτικών του πόρων και την καθιέρωση περιόδων διακοπών, αργιών κ.κ. (Erti 2006)

Καταρχήν, αξίζει να αναφερθεί πως, ενώ υπάρχουν ιδιωτικά σχολεία στη χώρα, η πλειοψηφία των Γερμανών επιλέγουν για τα παιδιά τους τα δημόσια σχολεία. Όπως και στην Ελλάδα, το γερμανικό σύστημα εκπαίδευσης, χωρίζεται εξίσου σε πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια. Επίσης, υπάρχουν και άλλα κοινά στοιχεία των δύο εκπαιδευτικών συστημάτων, όπως το ότι τα παιδιά ξεκινούν το σχολείο (πρωτοβάθμια) στην ηλικία των έξι (6) ετών, και υποχρεούνται να φοιτήσουν για τουλάχιστον εννέα (9) πλήρη έτη φοίτησης, δηλαδή, έως την ηλικία των δεκαπέντε (15) ετών. Η πλειονότητα επιλέγει την ολοκλήρωση της συνολικής διάρκειας της φοίτησης η οποία είναι δώδεκα (12) έτη, δηλαδή, έως την ηλικία των δεκαοκτώ (18) ετών (Σταμούλη χ.χ.).

Ανά βαθμίδα, το σύστημα είναι διαφορετικό αλλά υπάρχουν κάποιες κοινές συντεταγμένες. Η προσχολική φοίτηση, λ.χ. είναι συνήθως προαιρετική και, πολλές φορές, οι γονείς επιλέγουν ένα ιδιωτικό εκπαιδευτήριο, παρότι τα παιδιά φοιτούν κανονικά σε δημόσιο σχολείο με την συμπλήρωση των έξι (6) ετών. Υπολογίζεται πως, παρά την εθελοντική της φύση, η προσχολική εκπαίδευση καλύπτει τουλάχιστον ένα 75 – 80 % των παιδιών κάτω των πέντε ετών (Erti 2006).

Η βασική εκπαίδευση παρέχεται από το αντίστοιχο Δημοτικό Σχολείο, το οποίο ονομάζεται “Grundschule”. Η φοίτηση στο Grundschule διαρκεί τέσσερα (4) χρόνια και, κατόπιν, το σύστημα γίνεται πολύ πιο περίπλοκο, αφού οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα σε τρία διαφορετικά επίπεδα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τα οποία

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

περιλαμβάνουν τόσο την βασική (9ετή) εκπαίδευση, όσο και την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή τις τελευταίες τρεις, προαιρετικές τάξεις (Σταμούλη χ.χ.).

Η πλειοψηφία των μαθητών καλούνται, λοιπόν, στην ηλικία των δέκα (10) ετών, σε συνεργασία, πάντοτε, με τους δασκάλους και τις οικογένειές τους, να επιλέξουν τον τύπο του σχολείου στο οποίο επιθυμούν να φοιτήσουν. Οι βασικές εναλλακτικές που παρέχονται είναι (Wilde 2002):

- Το Hauptschule, στο οποίο παρέχεται πρακτική, κυρίως, εκπαίδευση, και που, συνολικά, η δυσκολία και οι απαιτήσεις των μαθημάτων δεν είναι τόσο μεγάλες όσο αυτές των άλλων βαθμίδων.
- Το Realschule, στο οποίο παρέχεται τόσο πρακτική όσο και περισσότερο θεωρητική και ακαδημαϊκή εκπαίδευση, αν και υπάρχει περισσότερη τάση για να εστιάζουν οι καθηγητές στην θεωρητική κατάρτιση έναντι της πρακτικής.
- Το Gymnasium, στο οποίο υπάρχει καθαρά ακαδημαϊκή και θεωρητική κατάρτιση και στο οποίο οι μαθητές, συνήθως, απαιτείται να είναι υψηλών επιδόσεων.

Ενώ το Γερμανικό σύστημα εκπαίδευσης δεν θεωρεί, επίσημα, το απολυτήριο ενός εκ των τριών σχολείων της δευτεροβάθμιας «κατώτερο» του άλλου, ο τύπος της εκπαίδευσης που παρέχεται έχει έντονο αντίκτυπο για το μέλλον των παιδιών. Χαρακτηριστικά, επειδή το Hauptschule είναι περισσότερο τεχνικό σχολείο, η πρόσβαση σε πανεπιστήμια είναι πολύ περιορισμένη και απαιτείται, καταρχήν, φοίτηση στις τελευταίες τάξεις του Gymnasium για να διατηρεί το δικαίωμα σπουδών ο μαθητής, κάτι ιδιαίτερα σπάνιο και δύσκολο. Επίσης, υπάρχουν πολλές διαφορές στην επίδοση των μαθητών του Realschule και του Gymnasium, με τις ακαδημαϊκές απαιτήσεις των καθηγητών του δεύτερου να είναι πολύ υψηλότερες. Συνήθως, οι μαθητές οι οποίοι φοιτούν στο Hauptschule και το Realschule διατηρούν μόνο το δικαίωμα φοίτησης στις ανώτερες τεχνικές / επαγγελματικές σχολές (Wilde 2002).

Ενώ πριν το 1970 η διάκριση μεταξύ αυτών των τύπων ήταν απόλυτη, η αλλαγή ήρθε σχετικά άμεσα και δημιουργήθηκε ένας τέταρτος τύπος, το Gesamtschule το οποίο

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

διατηρεί διαφορετικά στοιχεία των παραπάνω σχολείων σε ένα ενιαίο σύστημα, με τους μαθητές να χωρίζονται σε τμήματα ανάλογα με τις επιδόσεις τους. Η μορφή αυτή της εκπαίδευσης επιτρέπει μεγαλύτερη κινητικότητα και δεν στερεί από τους μαθητές το δικαίωμα της μεταβολής των απόψεών τους σε σχέση με το μέλλον που επιθυμούν να ακολουθήσουν (Erti 2006).

Πιο πρόσφατα, δε, έχουν ενσωματωθεί και τρεις ακόμη τύποι σχολείων που είναι το Mittelschule, το Regelschule και το Sekundarschule, αν και η δημοφιλία αυτών είναι ιδιαίτερα περιορισμένη στη Δυτική πλευρά του κράτους, όπου, βάσει στατιστικών, το Gymnasium αποτελεί τη βασική επιλογή γονιών και μαθητών (Wilde 2002).

2.3. Τα νομοθετικά πλαίσια εκπαίδευσης Ελλάδας και Γερμανίας

Το βασικό νομοθετικό κείμενο το οποίο διέπει τις πολιτικές για την Παιδεία στην Ελλάδα παραμένει ανέκαθεν το Σύνταγμα της Ελλάδας. Ήδη, στα πρώτα και κυριότερα άρθρα του Συντάγματος της Ελλάδας αναφέρονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των Ελλήνων σε σχέση με την εκπαίδευση και την εκπαιδευτική διαδικασία (ΕΔΡΑ 2018).

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 2008, τα κύρια άρθρα τα οποία αφορούν την Παιδεία είναι τα εξής (Σύνταγμα 2008):

- Το άρθρο 16, παρ. 1, το οποίο αναφέρεται ρητά στη σημασία της ελευθερίας της έρευνας, της επιστήμης και της διδασκαλίας. Στην ίδια παράγραφο, αναφέρεται η υποχρέωση του κράτους να παρέχει τα παραπάνω δικαιώματα, να αναπτύσσει και να προάγει την Παιδεία στη χώρα. Επίσης, αναφέρεται και η έννοια της ακαδημαϊκής ελευθερίας.

- Το άρθρο 16, παρ. 2, όπου γίνεται λόγος για την παροχή ηθικής, πνευματικής και επαγγελματικής και φυσικής αγωγής ως κύρια αποστολή του ελληνικού κράτους. Στόχος είναι η δημιουργία ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών και μιας

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

λειτουργικής κοινωνίας.

- Με βάση το άρθρο 16, παρ. 3, η υποχρεωτική φοίτηση είναι, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, υποχρεωτικά εννέα, τουλάχιστον, έτη.

- Με βάση το άρθρο 16, παρ. 4, η δημόσια, δωρεάν Παιδεία είναι δικαίωμα όλων των Ελλήνων.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν ειδικές νομοθετικές διατάξεις και ρυθμίσεις οι οποίες αφορούν την εξασφάλιση ενός, όσο το δυνατό υψηλότερου, επιπέδου παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης ανηλίκων και ενηλίκων. Νομικά καλύπτονται ζητήματα όπως (Minedu 2019):⁶

- Ο διορισμός των εκπαιδευτικών.
- Ο ορισμός της διδακτέας ύλης.
- Τα προγράμματα εξετάσεων.
- Η λειτουργία των σχολείων ανά βαθμίδα.
- Οι τροποποιήσεις των προγραμμάτων σπουδών.

Διαφορές υπάρχουν σε πολλά σημεία στη Γερμανία. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, τη βασική ευθύνη για την χάραξη των εκπαιδευτικών πολιτικών της χώρας έχει το Ομοσπονδιακό Κράτος, ενώ τα κρατίδια διατηρούν το δικαίωμα για το συντονισμό των προγραμμάτων, την εποπτεία, την αξιολόγηση, τον καταμερισμό των πόρων κ.ο.κ. Επομένως, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, ενώ, θεωρητικά, έχει επιρροή σε αυτή τη διαδικασία, πρακτικά, την εκπαιδευτική πολιτικής της χώρας την αναλαμβάνουν τα αρμόδια υπουργεία τα οποία υπάγονται σε κάθε ένα εκ των κρατιδίων (Raggatt 1988).

⁶ Πηγή: ΥΠΕΠΘ, Εκπαιδευτικοί / καθηγητές <https://www.minedu.gov.gr/ekpaideutikoi-m/to-thema-ekpaideutikoi>.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Γερμανίας άλλαξε μορφή μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ενώ, πλέον, μετά το 1990, υπήρξαν περαιτέρω νομοθετικές / εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα. Ουσιαστικά, τα όσα αναφέρονται παραπάνω για το νομοθετικό έργο του Υπουργείου Παιδείας στην Ελλάδα, ισχύουν και στη Γερμανία.

2.4. Εκπαιδευτικές πολιτικές για την εκπαίδευση των Ελληνοπαίδων στη Γερμανία

Οι κυριότερες γερμανικές νομοθετικές πρωτοβουλίες και πολιτικές για την εκπαίδευση των ελληνοπαίδων είναι οι ακόλουθες (Wenning und Hansen, 2003):

- Το 1976, ελήφθησαν ειδικά μέτρα από την κυβέρνηση της Γερμανίας για την κοινωνική ενσωμάτωση των οικογενειών και των παιδιών των μεταναστών στη χώρα. Έμφαση δόθηκε στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με σκοπό το να μπορούν τα παιδιά αλλοδαπών οικογενειών να γίνουν περισσότερο αποδεκτά στην τοπική και εθνική κοινωνία και να μειωθούν τα χάσματα και οι τριβές. Πέραν από την εξεύρεση λύσεων σχετικά με την εξασφάλιση των δικαιωμάτων τόσο του γηγενούς πληθυσμού όσο και των αλλοδαπών, το γερμανικό κράτος εστίασε και στην ισότιμη μεταχείριση, την προστασία της πολιτιστικής και εθνικής τους ταυτότητας και την εκπροσώπησή τους (Werning et al 2008). Αυτό έγινε με στόχο το να μπορούν τα παιδιά των μεταναστών / αλλοδαπών, να προσαρμοστούν στις ανάγκες της Γερμανικής κοινωνίας και του εκπαιδευτικού συστήματος. Τα προβλήματα ήταν σοβαρότερα για τα παιδιά τα οποία επιθυμούσαν να συνεχίσουν τις σπουδές τους μετά την δευτεροβάθμια. Γενικότερα, παρουσιάστηκαν προβλήματα στην επιλογή του σχολείου αφού αποδεικνύεται πως, κατά βάση, οι μειονότητες, πράγματι, επέλεξαν το Hauptschule, ως επί τω πλείστον, ενώ η επιλογή του Gymnasium ήταν περισσότερο συχνή για τα παιδιά που ήταν Γερμανοί υπήκοοι (Maurer, 2014).

- Οι πολιτικές, όμως, μέχρι και το 1980, υπήρξαν κατακερματισμένες και ασυνεχείς, ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα αυτών ήταν περιορισμένα. Στην πλειοψηφία των

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

περιπτώσεων, η πρόβλεψη για την παράλληλη διδασκαλία μαθημάτων και στις δύο γλώσσες, όχι μόνο στους Έλληνες αλλά και σε άλλες μειονότητες, επέφερε αντίθετα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, 70% των μαθητών – γόνων οικογενειών μεταναστών, στο πρώτο μισό της δεκαετίας του 1970, αποτύγχαναν στο να λάβουν ακόμη και το βασικό απολυτήριο από το Hauptschule που θεωρείται το πιο «εύκολο» από τα σχολεία στη βαθμίδα, με την πλειοψηφία αυτών να καταλήγουν σε τεχνικές σχολές. Την ίδια στιγμή, τα παιδιά εμφανίζονταν ως «μερικώς καταρτισμένα» και στις δύο γλώσσες που μιλούσαν και αποχωρούσαν από το σύστημα λόγω ανεπάρκειας του ιδίου του συστήματος (Nyssen 1975: 250-259).

- Ως εκ τούτου, και ως άμεση συνέπεια της ανεπάρκειας του συστήματος να καλύψει τις αυξημένες και ιδιαίτερες ανάγκες των ευαίσθητα κοινωνικών ομάδων, η ανεργία των νέων μεταναστών αυξήθηκε σημαντικά και σχεδόν ένας στους δύο νέους αλλοδαπούς και των δύο φύλων λάμβαναν κοινωνική υποστήριξη ή βρέθηκαν αντιμέτωποι με την ανεργία και την υποαπασχόληση (Δαμανάκης 1989: 125-127).

- Σύμφωνα με έρευνες που έλαβαν χώρα στη Γερμανία, φαίνεται πως ο περιορισμός της κοινωνικής αποξένωσης των αλλοδαπών μαθητών είναι πιθανό να επιτευχθεί με τη χρήση εναλλακτικών μέτρων. Τα συμπεράσματα των ερευνών αυτών περιλάμβαναν τα εξής (ABA 2007):

- Βασικό είναι να υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέων-μαθητών, μαθητών - καθηγητών, γονέων - καθηγητών καθώς και επαφή με τα αρμόδια όργανα που ασχολούνται με την αξιολόγηση της ποιότητας των προσφερόμενων προγραμμάτων σπουδών (γραφεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας, επιθεωρητές, ηγεσία σχολείων κκ).

- Είναι απαραίτητο να προωθούνται προγράμματα δια βίου μάθησης που να συμπεριλαμβάνουν και τους γονείς.

- Το σχολείο ως θεσμός και το πρόγραμμα σπουδών που προσφέρει, θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις επιθυμίες, τις επιδιώξεις των μαθητών, να είναι σύγχρονο, επίκαιρο και χρήσιμο για το μέλλον των παιδιών.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Οι ομάδες και «νησίδες» μάθησης μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των παιδιών και την καλύτερη ενσωμάτωση αλλοδαπών μαθητών.

- Γονείς παιδιών και νεαρά άτομα τα οποία συμμετέχουν σε εξωσχολικές δραστηριότητες, παράλληλες εκδηλώσεις, στα κοινά και σε ομάδες, τείνουν να εντάσσονται καλύτερα και να παρουσιάζουν σε μικρότερο βαθμό ψυχοσωματικά προβλήματα που σχετίζονται με την αποξένωση και το ρατσισμό.

- Οι επιχειρήσεις με ειδικές εγκαταστάσεις βρεφονηπιακών και ειδικών κέντρων φύλαξης παιδιών που αποσκοπούν να βοηθήσουν τα άτομα τα οποία ανήκουν σε ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες μπορούν να βοηθήσουν. Αυτό συμβαίνει για τρεις λόγους: α) οι αλλοδαποί συχνά ανήκουν σε τέτοιες κατηγορίες άρα, με το να υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη για τις μητέρες, οι γυναίκες – μέλη αυτών των μειονοτήτων μπορούν να εργάζονται άρα μειώνεται η περαιτέρω αποξένωσή τους λόγω χαμηλής οικονομικής κατάστασης, β) τα παιδιά που εγγράφονται σε τέτοια κέντρα έρχονται σε επαφή με ένα δεκτικό, πολυπολιτισμικό περιβάλλον, στο οποίο διδάσκονται σωστά και από τη νηπιακή ηλικία τη γερμανική, ενώ, παράλληλα, βρίσκονται κοντά στους γονείς τους, και, γ) τέλος, ενισχύεται ευρύτερα η εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς και αποκαθίσταται η σχέση κράτους υποδοχής και μεταναστών.

2.5. Η επιλογή σχολείο ως μία σύνθετη απόφαση για τους γονείς

Με βάση την διαθέσιμη ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, οι επιλογές των γονέων σε σχέση με την κατάλληλη, για αυτούς, εκπαίδευση που θα λάβουν τα παιδιά τους όπως και το σε ποιο σχολείο θα φοιτήσουν είναι μία σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία. Οι παράγοντες οι οποίοι τείνουν να επηρεάσουν τους γονείς δεν είναι μοναδικοί και ούτε μπορούν να δοθούν συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία επιδρούν στην απόφαση κάθε γονέα σε σχέση με την εκπαίδευση των παιδιών τους.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Οι Schneider et al. (1998) επισημαίνουν την πολιτιστική διάσταση της συμμετοχής στην τάξη η οποία τείνει να επηρεάζει τόσο τους γονείς όσο και τους μαθητές. Με βάση την έρευνά τους, προκύπτει πως, για τα παιδιά τα οποία ανήκουν σε μειονότητες, υπάρχουν πρακτικές δυσκολίες στη συμμετοχή τους στην τάξη αφού λαμβάνει χώρα ένας «πόλεμος» μεταξύ των διαφόρων πολιτισμών ο οποίος επηρεάζει τα παιδιά στην καθημερινή τους ζωή. Οι γονείς, λοιπόν, τείνουν να αποφεύγουν την επιλογή σχολείων στα οποία τα παιδιά θα βιώσουν ρατσισμό ή θα αναγκαστούν να βρίσκονται σε διαμάχη με τους συμμαθητές τους.

Οι Friedman et al. (2006) κατάδειξαν στην έρευνά τους πως, οι γονείς, επιθυμούν να αντλούν ικανοποίηση και σε προσωπικό επίπεδο σε ό,τι αφορά την επιλογή σχολείου. Αναλυτικά, οι ερευνητές έδειξαν πως οι γονείς επηρεάζουν ο ένας τον άλλον στις επιλογές τους, ενώ δεν απουσιάζει και η διάσταση της προσωπικής φιλοδοξίας του γονέα σε σχέση με την επιλογή σχολείου. Επιγραμματικά, οι παράμετροι στις οποίες κατέληξαν ως κύριους υποκινητές για την επιλογή σχολείου περιλαμβάνουν τα ακόλουθα (Friedman et al. 2006, σ. 474):

Α. την προσωπική εμπειρία των γονέων με ένα συγκεκριμένο σχολείο ή το σύστημα εκπαίδευσης γενικότερα.

Β. τις ιδιαιτερότητες των γονέων και τα ατομικά / κοινωνικά τους χαρακτηριστικά όπως η φυλή, το φύλο και η εκπαίδευση που έχουν λάβει οι ίδιοι.

Γ. τους υποκινητές που είναι:

- ασφάλεια,
- οικονομικός παράγοντας,
- αποτελεσματικότητα δασκάλων,
- διοίκηση,
- ποιότητα διδασκαλίας,

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- εγκαταστάσεις,
- μεταφορές,
- επικοινωνία με άλλους γονείς,
- δυνατότητα «εμπλοκής» γονέων,
- υποστήριξη εντός τάξης,
- επιδόσεις μαθητών.

Δ. την δια στόματος επικοινωνία, δηλαδή, τις συστάσεις άλλων γονέων.

Το μοντέλο αυτό αποτελεί και τη βάση της παρούσας έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, οι υποκινητές αυτοί που απαρρίθμησαν οι ερευνητές εξετάζονται συνολικά τόσο με βάση την διαθέσιμη βιβλιογραφία όσο και με βάση τα ευρήματα από την έρευνα σε σχέση με τις στάσεις και τις αντιλήψεις των γονέων.

Τα συμπεράσματα αυτά μπορούν να διευρυνθούν με βάση τα αποτελέσματα αντίστοιχων ερευνών από τη διεθνή βιβλιογραφία. Εκτενέστερα, στην έρευνα των Burgess et al. (2015) αποδεικνύεται πως οι οικονομικές παράμετροι και δυσκολίες των γονέων έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην επιλογή σχολείου για τα παιδιά. Όμως, τα ουσιαστικά κριτήρια με βάση τα οποία επιλέγουν, τελικά, σχολείο, διαφέρουν από τα εμφανή ή αυτά τα οποία οι ίδιοι διατυπώνουν.

Αναλυτικά, οι Burgess et al. (2015) τονίζουν πως οι γονείς τείνουν να κάνουν την «ασφαλέστερη» επιλογή με βάση δικά τους κριτήρια, τα οποία, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, επηρεάζονται από την ατομική τους προτίμηση και την κοινότητα στην οποία ανήκουν. Η «ασφαλής» επιλογή είναι, συνήθως, η επιλογή των γονέων με τους οποίους διατηρούν φιλικές σχέσεις, άρα, καταλήγουν πως υπάρχει άμεση επίδραση των απόψεων τρίτων στην λήψη αποφάσεων από τους γονείς. Την ίδια στιγμή, οι γονείς δίνουν έμφαση στις μετακινήσεις και το χρόνο, αφού προτιμούν σχολεία τα οποία βρίσκονται κοντά στο χώρο κατοικίας τους.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Η André-Bechely (2013) σε μία αντίστοιχη μελέτη κατέληξε πως οι γονείς τείνουν, για παρόμοιους λόγους, να προτιμούν τα ιδιωτικά έναντι των δημοσίων σχολείων. Αυτό σημαίνει πως προτιμούν να διαθέσουν ένα χρηματικό ποσό που θα εξασφαλίσει την ασφάλεια των παιδιών, σωματική και ψυχολογική και, ταυτόχρονα, την καλύτερη ποιότητα εκπαίδευσης αυτών. Για το λόγο αυτό οι γονείς τείνουν να επηρεάζονται και από προσωπικούς όσο και από κοινωνικούς παράγοντες και δείκτες.

Τέλος, η έρευνα των Hastings & Weinstein (2008) επιβεβαιώνει τα παραπάνω και προσθέτει τη διάσταση της αγοράς και της οικονομίας γενικότερα. Όπως καταδεικνύει και η παρούσα μελέτη, πράγματι, οι οικονομικές κρίσεις και διακυμάνσεις επηρεάζουν τους γονείς και το ίδιο συμβαίνει και με τη δημόσια διοίκηση. Προκύπτει, συνεπώς, πως οι επιλογές των ιθυνόντων σε σχέση με το εκπαιδευτικό σύστημα τείνουν να επηρεάζουν και τις προσωπικές επιλογές των γονέων σε σχέση με το σε ποιο σχολείο φοιτούν τα παιδιά τους.

2.6. Η περίπτωση των ελληνικών κοινοτήτων -επιλογή ελληνικής ή γερμανικής εκπαίδευσης

Τόσο η ελληνική όσο και η γερμανική κυβέρνηση επιδιώκουν, πλέον, τη μείωση των κοινωνικών χασμάτων και των προβλημάτων που σχετίζονται με τη μη επαρκή ενσωμάτωση των Ελληνοπαίδων στη Γερμανία (Δαμανάκης 2011). Έμφαση δίδεται στην πολυπολιτισμική και δίγλωσση εκπαίδευση, εφόσον, βεβαίως, αυτή είναι η επιθυμία τόσο των γονέων όσο και των μαθητών. Όμως, αυτό είναι μόνο μερικώς επιτυχημένο καθώς, από τη μία, οι Έλληνες μαθητές προέρχονται από ένα περιβάλλον το οποίο μετέδιδε, επί της ουσίας, τα στερεότυπα και επηρέαζε το κοινωνικό-πολιτισμικό περιβάλλον και την ψυχροσύνη τους, άρα η βάση τους ήταν «προβληματική» (Γρηγοροπούλου 2012).

Παράλληλα, η γερμανική κοινωνία ήταν, σε μεγάλο βαθμό, στο παρελθόν, λιγότερο «πρόθυμη» να αποδεχθεί ως ισότιμα μέλη τα παιδιά των αλλοδαπών. Το κατεξοχήν πρόβλημα εντοπίζεται στην τάση των παιδιών να μην δύνανται να επιλέξουν ανάμεσα σε

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

μία «ταυτότητα» και να προσπαθούν πάντα να ενταχθούν ως μέλη και στην ελληνική κοινότητα (των μεταναστών) όσο και στη γερμανική κοινωνία. Το παρελθόν επηρεάζει ακόμη και σήμερα τα ελληνόπαιδα καθώς οι γονείς τους, που υπέστησαν διάκριση και περιθωριοποίηση, τείνουν να αντανakλούν τις εμπειρίες τους και τα προβλήματά τους στα παιδιά τους (Markou 1979: 110-122).

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες μετανάστες στη Γερμανία διαφέρουν σήμερα από αυτά που αντιμετώπιζαν πριν το 1990. Οι πρώτοι μετανάστες, συγκεκριμένα, αντιμετώπιζαν προβλήματα που σχετιζόνταν με (Δαμανάκης 1989: 119-121):

- Την αβεβαιότητα,
- Το κακό επίπεδο διαβίωσης,
- Τις δύσκολες συνθήκες εργασίας,
- Την κοινωνική απομόνωση (γκετοποίηση),
- Την ανισότητα πληρωμών.

Ως αποτέλεσμα, η πρώτη γενιά Ελλήνων μεταναστών έτειναν προς (Δαμανάκης 1989: 120) το να προσανατολίζονται προς την κατεύθυνση της παλιννόστησης, δηλαδή, το να διατηρούν ως βασική τους επιδίωξη την επιστροφή στην πατρίδα. Για αυτό το λόγο, προσπαθούσαν να διατηρήσουν ένα καλό επίπεδο γνώσης της μητρικής τους, την οποία και δίδαν στα παιδιά τους, και υποστήριζαν ένθερμα την ελληνόφωνη εκπαίδευση. Έτσι, τη δεκαετία του 1970, οι Έλληνες του εξωτερικού παρουσίαζαν έντονες τάσεις για (Δαμανάκης 1989: 120):

- Να επιλέγουν την ελληνική παιδεία για τα παιδιά, τους, με τρεις στους τέσσερις (περίπου ~73,3-73,5%) εξ αυτών να επιθυμούν το να φοιτήσουν τα παιδιά τους στη δευτεροβάθμια στην Ελλάδα,
- Να προτιμούν τη φοίτηση των παιδιών τους σε ελληνικά σχολεία με τη γερμανική ως

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

δεύτερη γλώσσα,

- Να επιθυμούν να φοιτήσουν τα παιδιά τους στην τριτοβάθμια στην Ελλάδα (~50% και ένας στους δύο).

Προκύπτουν, λοιπόν, ήδη ορισμένα από τα κριτήρια που τέθηκαν από τους Friedman et al. (2006) και αφορούν, ειδικότερα, τα οικονομικά, κοινωνικά και ατομικά κριτήρια. Όπως αναφέρει ο Δαμανάκης, οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι γονείς των σύγχρονων Ελληνόπαιδων στη Γερμανία είναι πιθανό να επηρεάζουν και τη σύγχρονη γενιά.

Πράγματι, οι αλλοδαποί μαθητές στη Γερμανία, πριν το 1980-1990, έτειναν να εμφανίζουν αντίστοιχα προβλήματα με αυτά των κοινοτήτων των μεταναστών γενικότερα. Συγκεκριμένα, τα προβλήματα αυτά περιλάμβαναν (Nyssen 1975, σ.255-269):

- Την κοινωνική και επαγγελματική αποξένωση, στο χώρο του σχολείου όσο και κατά τη διάρκεια της τεχνικής τους εκπαίδευσης.
- Μαθησιακές δυσκολίες λόγω ελλιπούς κατανόησης και γνώσης κυρίως της Γερμανικής,
- Κοινωνικό ρατσισμό,
- Προκαταλήψεις από μέρους των διδασκόντων, συμμαθητών, γονέων των άλλων μαθητών αλλά και πιθανών μελλοντικών εργοδοτών,
- Προβλήματα αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης,
- Ψυχοσωματικές νόσους λόγω αποξένωσης, άγχους και χαμηλότερου επιπέδου διαβίωσης.

2.7. Ο ρόλος των συλλόγων και των ελληνικών κοινοτήτων

Ως κοινότητα μεταναστών, οι Έλληνες, διατηρούν ένα επαρκές επίπεδο ενότητας και εκπροσώπησης. Ωστόσο, αυτό δεν απαντάται στο σύνολο της Γερμανικής

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας. Αντίθετα, παρατηρείται πως, σε ορισμένα κρατίδια στα οποία ο αριθμός των Ελλήνων είναι κατά πολύ μεγαλύτερος, όπως σε αυτά της Δυτικής και Νότιας Γερμανίας, σε σχέση με τη Βόρεια και Ανατολική. Οι λόγοι αυτοί είναι κυρίως ιστορικοί, αφού ήταν η Δυτική Γερμανία που υποδεχόταν Gastarbeiter (επισκέπτες εργαζόμενους) και όχι η Ανατολική (Βεντούρα 1999).

Οι Ελληνικές Κοινότητες ανά τον κόσμο είναι ισχυρότερες, γενικά, όπου παρατηρείται μεγαλύτερος αριθμός μεταναστών ελληνικής καταγωγής, κάτι το οποίο είναι αρκετά εύλογο καθώς μεγαλύτερη κοινότητα σημαίνει μεγαλύτερη ανάγκη για εκπροσώπηση. Ωστόσο, ιδιαιτέρως στη σύγχρονη Γερμανία, οι ελληνικές κοινότητες φαίνεται πως δεν συνεργάζονται μεταξύ τους και, αντίθετα, παρατηρούνται χάσματα ανάλογα με την ηλικία των μελών, την τοπική κοινότητα στην Ελλάδα από την οποία προέρχονται (Μακεδόνες, Ηπειρώτες, Θρακιώτες κ.ο.κ.) καθώς και από την περίοδο κατά την οποία μετέβησαν στο κράτος.⁷

Οι κοινότητες οργανώνονται περισσότερο όταν υπάρχει ένα κοινό πρόβλημα, ενώ μεγάλο ρόλο διαδραματίζει και η Εκκλησία. Η ελληνορθόδοξη εκκλησία της Γερμανίας είναι ιδιαίτερα ενεργή και υποστηρίζει τους Έλληνες οι οποίοι αντιμετωπίζουν καθημερινά προβλήματα, ή ανάγκες της ίδιας της κοινότητας. Ενώ η επιρροή της Εκκλησίας είναι μεγάλη, οι πόροι προέρχονται σε μεγάλο ποσοστό από δωρεές των μελών. Η Εκκλησία αποτελεί και τόπο συνάντησης των μελών της ελληνικής κοινότητας, οπότε αποκτά και περαιτέρω σημασία για την έρευνα αυτή (Thöle 1997).

Αξίζει να σημειωθεί πως, με την πάροδο των χρόνων, οι ελληνικές κοινότητες και οι σύλλογοι έχουν εκσυγχρονιστεί σε ένα μεγάλο βαθμό και το ίδιο έχουν εξελιχθεί και οι σκοποί τους. Με τη διάδοση του διαδικτύου, καθίσταται δυνατή η ανταλλαγή πληροφοριών και ο κοινός συντονισμός των εκδηλώσεων, ενώ οι Έλληνες της Γερμανίας μπορούν να

⁷Συμπέρασμα που εξήχθη από προφορικές συνεντεύξεις με μέλη της ελληνικής κοινότητας του Κάστρου – Ράουξελ, Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, την 25^η Ιανουαρίου 2019, στα πλαίσια της διεκπεραίωσης της έρευνας αυτής.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

έρχονται σε επαφή με ομοεθνείς τους (Androutsopoulos & Hinnenkamp 2001).

Παρόλα αυτά, και, ενώ οι ευκαιρίες αυξάνονται, ωστόσο, παρατηρείται πως οι νέοι Έλληνες δεν εκφράζουν τη βούληση των προγενέστερών τους να συμμετέχουν σε κοινές δραστηριότητες με ομοεθνείς τους. Εξαιρέσεις αποτελούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι σύλλογοι που διδάσκουν παραδοσιακούς χορούς και οι οποίοι εστιάζουν στον πολιτισμό και την λαϊκή παράδοση, θέματα τα οποία έλκουν ακόμη και σήμερα τους Έλληνες του εξωτερικού (Schoeneberg 1985).

Η μελέτη αυτή, όπως αναφέρεται και στα αρχικά ερευνητικά της ερωτήματα, επιχειρεί να αναδείξει τους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν γονείς και μαθητές στην επιλογή της χρήσης της ελληνικής γλώσσας, της εκπαίδευσης καθώς και της καθημερινής τους επαφής με την ελληνική κουλτούρα. Στην υποενότητα, όμως, αυτή, επιχειρείται η σύντομη ανασκόπηση άλλων έργων και μελετών με αντίστοιχο αντικείμενο και ενδιαφέρον προκειμένου να εξαχθούν σχετικά συμπεράσματα για την πραγματική στάση και επιρροή του κοινωνικού περιβάλλοντος στην επιλογή σχολείου.

Σε έρευνα του ΕΔΙΑΜΜΕ (Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών) του 2006 η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», το οποίο υλοποιείται με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκή Ένωσης (Ε.Ε.) και του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας, το ερευνητικό ενδιαφέρον εστίασε στη λειτουργία των αμιγώς ελληνικών σχολείων στη Γερμανία. Τα στοιχεία της παραπάνω έρευνας κατέδειξαν ότι, τα αμιγώς ελληνικά σχολεία εξελίχθηκαν σε βάθος χρόνου λαμβάνοντας τη μορφή ενός αυτόνομου, παράλληλου εκπαιδευτικού συστήματος. Ενώ, περιμετρικά αυτού του συστήματος συστάθηκε ένα είδος παράλληλων κοινοτήτων, οι οποίες στήριξαν τη λειτουργία του. Μολονότι, τα παραπάνω σχολεία φέρουν έντονα στοιχεία αποξένωσης από το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον, εντούτοις φαίνεται ότι αποτελούν αδιέξοδο για τα παιδιά των Ελλήνων ομογενών (ΕΔΙΑΜΜΕ 2006).⁸

⁸Πηγή:ΕΔΙΑΜΜΕ 2006, <http://www.ediamme.edc.uoc.gr/diaspora2/index.php?elearn>.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Παράλληλα, η παραπάνω έρευνα κατέδειξε τη θετική λειτουργία του Νόμου 1351/1983 περισσότερο για τα παιδιά των Ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό και λιγότερο για τα παιδιά των Ελλήνων ομογενών. Βάση του παραπάνω Νόμου, καθιερώθηκε η διενέργεια ειδικών εισαγωγικών εξετάσεων με στόχο την εισαγωγή στα ελληνικά ΑΕΙ (Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα), τόσο των παιδιών των Ελλήνων ομογενών – Ελλήνων μεταναστών, όσο και των παιδιών των υπαλλήλων εργαζομένων στο εξωτερικό υπό προϋποθέσεις. Λαμβάνοντας υπόψη τα ποσοστά επιτυχίας των παιδιών στις εισαγωγικές εξετάσεις, διαπιστώνεται τόσο η μη ορθή λειτουργία των αμιγώς ελληνικών σχολείων στη Γερμανία, καθώς και η μειωμένη αποδοτικότητα τους. Παράλληλα, διαπιστώθηκε σημαντική μείωση του ποσοστού φοίτηση των Ελληνοπαίδων σε ελληνικά σχολεία. Γεγονός το οποίο κατέδειξε κατά κάποιο τρόπο, την προτίμηση των Γερμανικών έναντι των Ελληνικών σχολείων από τους Έλληνες της ομογένειας (Δαμανάκης 2009).

Η επιρροή των γυναικών της διασποράς είναι επιπλέον ιδιαίτερα σημαντική. Οι γυναίκες της διασποράς στη Γερμανία φαίνεται πως έχουν αναπτύξει τους δικούς τους μηχανισμούς διατήρησης της εθνικής και πολιτιστικής τους ταυτότητας και πως ενθαρρύνουν με τα δικά τους μέσα τα παιδιά τους να εκφράζουν τις ανησυχίες τους. Για τις μητέρες ελληνικής καταγωγής στη Γερμανία, ιδίως της παλαιότερης γενιάς, δηλαδή των Ελλήνων που μετέβησαν πριν από το 1970, η σημασία η οποία δίδονταν στην εκπαίδευση των ελληνοπαίδων σε ελληνικά σχολεία είναι ορατή ακόμη και σήμερα. Αυτό εκφράζεται τόσο μέσω της άσκησης πίεσης στα παιδιά και τα εγγόνια τους προς αυτήν την κατεύθυνση, όσο και μέσω των προσπαθειών τις οποίες κάνουν για τη διατήρηση των δεσμών με τα υπόλοιπα μέλη της ελληνικής κοινότητας (Kontos 2009).

Σχετικά με τον Ελληνισμό και τη διγλωσσία στη Γερμανία:

- Οι Έλληνες στη Γερμανία χαρακτηρίζονται τόσο ως «δίγλωσσοι» όσο και «ημί-γλωσσοι», σύμφωνα με τον Δαμανάκη. Αυτό σημαίνει πως οι Έλληνες της Γερμανίας δεν ακολουθούν ένα συγκεκριμένο «μοντέλο», αλλά, επηρεαζόμενοι από δικά τους κριτήρια, επιλέγουν το να ωθήσουν ή όχι τα παιδιά τους να αναπτύξουν πλήρως γλωσσικές δεξιότητες σε και τις δύο ή μία από τις δύο γλώσσες (Δαμανάκης 1989: 98-104).

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Στο μεγαλύτερο ποσοστό των περιπτώσεων, τα παιδιά των Ελλήνων της Γερμανίας τείνουν να αναπτύσσουν σημαντικά μεγαλύτερες δεξιότητες στη γλώσσα της χώρας στην οποία διαμένουν και μεγαλώνουν σε βάρος της μητρικής τους (Δαμανάκης 1989: 100).
- Παράλληλα, παρατηρείται το φαινόμενο οι μετανάστες να χρησιμοποιούν περισσότερες από μία γλώσσες στην καθημερινότητά τους σε επαρκή βαθμό, κάτι το οποίο ο Δαμανάκης (Δαμανάκης 1998: 90) ορίζει ως «ατομική διγλωσσία». Εξίσου, κατά τον ίδιο, συγκεκριμένες περιοχές και κοινότητες στη Γερμανία χαρακτηρίζονται από «κοινωνική διγλωσσία», δηλαδή, οι κάτοικοι χρησιμοποιούν σε καθημερινή και τακτική βάση δύο ή περισσότερες γλώσσες (Δαμανάκης 1998: 91).

Αναμφίβολα, η εκπαίδευση των Ελληνοπαίδων κυρίως στη Γερμανία αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου, φαίνεται να είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πολιτική και οικονομική κατάσταση της κάθε χρονικής περιόδου, το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας, την ανάπτυξη των ελληνικών κοινοτήτων στον τόπο διαμονής, καθώς και το πρόγραμμα διδασκαλίας (Γρηγοροπούλου 2012).

Επίσης, ο ρόλος του κράτους είναι μάλλον εξίσου σημαντικός καθώς η ανεπάρκεια πόρων οδηγεί σε μειωμένη βούληση από μέρους των Ελλήνων να ωθήσουν τα παιδιά τους προς την εκπαίδευση σε ελληνικό σχολείο. Δεδομένης και της γενικότερης τάσης απομάκρυνσης που παρατηρείται από τον ελληνικό πολιτισμό και τις εθνικές ταυτότητες, δεν είναι να απορεί κανείς που παρατηρείται μία πτώση των ποσοστών φοίτησης των Ελληνοπαίδων σε ελληνικά σχολεία, όπως θα εξεταστεί και παρακάτω αναλυτικότερα (Κασιμάτη, 1983).

Δεύτερο Μέρος: Ποιοτική έρευνα

Κεφάλαιο 3: Σχέδιο συνέντευξης και δεοντολογία

Όπως προκύπτει και από τον τίτλο του παρόντος κεφαλαίου, στη συνέχεια εξετάζεται το σχέδιο συνέντευξης καθώς και οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα και τήρηση της ακαδημαϊκής δεοντολογίας στα πλαίσια της διαδικασίας διεξαγωγής των συνεντεύξεων. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην προστασία της ανωνυμίας των συμμετεχόντων γονέων και εκπαιδευτικών.

3.1. Σχέδιο συνέντευξης

Όπως αναφέρθηκε, ο οδηγός συνέντευξης, ως πρότυπο είναι κοινό και για τις δύο κατηγορίες (ομάδες) των συμμετεχόντων: των γονέων Ελληνοπαίδων που φοιτούν σε ελληνικό και σε γερμανικό σχολείο. Το τελικό σχέδιο, όπως διανεμήθηκε, παρατίθεται στο παράρτημα της εργασίας.

Οι ερωτήσεις ακολουθούν μία συγκεκριμένη λογική σειρά και στοχεύουν στο να εξοικειωθεί, αρχικά, ο συμμετέχων ή η συμμετέχουσα με τον τρόπο διεξαγωγής της συνέντευξης και να αισθανθεί οικειότητα και ασφάλεια. Η ερευνήτρια προνόησε για να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων της ανωνυμίας, της υπαναχώρησης και της αποχώρησης ακόμη και εν μέσω της συνέντευξης από τους συμμετέχοντες (Bryman 2017).

Οι ερωτήσεις επιλέχθηκαν με τα ακόλουθα κριτήρια (Fiese and Kline 1993):

- Η έκταση να είναι κατάλληλη ούτως ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος υπαναχώρησης λόγω της μεγάλης χρονικής διάρκειας διεξαγωγής της συνέντευξης.
- Οι ερωτήσεις να είναι διατυπωμένες με κατάλληλο τρόπο, έτσι ώστε να μην προδιαθέτουν τον συμμετέχοντα να απαντήσει με συγκεκριμένο τρόπο στη συνέντευξη.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Θα πρέπει ο αριθμός των ερωτήσεων να είναι κατάλληλος για να καθίσταται εφικτή η μεταγενέστερη επεξεργασία του υλικού. Ο στόχος της υλοποίησης μίας έρευνας με τη χρήση της μεθόδου της βιβλιογραφικής ανασκόπησης καλύφθηκε με τη χρήση αξιόπιστου υλικού, όπως έρευνες τρίτων. Συγκεκριμένα, ως πρότυπο, χρησιμοποιήθηκε το υλικό του ΕΔΙΑΜΜΕ και οι αντίστοιχες μελέτες του Δαμάνακη, βάσει των οποίων κατασκευάστηκε και ο Οδηγός Συνέντευξης της Μελέτης.

Οι κύριοι άξονες στους οποίους βασίστηκε το σχέδιο συνέντευξης είναι οι ακόλουθοι:

Α' μέρος

Δημογραφικά στοιχεία:

1. Ηλικία
2. Φύλο
3. Οικογενειακή κατάσταση (παντρεμένος/η, διαζευγμένος/η, χήρος/α, ανύπαντρος/η κοκ).
4. Καταγωγή (αφέθηκε ελεύθερη επί τούτου, ούτως ώστε να απαντηθεί με τον τρόπο που επιθυμεί ο εκάστοτε γονέας).

Β' μέρος

Εισαγωγικές ερωτήσεις:

1. Είστε πρώτης, δεύτερης ή τρίτης γενιάς μετανάστες;
2. Ο/η άλλος/η γονέας του παιδιού είναι επίσης ελληνικής καταγωγής;
3. Πόσα παιδιά έχετε και ποιες είναι οι επιλογές σας σχετικά με τη μόρφωσή τους; (σχολείο, για πόσα έτη κοκ).

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

4. Ποια η σχέση σας με την ελληνική κοινότητα της (χ) πόλης;
5. Ποια είναι η κύρια γλώσσα που χρησιμοποιείτε εντός του σπιτιού; Γιατί;

Γ' μέρος

Ερωτήσεις σχετικά με το σχολείο της επιλογής τους:

- A. Για ποιους λόγους επιλέξατε το συγκεκριμένο σχολείο;
- B. Πόσο σημαντική θεωρείτε το να αποκτήσουν τα παιδιά σας και την ελληνική παιδεία;
- C. Είστε ικανοποιημένοι από το επίπεδο του σχολείου;
- D. Είστε σε θέση να βοηθήσετε το παιδί σας με τα μαθήματά του;
- E. Ποια η σχέση σας με τους καθηγητές/διεύθυνση;

Δ' μέρος

Ειδικές ερωτήσεις

1. Θεωρείτε πως οι υπόλοιποι Έλληνες στη Γερμανία επιλέγουν περισσότερο το ελληνικό ή το γερμανικό σχολείο και γιατί; Στην πόλη σας;
2. Ποιοι παράγοντες θεωρείτε πως επηρεάζουν τους Έλληνες γονείς στις αποφάσεις τους σε ό,τι αφορά την επιλογή σχολείου; Ρωτήσατε τα παιδιά σας πριν πάρετε την απόφασή σας;
3. Σας επηρέασε η γνώμη τρίτων στην επιλογή του σχολείου; Αν ναι, τίνος και γιατί;
4. Αν κάνετε και άλλο παιδί, βάσει της εμπειρίας σας, θα κάνετε τις ίδιες ή άλλες επιλογές και γιατί;
5. Τί θα συμβουλεύατε άλλους γονείς να κάνουν;

3.2. Δεοντολογία της έρευνας

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση των κανόνων της ακαδημαϊκής δεοντολογίας τηρήθηκε, καταρχήν, το ερευνητικό πρωτόκολλο που προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη διεξαγωγή και τη συγγραφή ακαδημαϊκών μελετών και τους ερευνητές. Οι δύο αυτοί «οδηγοί» συμπεριλαμβάνονται στη Χάρτα των Ερευνητών (Επιτροπή 2005). Τα κεντρικά σημεία που λήφθηκαν υπόψη είναι τα εξής:

1. Η ορθή τήρηση της ακαδημαϊκής δεοντολογίας βοηθά στο να γίνεται καλύτερη έρευνα και να επιτυγχάνονται οι στόχοι της, συνεισφέροντας παράλληλα στην οικονομία της γνώσης, την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία και την επιστήμη.
2. Επίσης, μέσω της έρευνας μπορεί να ωφεληθεί τόσο η ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και τα υποκείμενα της έρευνας, στην παρούσα μελέτη, οι κοινότητες των μεταναστών.
3. Η πετυχημένη έρευνα επιτυγχάνεται μέσω της εξασφάλισης επάρκειας πρότερης γνώσης, υψηλής ποιότητας κατάρτιση και εξειδίκευση και ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στην έρευνα (π.χ. των γονέων, στην παρούσα μελέτη).
4. Η έρευνα πρέπει να μπορεί να συνδράμει και στην προσωπική εξέλιξη και σταδιοδρομία του ερευνητή που τη διεξάγει. Όντως, στην παρούσα, η διεξαγωγή έρευνας πεδίου σε συνδυασμό με την σχεδίαση της και την ορθή ανάλυση στη βιβλιογραφική επισκόπηση κρίθηκαν σημαντικά για την περαιτέρω μόρφωση και επαγγελματική εξειδίκευση της ερευνήτριας.
5. Ο κώδικας δεοντολογίας σε μία έρευνα πρέπει να τηρείται πλήρως και να εξασφαλίζονται τα δικαιώματα (προσωπικά δεδομένα, ανωνυμία κλπ) των υποκειμένων της έρευνας που δεν επιθυμούν την κοινοποίηση των στοιχείων τους και η έρευνα να περιορίζεται στους αντικειμενικούς και ακαδημαϊκούς της στόχους και να μην χρησιμοποιείται για εξασφάλιση οποιασδήποτε μορφής προσωπικού κέρδους ή κέρδους τρίτων.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Έμφαση δόθηκε και στην εξασφάλιση της εγκυρότητας της έρευνας. Για το σκοπό αυτό, τόσο στο σχεδιασμό του οδηγού συνέντευξης όσο και στην υλοποίηση της έρευνας, ελήφθησαν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες στην έρευνα (Bryman 2017) ; (Ζαφειρόπουλος 2015) ; (Ισαρη και Πούρκος 2015):

A. να κατανοούν το περιεχόμενο της ερώτησης

B. να μην έχουν αμφιβολίες ως προς το σκοπό και το περιεχόμενο της έρευνας

Γ. να είναι σε θέση να αντιληφθούν την ουσία της συνέντευξης χωρίς να υπάρχει κίνδυνος παρερμηνείας και παρεκκλίσεων από τους σκοπούς της έρευνας.

Έτσι, ο οδηγός συνέντευξης χρησιμοποιήθηκε πιλοτικά για την υλοποίηση μίας μικρού εύρους έρευνα σε οικεία πρόσωπα της ερευνήτριας. Με τον τρόπο αυτό, περιορίστηκαν σημαντικά οι αδυναμίες του αρχικού σχεδιασμού και εξασφαλίστηκε η εγκυρότητα αυτής της μελέτης.

3.3.Περιορισμοί και δυσκολίες της έρευνας

Όπως και κάθε έρευνα, η παρούσα παρουσίασε δυσκολίες και υπήρξαν διάφοροι παράγοντες οι οποίοι οδήγησαν σε καθυστερήσεις την συγγραφή της μελέτης. Οι κίνδυνοι που εντοπίστηκαν τόσο στο προκαταρτικό στάδιο όσο και στην πρώτη φάση της συγγραφής της εργασίας αφορούσαν τον εντοπισμό του δείγματος, το οποίο συγκροτήθηκε με την κατάλληλη αξιοποίηση των διαθέσιμων ανεπίσημων δικτύων (φίλοι, γνωστοί, οικογένειες κοκ) αλλά και των δεδομένων.

3.3.1. Η συλλογή υλικού

Προκειμένου να καταστεί εφικτή η ολοκλήρωση της έρευνας ζητήθηκε βοήθεια από το Υπουργείο Παιδείας και τις αρμόδιες αρχές. Ωστόσο, η παροχή στατιστικών στοιχείων

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

και αδειών πρόσβασης στα σχολεία, ήταν ένα σύνθετο έργο το οποίο δεν στέφθηκε με επιτυχία.

Παρότι εντοπίστηκαν στατιστικά στοιχεία από το 2010 και έπειτα χωρίς πρόβλημα από την Εθνική Στατιστική Αρχή της Γερμανίας (Υπηρεσία 2015), δεν υπήρξε ανάλογη καθοδήγηση από τις ελληνικές αρχές. Μέχρι ενός βαθμού, τα δεδομένα για την προ της κρίσης περίοδο θα ήταν δυνατό να καλύψουν τις ανάγκες της έρευνας, συνεπώς, για την περίοδο 1945 – 2010 έγινε μία προσπάθεια αξιοποίησης των διαθέσιμων πηγών, δεδομένα τα οποία αναλύονται παραπάνω, στο κεφάλαιο 3. Επιπλέον, βάσει των διαθέσιμων στατιστικών καθίσταται εφικτή μόνον μία σύγκριση των δεδομένων για όλη τη Γερμανία και όχι για τα εν λόγω σχολεία. Επομένως, επιλέχθηκε η χρήση του σύγχρονου υλικού επάνω στο οποίο βασίζεται και η παρούσα διπλωματική.

Για το λόγο αυτό, η μελέτη αυτή επικεντρώνεται στην οικονομική κρίση και την επιρροή της στην ελληνική κοινότητα της Γερμανίας. Διαφορετικά και, ελλείψει των προβλημάτων οργάνωσης της ελληνικής παιδείας στη Γερμανία, θα ήταν, δυνητικά, εφικτή η σύγκριση. Ωστόσο, όπως τονίστηκε και από τους υθίνοντες, επί σειρά ετών, το σύστημα δυσλειτουργούσε και δεν υπήρχε δυνατότητα ακριβούς ηλεκτρονικής καταχώρησης των δεδομένων, κάτι το οποίο θα επέτρεπε τη μετέπειτα σύγκριση αυτών. Ο περιορισμός αυτός δεν κατέστη δυνατό να ξεπεραστεί στη διάρκεια εκπόνησης και ολοκλήρωσης της παρούσας διπλωματικής, παρά τις προσπάθειες της ερευνήτριας.

Το ζήτημα το οποίο προέκυψε, λοιπόν, αφορούσε το αν θα ήταν δέον ή όχι το να αξιοποιηθούν δευτερογενή έναντι των πρωτογενών δεδομένων, λόγω του ότι το έργο της αναζήτησης των πρωτότυπων και αξιόπιστων στοιχείων για την ελληνική κοινότητα στη Γερμανία κρινόταν ανέφικτο. Αντίθετα, τα δεδομένα που ήταν εφικτό να συλλεχθούν προέρχονταν, κυρίως, από δευτερογενείς έρευνες και πηγές όπως εφημερίδες, άρθρα, μελέτες και φοιτητικές εργασίες.

Μετά από συστηματική προσπάθεια για συλλογή εντοπίστηκαν στατιστικά στοιχεία από την πόλη του Ντίσελντορφ. Η διεύθυνση του ελληνικού σχολείου στο Ντόρτμουντ εκδήλωσε μεγάλη απροθυμία στην υποστήριξη του εν λόγω πονήματος και, ως εκ τούτου,

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

παρότι υπήρξε έγκριση από τις αρχές για τη λήψη του υλικού, η άρνηση για την παροχή των στατιστικών φοίτησης Ελληνοπαίδων στο ελληνικό σχολείο της πόλης, διατηρήθηκε μέχρι και το τέλος της προσπάθειας συγγραφής της μελέτης. Παρόλα αυτά, όμως, και ύστερα από μακροσκελή συζήτηση σε ήπιους τόνους, ως ύστατη προσπάθεια από μέρους μου, η διευθύντρια του δημοτικού του Ντόρτμουντ κα Κωνσταντινίδου, αναζήτησε και μου παρέδωσε ό, τι στατιστικά στοιχεία κατάφερε να συλλέξει.

Επιπλέον, η ελληνική πλευρά παρέχει πολύ λίγα δεδομένα για τη μετανάστευση σήμερα, και πρέπει κανείς να βασιστεί σε γερμανικές πηγές.

Ως αποτέλεσμα, στατιστικά φοίτησης συγκεντρώθηκαν μόνο για τέσσερα εκ των σχολείων της Βορείου Ρηνανίας – Βεστφαλίας. Αυτό, ωστόσο, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι μειώνει την αξία της έρευνας- αντιθέτως, αποκαλύπτει τις δυσχέρειες και τις δυσλειτουργίες του συστήματος και τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η ελληνική κοινότητα στο κρατίδιο.

Ένας άλλος πιθανός λόγος για τον οποίο υπήρξαν συνεχή προβλήματα και δυσκολίες στην εξασφάλιση τόσο υλικού όσο και αδειών αφορά τα λάθη στη σύνταξη της άδειας / έγκρισης, υπό την έννοια του ότι κοινοποιήθηκε μόνο στο συντονιστικό του Βερολίνου και όχι του Μονάχου. Παρόλα αυτά εστάλη από την ερευνήτρια μήνυμα και στο συντονιστικό στο Μόναχο με τη συνημμένη άδεια, καθώς και στα σχολεία που υπάγονται, αλλά ουδέποτε ελήφθη απάντηση.

Συγκεκριμένα, ζητήθηκε στις 06 Ιουνίου 2019 στατιστικά στοιχεία με βάση το σχολικό σύστημα ΕΠΑΦΟΣ από τον Αν. Διευθυντή του ελληνικού σχολείου του Βούπερταλ. Ο διευθυντής του σχολείου απάντησε πως το εν λόγω σχολείο δεν συνδέθηκε ποτέ με το σύστημα αυτό. Αντίθετα, το πρόγραμμα αγοράστηκε και δεν χρησιμοποιήθηκε και δεν ανανεώθηκε ποτέ. Από το 2019 και μετά διακόπηκε πλήρως η πληρωμή του προγράμματος και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχουν καθόλου δεδομένα για το 2018 – 2019 πλην αυτών που περιλαμβάνονται στην ενότητα 7.1. παρακάτω.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Από την άλλη πλευρά, κατέστη εφικτό να εξευρεθούν αντίστοιχα στοιχεία για τα ποσοστά φοίτησης από το ίδιο πρόγραμμα / σύστημα, από το σχολείο του Ντίσελντορφ, Μπίλεφελντ και Ντόρτμουντ. Τα εν λόγω δεδομένα περιλαμβάνονται επίσης στην ενότητα 7.1.

Προκύπτει και πάλι ένα πρόβλημα οργάνωσης από την ελληνική πολιτεία. Το γεγονός πως πολλά σχολεία της Γερμανίας τα οποία υπάγονται στο ελληνικό κράτος δεν συμπεριλαμβάνουν δεδομένα, ποσοτικά και ποιοτικά, στις ανάλογες πλατφόρμες, υποδεικνύει σοβαρές ελλείψεις στην ενημέρωση και την κατάρτιση των αρμόδιων.

Η καταγραφή των στατιστικών συμπεριλαμβάνεται στο πρωτόκολλα ως προαιρετική. Ως αποτέλεσμα, και αφού δεν είναι υποχρεωτική, πολλοί διευθυντές δεν την ακολουθούν και προκύπτει πρόβλημα στην καταγραφή και τη μετέπειτα εξεύρεση στατιστικών στοιχείων.

Σε καμία των περιπτώσεων δεν εναποτίθεται η ευθύνη στους διοικούντες των ελληνικών σχολείων στη Γερμανία οι οποίοι, αναμφίβολα, παράγουν έργο και εκφράζουν διαρκές ενδιαφέρον για την διδασκαλία των Ελληνοπαίδων και την προαγωγή του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής Παιδείας. Αντίθετα, το πρόβλημα είναι περισσότερο κεντρικό. Αυτό προκύπτει και με βάση την διαδικασία αδειοδότησης η οποία ακολουθήθηκε και την αντιμετώπιση την οποία είχα από τους αρμόδιους.

3.3.2. Διαδικασία διεξαγωγής συνεντεύξεων και λοιπές παράμετροι

Αναλυτικότερα, η διαδικασία της αδειοδότησης η οποία προβλέπεται είναι εύλογη. Είναι κατανοητός ο λόγος για τον οποίο κανείς θα πρέπει να αναμένει την εξέταση της αίτησής του και, κατόπιν, την παροχή ανάλογων αδειών. Η διαδικασία αυτή είναι χρονοβόρα και, δυνητικά, πολύ κοστοβόρα.

Ελλείπει κατάλληλων μέσων και κατάλληλων διασυνδέσεων, ο κάθε ερευνητής αναμένεται να συναντήσει προβλήματα τα οποία σχετίζονται με την ξεκάθαρη έλλειψη οργάνωσης και τα λάθη του προσωπικού των αρμόδιων τμημάτων. Η διαδικασία η οποία ακολουθήθηκε ήταν σύνθετη λόγω του γραφειοκρατικού χαρακτήρα της διαδικασίας και

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

στις δυσκολίες στην συγκέντρωση των στοιχείων τα οποία είναι απαραίτητα εξ αιτίας της δυσλειτουργίας των υπηρεσιών που είναι αρμόδιες να τα παράσχουν. Ωστόσο, από μέρους μου, τα έγγραφα και διαπιστευτήρια που ζητήθηκαν ήταν τα σωστά και δεν ακολουθήθηκε μία διαδικασία ενημέρωσης η οποία να μειώνει το χρόνο αναμονής.

Το μεγάλο πρόβλημα ήταν η απροθυμία των ιθυνόντων να αναλάβουν την ευθύνη των παραλείψεων και των καθυστερήσεων που προέκυψαν λόγω της γραφειοκρατίας και να κινηθούν ανάλογα για την επίλυσή τους. Παρότι οι διευθυντές των σχολείων προσπαθούσαν να διευκολύνουν, όσο τους επέτρεπε η θέση τους και το σύστημα, την διαδικασία, δεν κατέστη εφικτό το να βρεθούν τα κατάλληλα στατιστικά. Η πρόσβαση στα αναλυτικά δεδομένα γίνεται μόνο κατόπιν σχετικής άδειας η οποία καθυστέρησε πάνω από ένα ημερολογιακό έτος, κάτι που οδήγησε και στην καθυστέρηση της ολοκλήρωσης της παρούσας εργασίας.

Η παρούσα εργασία ξεκίνησε με αφορμή την αναζήτηση των δεδομένων για την ύπαρξη ελληνικών σχολείων στη Γερμανία και ειδικότερα στην περιοχή του Ντόρτμουντ ως μία τέτοια μελέτη μίας συγκεκριμένης κοινότητας μεταναστών. Για το σκοπό της συγγραφής της χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης της βιβλιογραφίας, εστιάζοντας τόσο στη μετανάστευση των Ελλήνων στη Γερμανία όσο και στα εκπαιδευτικά συστήματα και αυτή της ποιοτικής έρευνας.

Στα πλαίσια της έρευνας πεδίου, η οποία, αρχικά, είχε προβλεφθεί να γίνει σε επιλεγμένα σχολεία της πόλης του Ντόρτμουντ, λήφθηκαν, τελικά, συνεντεύξεις με σκοπό να αποτιμηθούν οι στάσεις, απόψεις και γνώμες των γονέων των Ελλήνων μαθητών που φοιτούν στα εν λόγω ελληνικά σχολεία κυρίως στην περιοχή του Ντίσελντορφ. Ο βασικός λόγος που υπήρξε αλλαγή στον τόπο διεξαγωγής της έρευνας αφορούσε την έλλειψη επαρκούς συνεργασίας από τους αρμόδιους υπαλλήλους, εκπαιδευτικούς και του Προέδρου του συλλόγου γονέων στο Ντόρτμουντ.

Για να λάβει χώρα, δε, μία συνέντευξη, απαιτείται η πλήρης κατανόηση του σκοπού και της σημασίας της έρευνας από τους συμμετέχοντες σε αυτή, χωρίς, ωστόσο, να τους γνωστοποιηθούν οι λεπτομέρειες αυτής, μιας και, διαφορετικά, μπορεί να αλλοιωθεί το

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

περιεχόμενο των απαντήσεων / συνεντεύξεων τους. Όμως, στην περίπτωση της έρευνας αυτής, ήταν φανερές οι δυσκολίες και οι προκλήσεις και, συνεπώς, υπήρξε ανάγκη για συζήτηση και με τα πρόσωπα τα οποία θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν το σκοπό της έρευνας και να συμμετάσχουν στην ερευνητική διαδικασία.

Απαιτήθηκε, λοιπόν, ιδιαίτερα μεγάλη προσοχή και λεπτότητα στο χειρισμό των προβλημάτων που σχετίζονται με την έλλειψη α) πόρων, β) αδειών και γ) υποστήριξης από τους θεσμούς.

Το να αναφερθεί κανείς σε πρακτικά ζητήματα δεν κρίνεται σκόπιμο ή επωφελές για την έρευνα καθώς προϋδεάζονται οι συμμετάσχοντες σχετικά με τις απαντήσεις που αναμένονται από αυτούς και επηρεάζονται αρνητικά. Η επιρροή του υποκειμένου της έρευνας από τον ερευνητή και η «καθοδήγηση» των απαντήσεων κρίνονται ως εξαιρετικά επικίνδυνες για την αξιοπιστία της έρευνας και, τέτοιες κινήσεις, πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να αποφεύγονται και να αποτρέπονται (Bryman 2017).

Προκειμένου, λοιπόν, να μην υπάρχουν ανάλογοι κίνδυνοι και προβλήματα, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σταδιακά και σε βάθος χρόνου. Προσεγγίστηκαν γονείς από το Ντόρτμουντ αλλά και το Ντίσελντορφ αν και δεν υπήρξε αλλαγή στους αρχικούς σκοπούς και τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης.

Ο στόχος ήταν να καταστεί, αρχικά, εφικτή η ολοκλήρωση της εργασίας και, παράλληλα, να συμπληρωθεί ένα εμφανές κενό στην έρευνα μεταξύ του 2010 και του 2019. Έτσι, όσα στοιχεία παρατίθενται και το συνολικό υλικό της ποιοτικής έρευνας, μπορούν, πλέον, να χαρακτηριστούν ως πλήρη στο μέγιστο δυνατό βαθμό και με δεδομένους πόρους.

Τρίτο Μέρος: Αποτελέσματα έρευνας

Κεφάλαιο 4: Ερευνητικά ευρήματα και ανάλυση αποτελεσμάτων

Παρουσίαση στατιστικών φοίτησης

Όπως εξηγήθηκε και παραπάνω, τα στατιστικά είναι σχετικά περιορισμένα. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται είναι όσο το δυνατό πιο σύγχρονα και αναλύονται με κατάλληλες ποσοτικές μεθόδους, με τη χρήση του προγράμματος Excel.

4.1. Παράθεση ευρημάτων

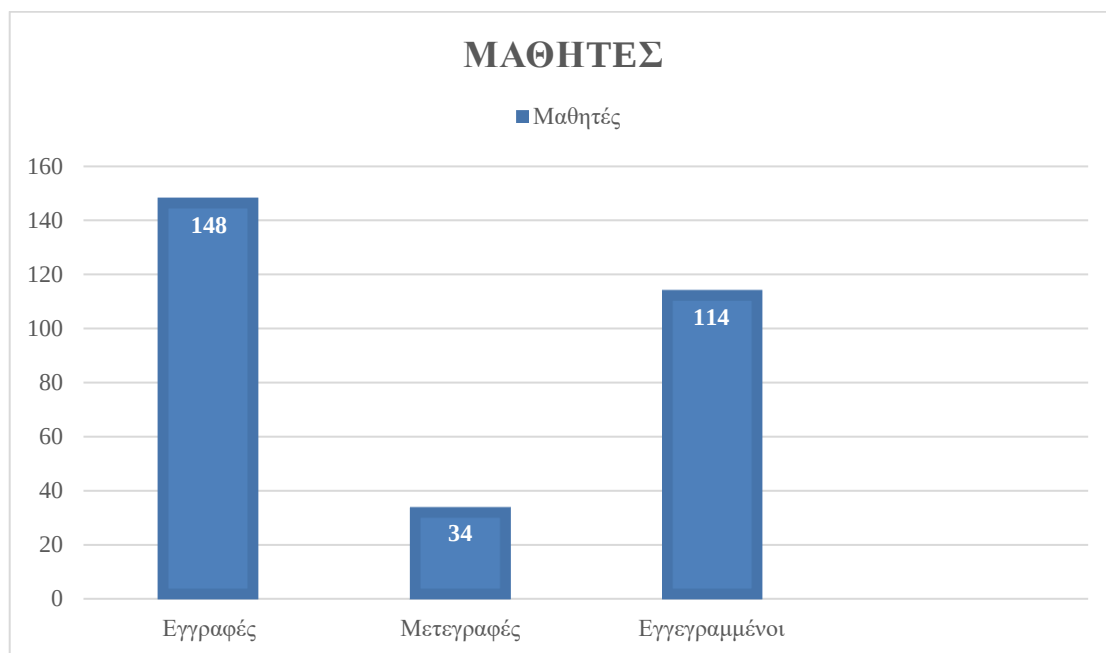
Για τη συλλογή στατιστικών φοίτησης από το Ντίσελντορφ πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με το διευθυντή του Ελληνικού Δημοτικού σχολείου, κ. Ν.Β. Ο κ. Ν.Β. ήταν αυτός που ανέδειξε τις δυνατότητες και πληροφορίες που προσέφερε το πρόγραμμα ΕΠΑΦΟΣ για τη συγκεκριμένη έρευνα. Η πρώτη εξ αυτών έλαβε χώρα στις 23 Μαΐου 2019, ώρα 08.00.

Επίσης, σημειώνονται και τα στατιστικά φοίτησης του Βούπερταλ που προέκυψαν από τη διαδυκτιακή επικοινωνία, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με τον διευθυντή του σχολείου, και παρατίθενται για λόγους σύγκρισης. Τα εξής δεδομένα αφορούν τη φοίτηση των Ελλήνων μαθητών την περίοδο 2018 – 2019:

- κατά το σχολικό έτος 2018 – 2019, καταγράφηκαν 148 εγγραφές, 34 μεταγραφές σε άλλα σχολεία και παρέμειναν εγγεγραμμένοι στο σχολείο 114 μαθητές.

Ως εκ τούτου, τα πρώτα στατιστικά φοίτησης έχουν ως εξής:

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Διάγραμμα 2 Στατιστικά φοίτησης 2018 – 2019, Βούπερταλ

Προκύπτει πως μόλις 77% των μαθητών παρέμειναν ενεργοί στο σχολείο του.

Τα αναλυτικότερα στατιστικά φοίτησης προέρχονται από το σχολείο του Μπίλεφελντ. Συνολικά:

- Οι εγγραφές μειώθηκαν ραγδαία μετά το 2012 – 2013, αν και σημειώνονταν πτωτικές τάσεις ούτως ή άλλως από το 2007 – 2008 και μετά.
- Σταδιακά, η κατάσταση ομαλοποιήθηκε, αφού το διάστημα 2013 – 2014 έως 2018 – 2019, τα ποσοστά παραμένουν σταθερά.
- Το 2011 – 2012 έως 2013 – 2014, παρατηρήθηκαν οι περισσότερες μεταγραφές από το σχολείο του Μπίλεφελντ.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Διάγραμμα 3 Συγκεντρωτικό Διάγραμμα Φοίτησης.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Σε μορφή πίνακα:

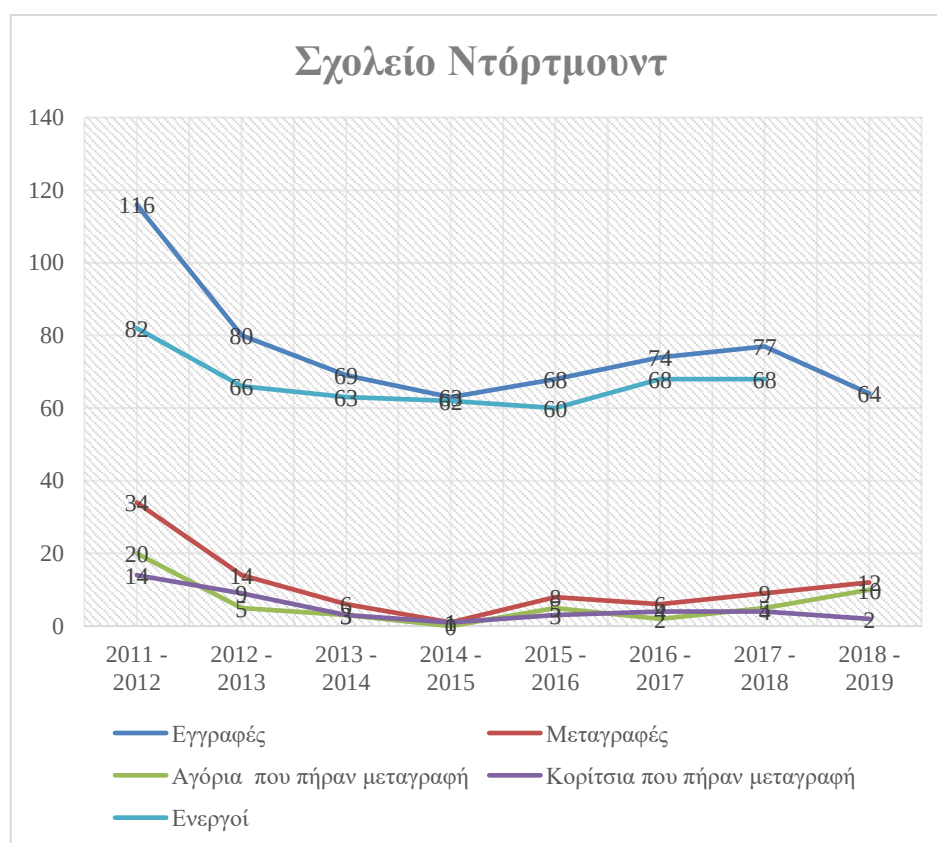
Σχολικό έτος	Αριθμός εγγραφέντων	Ήρθαν με μετεγγραφή	Έφυγαν με μετεγγραφή	Έμειναν εγγεγραμμένοι
2007-2008	255	8	20	234
2008-2009	233	12	26	207
2009-2010	171	29	5	195
2010-2011	172	7	3	176
2011-2012	162	21	47	136
2012-2013	136	12	60	71
2013-2014	57	23	7	74
2014-2015	74	11	12	73
2015-2016	59	22	11	70
2016-2017	71	28	9	81

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

2017-2018	68	11	-	79
2018-2019	65	10	9	66

Πίνακας 1 Αναλυτικός πίνακας στατιστικών δεδομένων σχολείου Μπίλεφελντ, 2007 – 2019.

Για το σχολείο του Ντόρτμουντ, τέλος:

Διάγραμμα 4 Στατιστικά Ελληνικό Σχολείο Ντόρτμουντ, 2011 – 2019

Αναλυτικά, τα δεδομένα παρατίθενται και στο παράρτημα. Ωστόσο, σημειώνονται τα εξής σημεία τα οποία έχουν σημασία για την παρούσα εργασία:

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Οι ενεργοί μαθητές, σε αντίθεση με άλλα σχολεία, παραμένουν σχετικά σταθεροί σε αριθμό αν και μειώνονται.
- Μετά το 2017 υπάρχει μία σχετική βελτίωση της κατάστασης.
- Η αναλογία αγοριών – κοριτσιών παραμένει, σχετικά, σταθερή.

4.2. Επεξήγηση

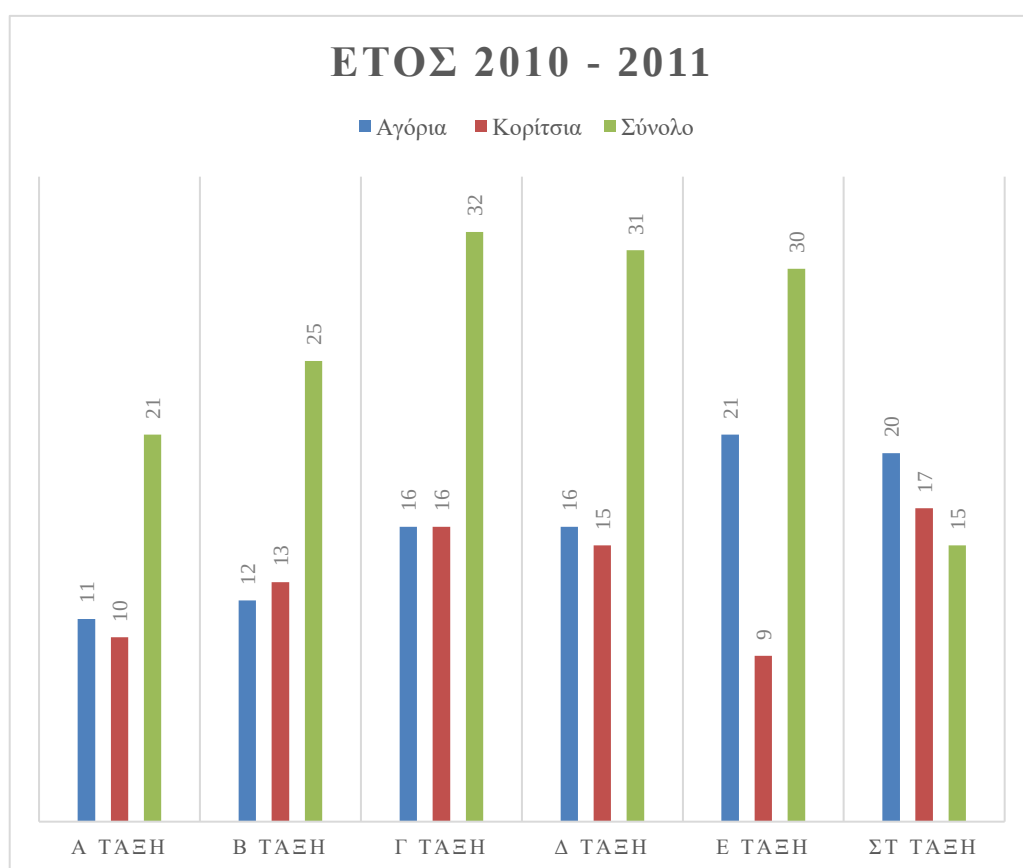
Τα παραπάνω στατιστικά, δείχνουν μία γενικότερη πτωτική τάση και μία απροθυμία των Ελλήνων γονέων να φοιτήσουν τα παιδιά τους στα ελληνικά σχολεία. Παρόλα αυτά, δεν μπορεί να προκύψει ένα πιο ασφαλές συμπέρασμα αφού δεν υπάρχουν επαρκή δεδομένα από πολλά σχολεία της περιοχής. Πιο αναλυτικά, μπορεί κανείς να μελετήσει τα δεδομένα για ένα σχολείο, αυτό του Μπίλεφελντ. Επιχειρείται, λοιπόν, σε αυτήν την ενότητα, να συγκριθούν διάφορα στοιχεία για να προκύψουν κάποιες συγκεκριμένες τάσεις, αν αυτές υπάρχουν.⁹

⁹ Τα δεδομένα, στην πλήρη τους μορφή, συμπεριλαμβάνονται και στο παράρτημα της εργασίας.

4.2.1.Ανάλυση δεδομένων ανά σχολικό έτος, σχολείο Μπίλεφελντ

Τα στατιστικά αυτά αφορούν τα έτη 2010 – 2019 καθώς δεν υπάρχουν στατιστικά σε αναλυτική μορφή για τα προηγούμενα έτη.

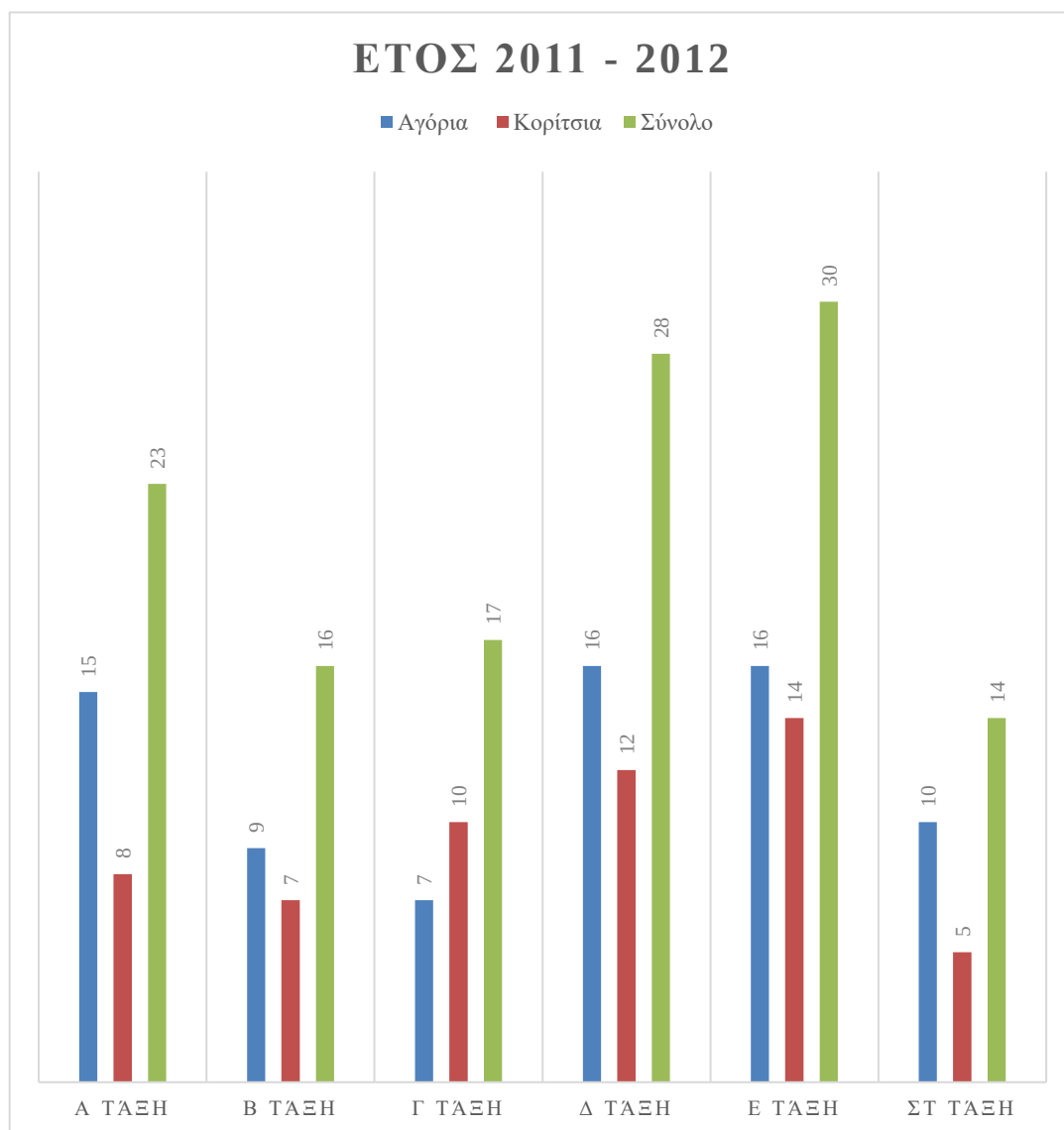
Σχολικό έτος 2010 – 2011

Διάγραμμα 5 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2010 – 2011.

Το σχολικό έτος 2010 - 2011, ο τελικός αριθμός των μαθητών παρέμεινε σταθερός στους 176 μαθητές.

Σχολικό έτος 2011 – 2012

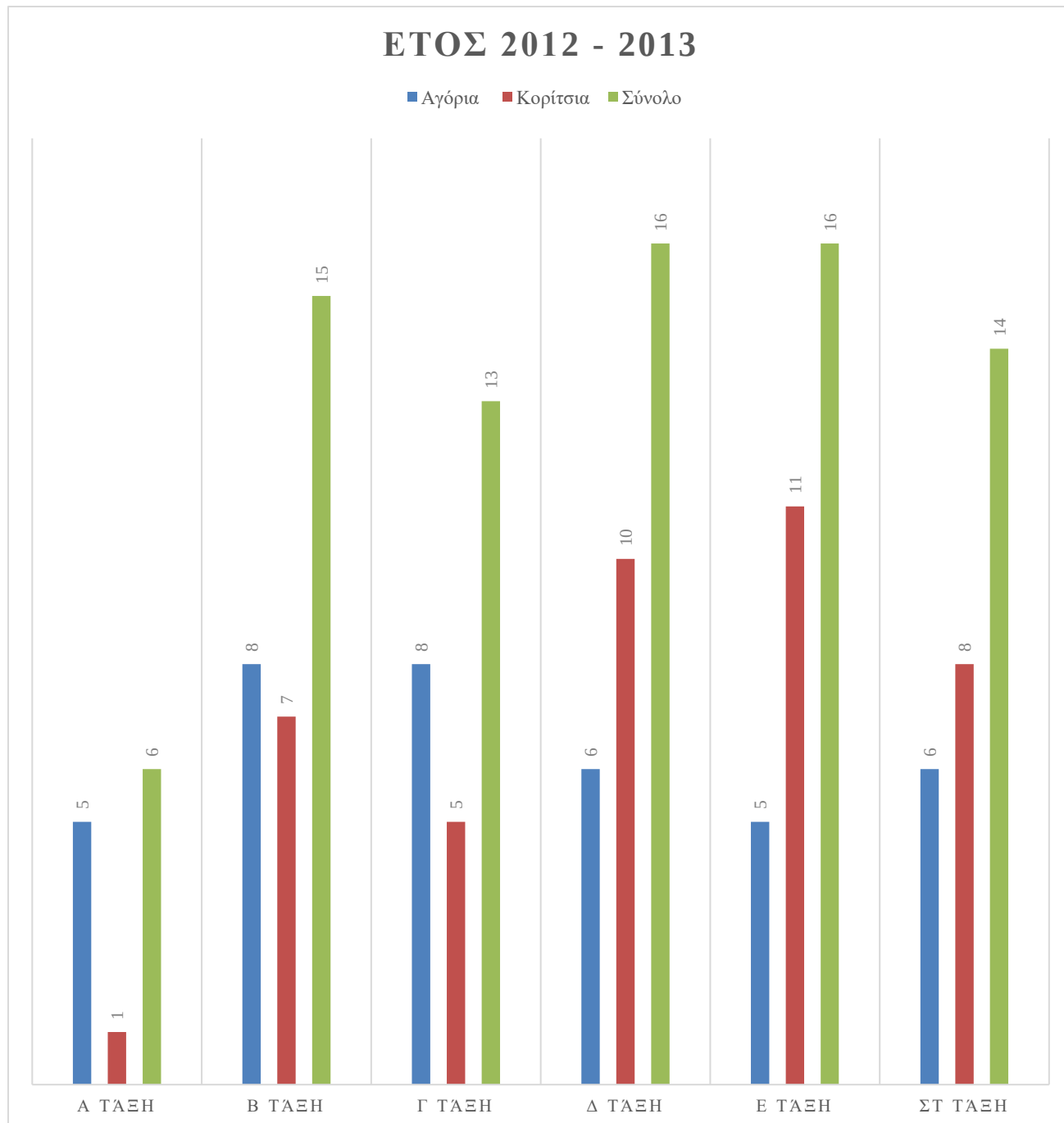

Διάγραμμα 6 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2011 – 2012.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Το σχολικό έτος 2011 - 2012, ο τελικός αριθμός των μαθητών παρέμεινε σταθερός στους 80 μαθητές. Επίσης, παρατηρήθηκε πως, γενικά, τα αγόρια ήταν περισσότερα από ότι τα κορίτσια. Επιπλέον, ο αριθμός των εγγεγραμμένων μειώθηκε από 176 το 2010 – 2011 σε 129. Αυτό σημαίνει πως η μείωση ανήλθε σε 27%.

Σχολικό έτος 2012 – 2013

Διάγραμμα 7 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2012 – 2013.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

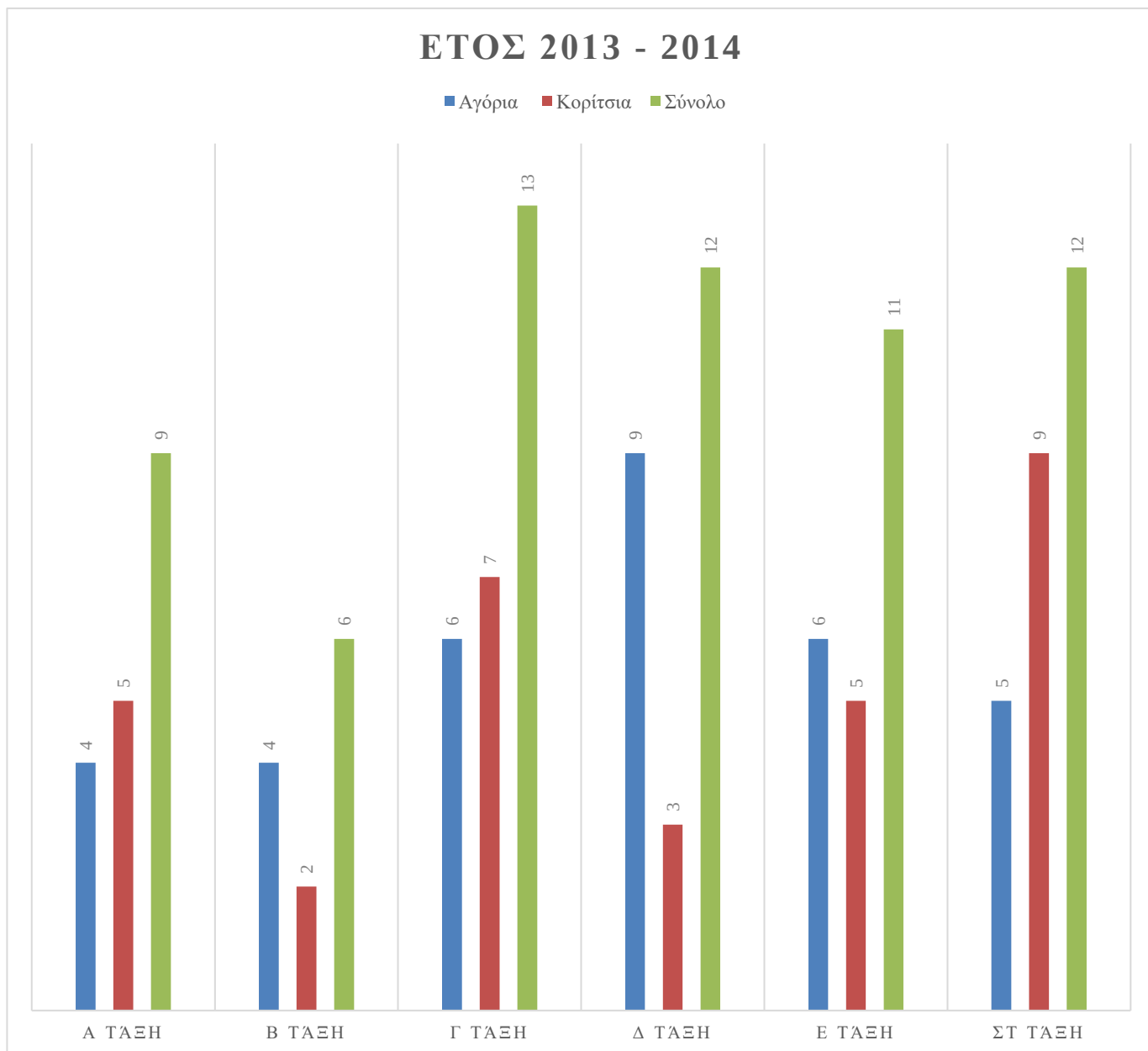
Το σχολικό έτος 2012 - 2013, ο τελικός αριθμός των μαθητών παρέμεινε σταθερός στους 80 μαθητές. Επίσης, παρατηρήθηκε πως τα αγόρια ήταν σημαντικά περισσότερα από τα κορίτσια στις πρώτες τάξεις του σχολείου (α – γ), ενώ από τις τάξεις δ – στ, συνέβαινε το αντίθετο. Σε σχέση με το έτος 2011 – 2012, ο αριθμός των μαθητών που παρέμειναν ενεργοί μειώθηκε δραματικά από 129 σε 80. Το έτος αυτό παρατηρήθηκε για πρώτη φορά μία τόσο ραγδαία μείωση κατά 38%. Επιπλέον, ενώ το προηγούμενο έτος φοιτούσαν στην ε τάξη 30 μαθητές, πλέον, από το 2012 – 2013 δεν ξεπερνούσαν τους 16. Αυτό δείχνει μία έντονη τάση απομάκρυνσης των Ελλήνων της Γερμανίας από το ελληνικό σχολείο και μία απροθυμία των γονέων να εγγραφούν τα παιδιά σε ελληνικά σχολεία.

Δεδομένου πως τα έτη αυτά αυξήθηκε ο αριθμός των Ελλήνων στη Γερμανία, τα αποτελέσματα αυτά είναι, όντως, ανησυχητικά. Όπως εξετάζεται και παρακάτω, διαφαίνεται μία διατήρηση της τάσης αυτής. Ωστόσο, δεν εντοπίστηκε συσχέτιση του φύλου με την φοίτηση ή μη του παιδιού.

Σχολικό έτος 2013 – 2014

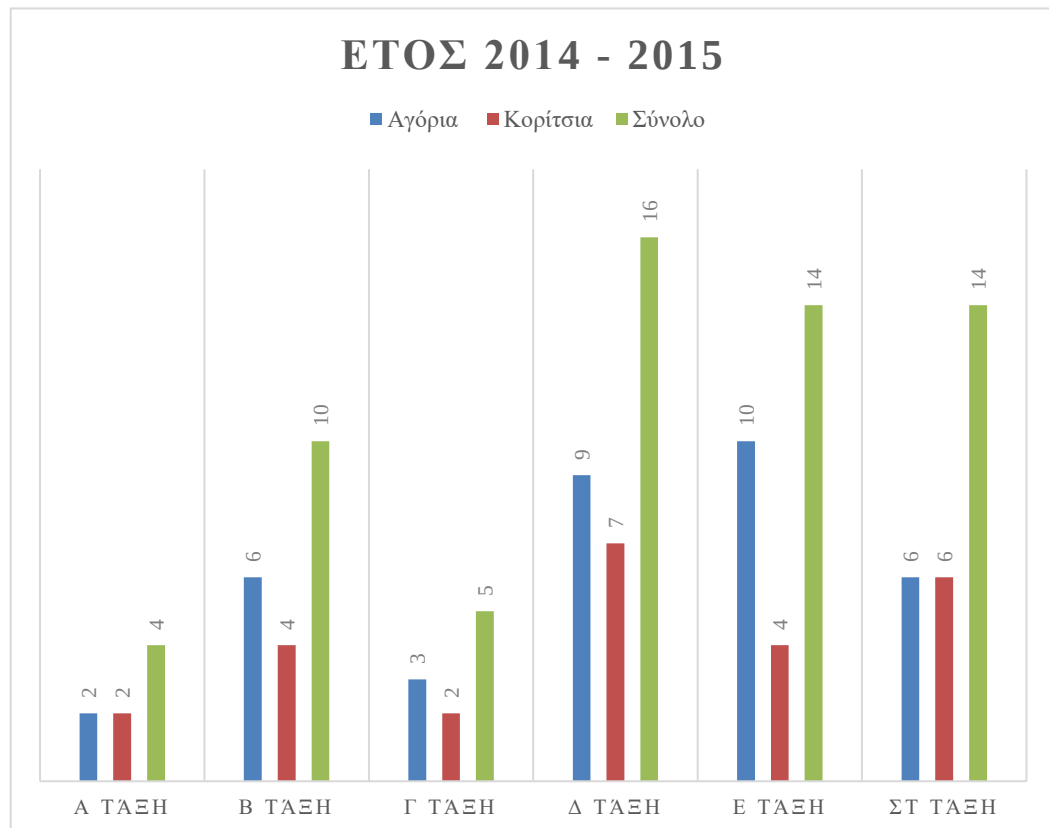
Το σχολικό έτος 2013 - 2014, ο τελικός αριθμός των μαθητών παρέμεινε σταθερός στους 65 μαθητές. Επίσης, παρατηρήθηκε πως ο συνολικός αριθμός ανά τάξη ήταν, σχετικά, σταθερός.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Διάγραμμα 8 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2013 – 2014.

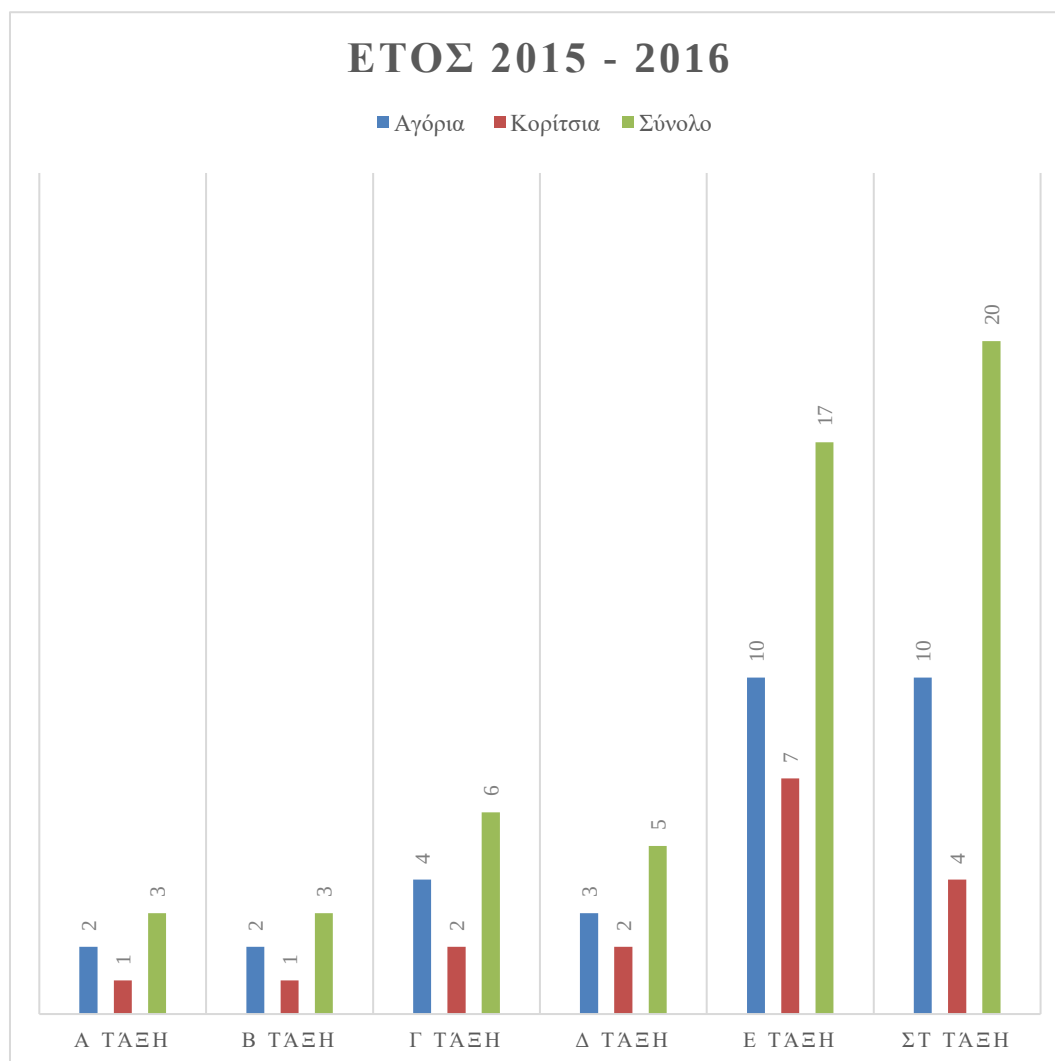
Σχολικό έτος 2014 – 2015

Διάγραμμα 9 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2014 – 2015.

Το σχολικό έτος 2014 - 2015, ο τελικός αριθμός των μαθητών παρέμεινε σταθερός στους 61 μαθητές. Επίσης, παρατηρήθηκε πως ο συνολικός αριθμός ανά τάξη ήταν, σχετικά, σταθερός.

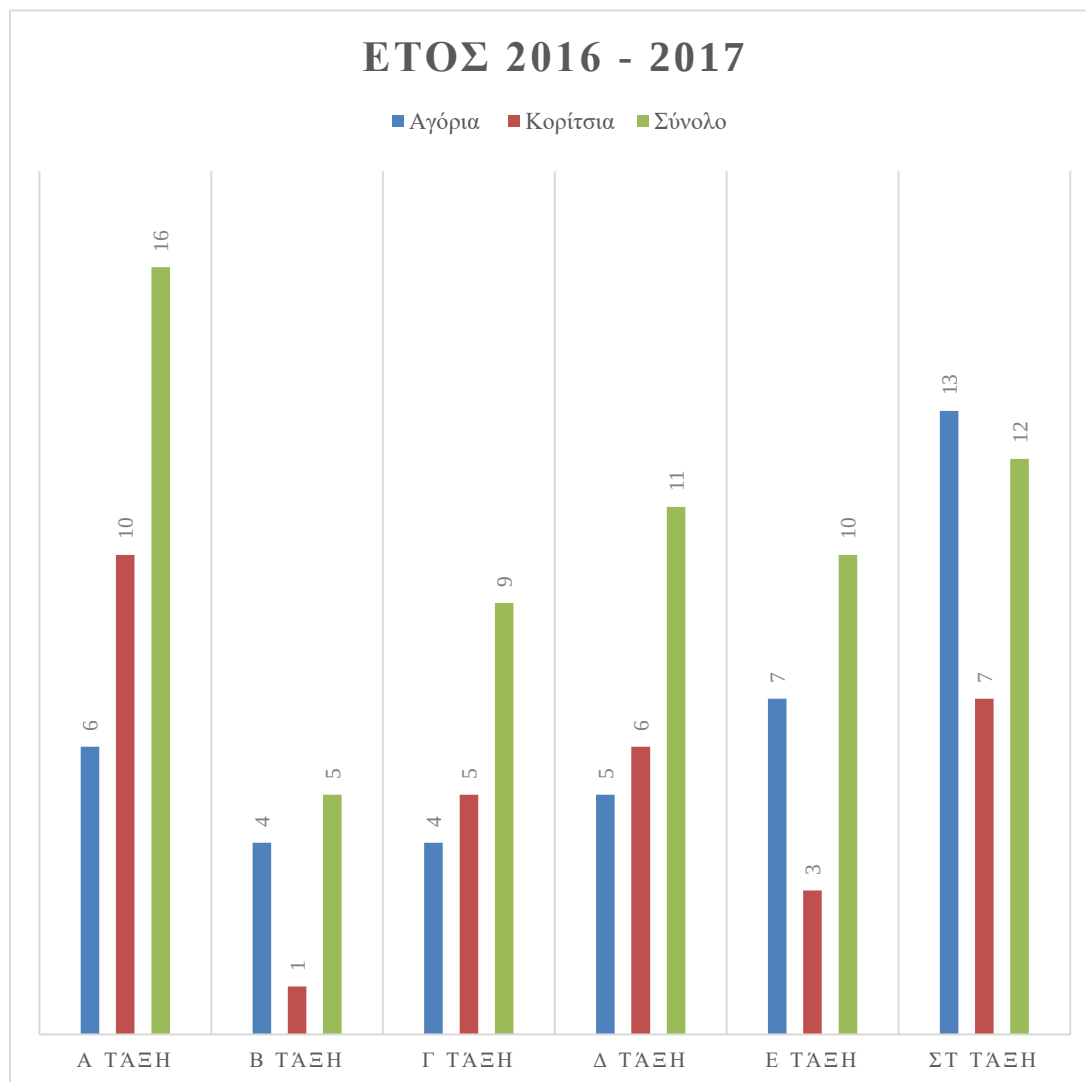
Σχολικό έτος 2015 – 2016

Διάγραμμα 10 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2015 – 2016.

Το σχολικό έτος 2015 - 2016, ο τελικός αριθμός των μαθητών παρέμεινε σταθερός στους 48 μαθητές. Επίσης, παρατηρήθηκε πως στις μικρότερες τάξεις (α – γ) δεν εγγράφηκαν πολλοί μαθητές, ενώ στις μεγαλύτερες τάξεις ο αριθμός των εγγεγραμμένων παρέμεινε σχετικά σταθερός. Η αναλογία αγοριών – κοριτσιών παρέμεινε σταθερή.

Σχολικό έτος 2016 – 2017

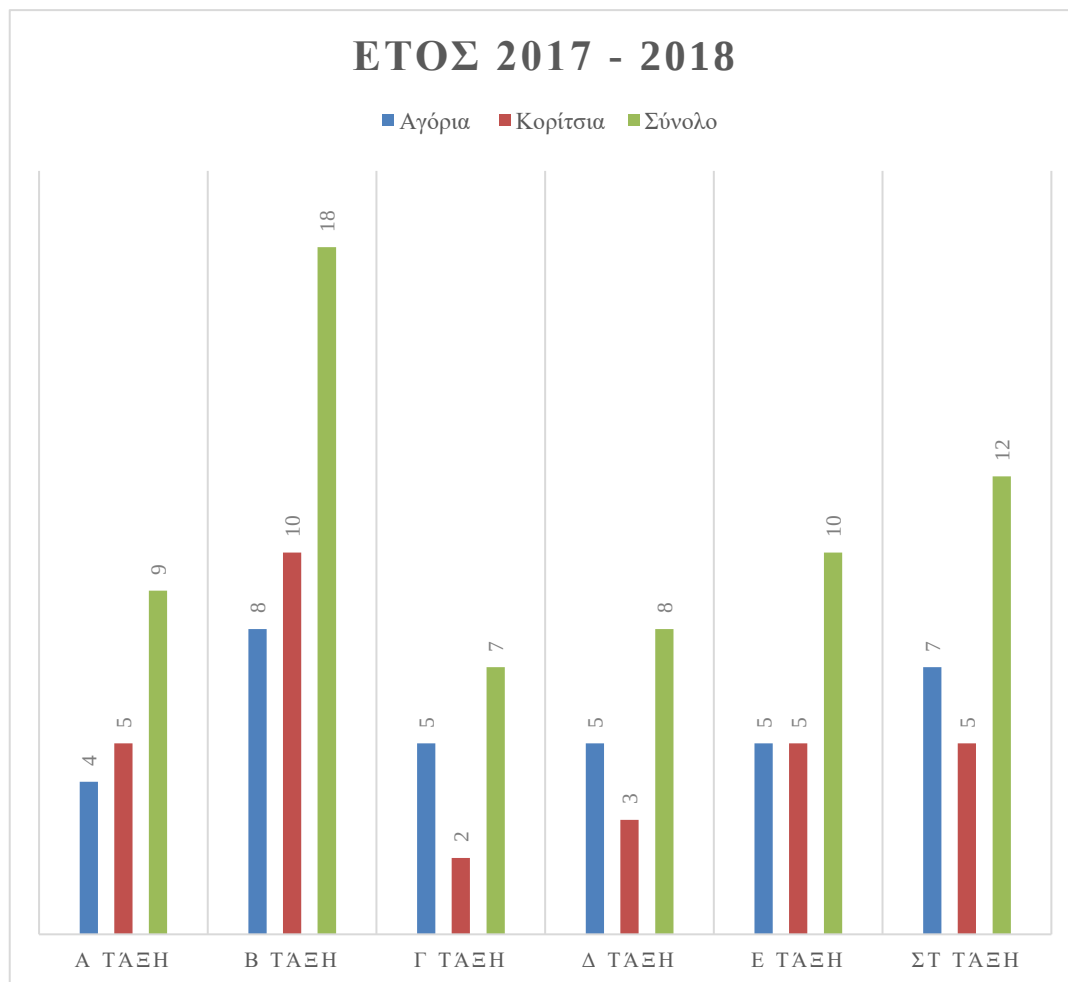

Διάγραμμα 11 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2016 – 2017.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Το σχολικό έτος 2016 -2017, ο τελικός αριθμός των μαθητών αυξήθηκε από 71 σε 76, λόγω μεταγραφών. Επίσης, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στην τάξη και ανάλογα με το φύλο.

Σχολικό έτος 2017 – 2018

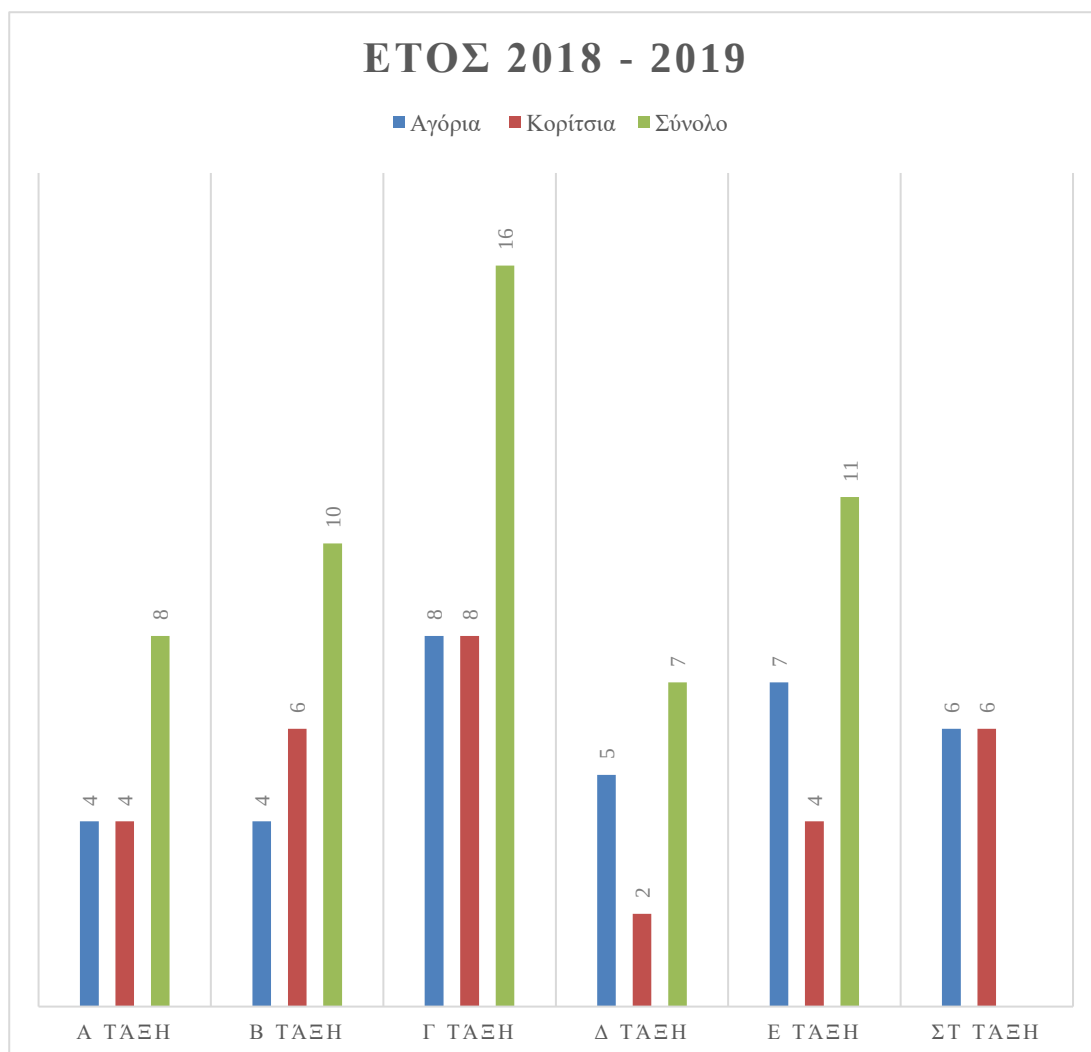
Διάγραμμα 12 Στατιστικά Μπίλεφελντ, 2017 – 2018.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Το σχολικό έτος 2017 -2018, ο τελικός αριθμός των μαθητών αυξήθηκε αφού πραγματοποιήθηκαν μεταγραφές στο σχολείο. Επίσης, προκύπτει πως δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στην τάξη και ανάλογα με το φύλο.

Από το αποτέλεσμα αυτό, αλλά και από των άλλων σχολείων, μπορούμε να αντιληφθούμε ή καλύτερα να συνδέσουμε τη πτωτική αυτή τάση με την επιστολή που προέβλεπε το οριστικό κλείσιμο των σχολείων. Ουσιαστικά το συγκεκριμένο έγγραφο δημιούργησε την αρνητική στάση των γονέων προς την επιλογή των ελληνικών σχολείων για τα παιδιά τους.

Σχολικό έτος 2018 – 2019:

Διάγραμμα 13 Στατιστικά Μπίλεφελντ, σχολικό έτος 2018 -2019.

Επίσης, συγκριτικά, στην αρχή της χρονιάς, φοιτούσαν 64 μαθητές, όσο και στο τέλος της χρονιάς. Η διαφορά είναι πως, ανάλογα με την τάξη, υπήρξαν, εντός της σχολικής χρονιάς, μεταγραφές από και προς το σχολείο αυτό. Επίσης, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στα στατιστικά ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

4.2.2. Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντόρτμουντ

Ομοίως για το σχολείο του Ντόρτμουντ, ακολουθείται η ίδια διαδικασία. Ωστόσο, επειδή απουσιάζουν αναλυτικά δεδομένα ανά τάξη, θα δοθούν τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα.

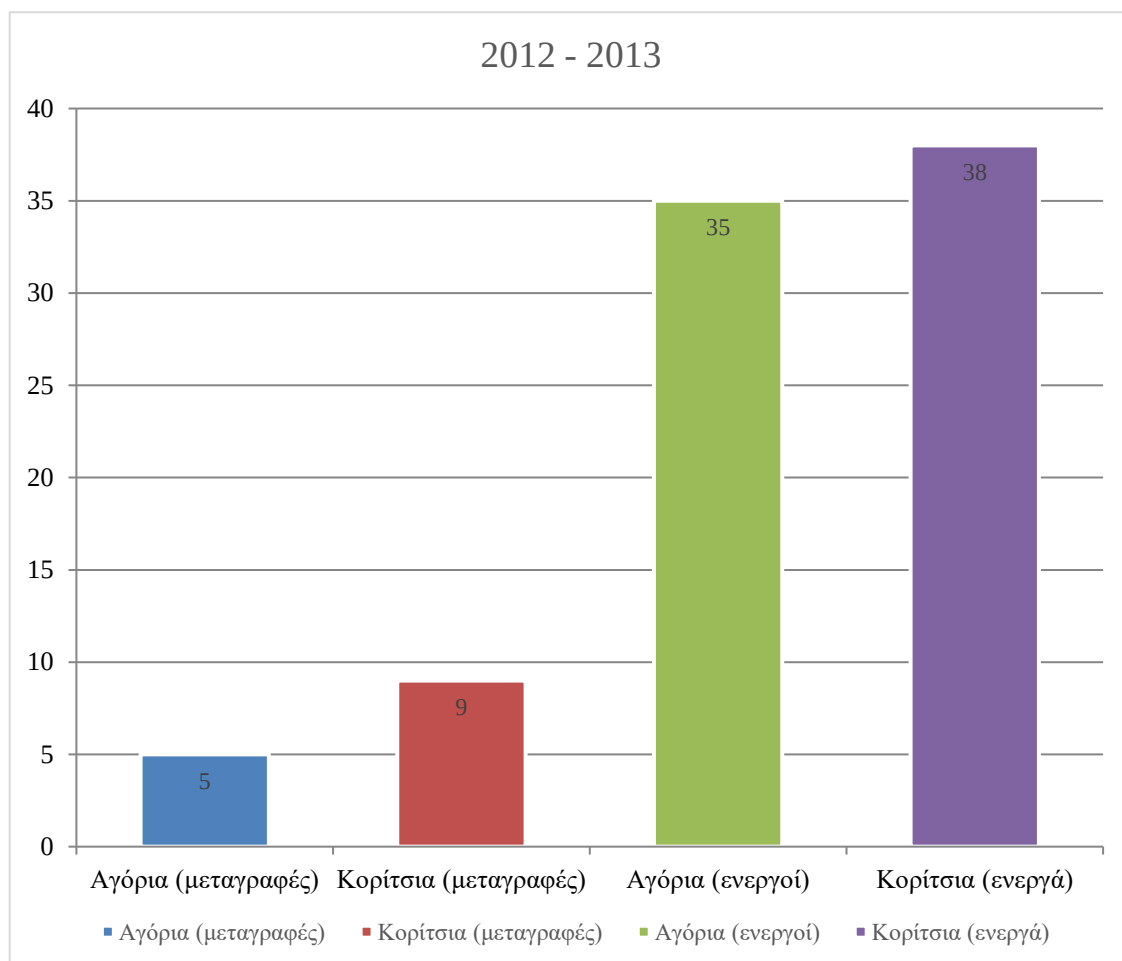
Σχολικό έτος 2011 – 2012

Διάγραμμα 14 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2011 – 2012

Προκύπτει μία σχετικά σταθερή αναλογία μεταξύ αγοριών και κοριτσιών.

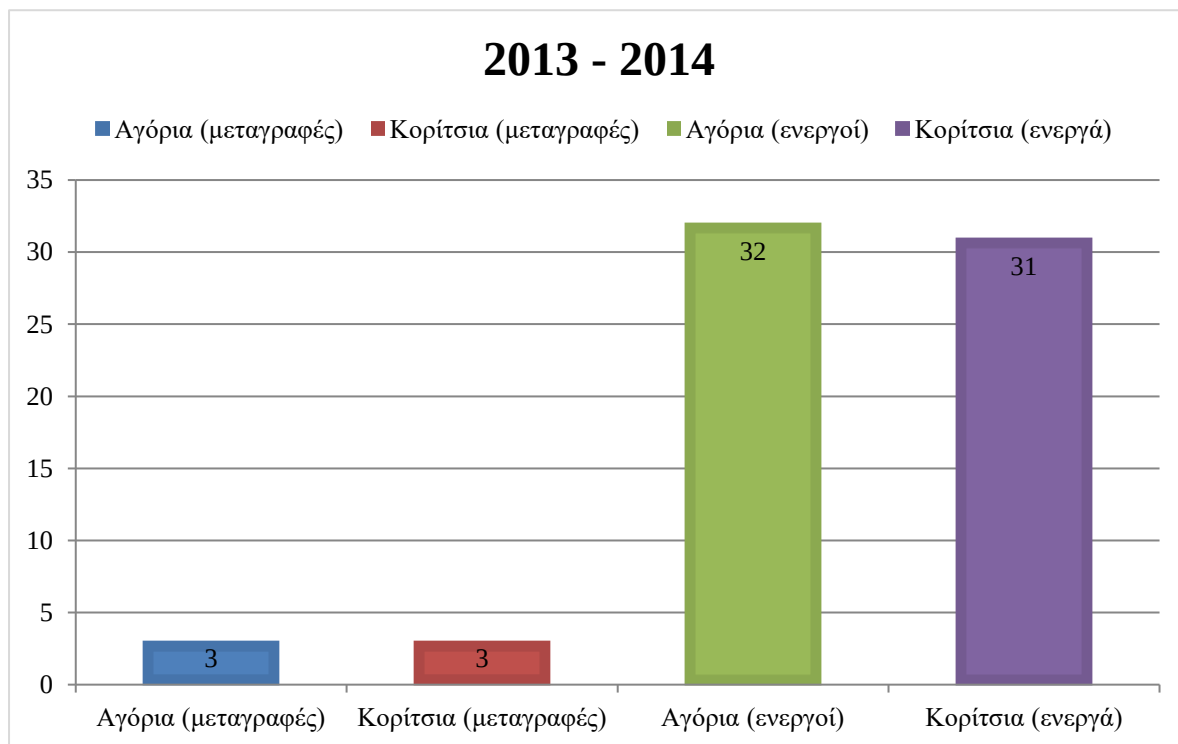
Σχολικό έτος 2012 – 2013

Διάγραμμα 15 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2012 – 2013

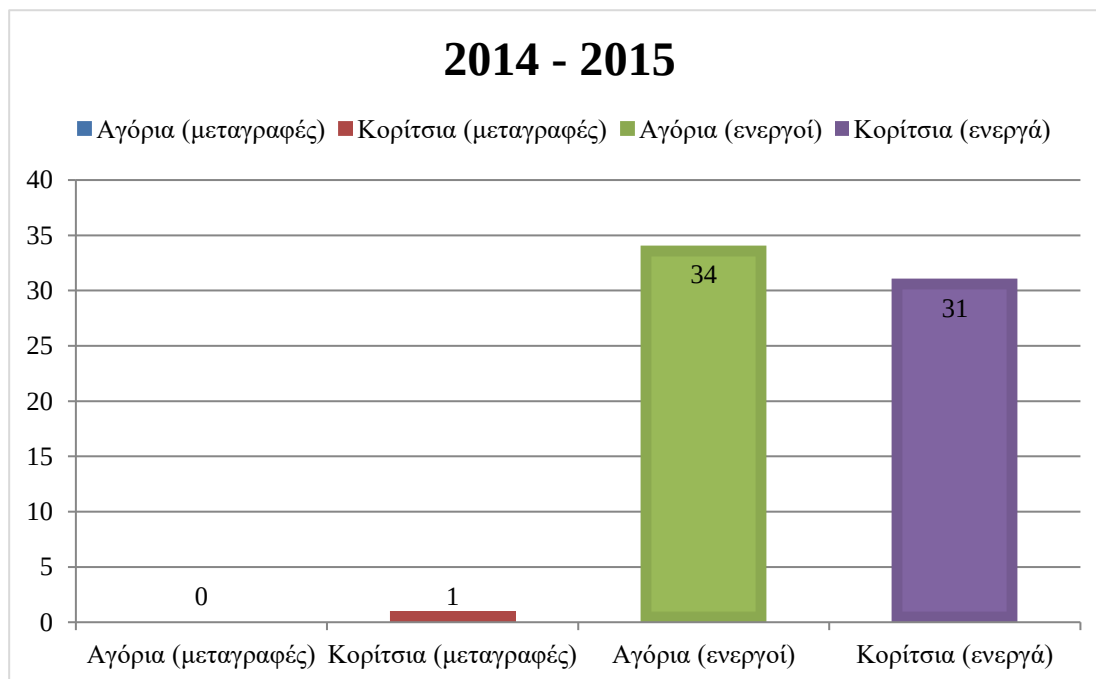
Αντίστοιχα δεδομένα προκύπτουν για τα επόμενα έτη. Ωστόσο, προκύπτει πως οι μεταγραφές μειώνονται.

Σχολικό έτος 2013 – 2014

Διάγραμμα 16 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2013 – 2014

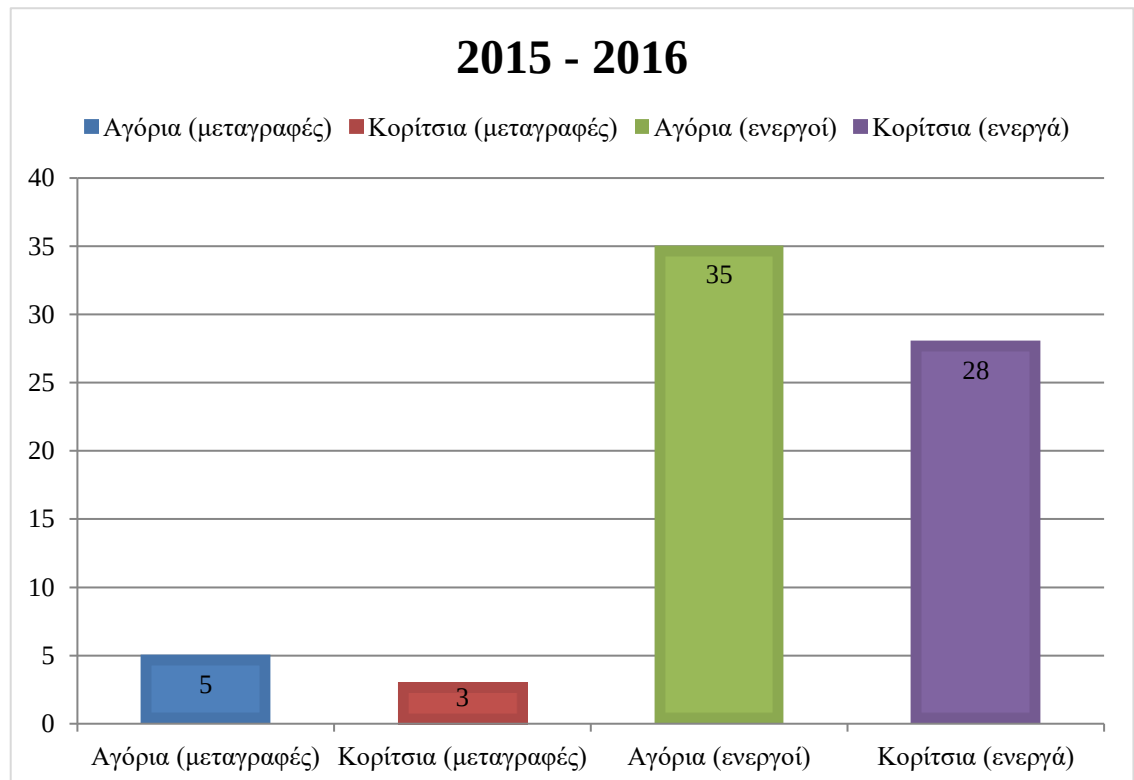
Σχολικό έτος 2014 – 2015

Διάγραμμα 17 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2014 – 2015.

Όντως, το σχολικό έτος 2014 – 2015 οι μεταγραφές είναι ουσιαστικά μηδενικές σε αριθμό.

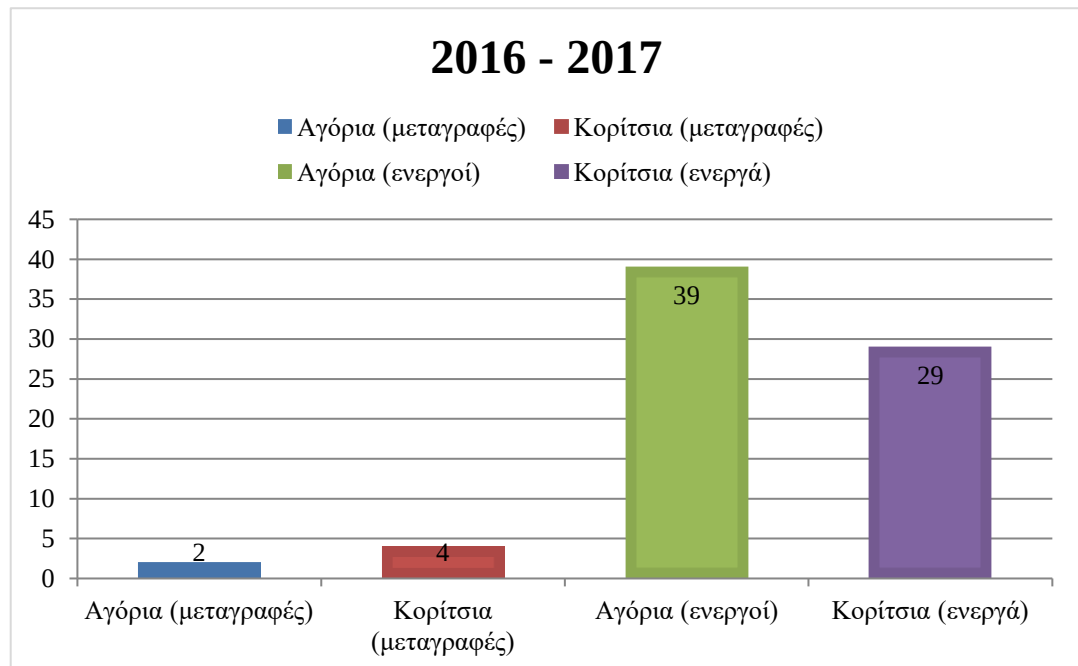
Σχολικό έτος 2015 – 2016

Διάγραμμα 18 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2015 – 2016.

Το έτος αυτό παρατηρείται μία σχετική αύξηση των μεταγραφών. Επίσης, τα αγόρια είναι σχετικά περισσότερα από τα κορίτσια χωρίς, ωστόσο, η διαφορά να θεωρείται στατιστικά σημαντική, με το λόγο να παραμένει 0.8.

Σχολικό έτος 2016 – 2017

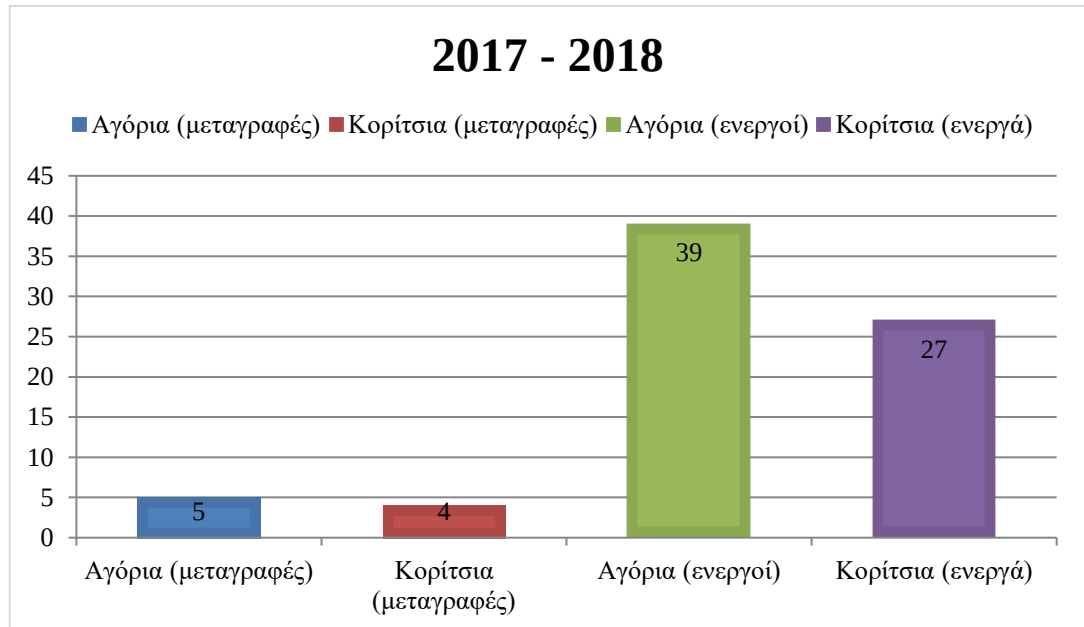

Διάγραμμα 19 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2016 – 2017.

Το έτος αυτό η διαφορά γίνεται στατιστικά σημαντική με τα αγόρια να είναι 14% περισσότερα από τα κορίτσια. Η αυξητική αυτή τάση αυτή είναι συνεχής και αξίζει σημείωσης.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

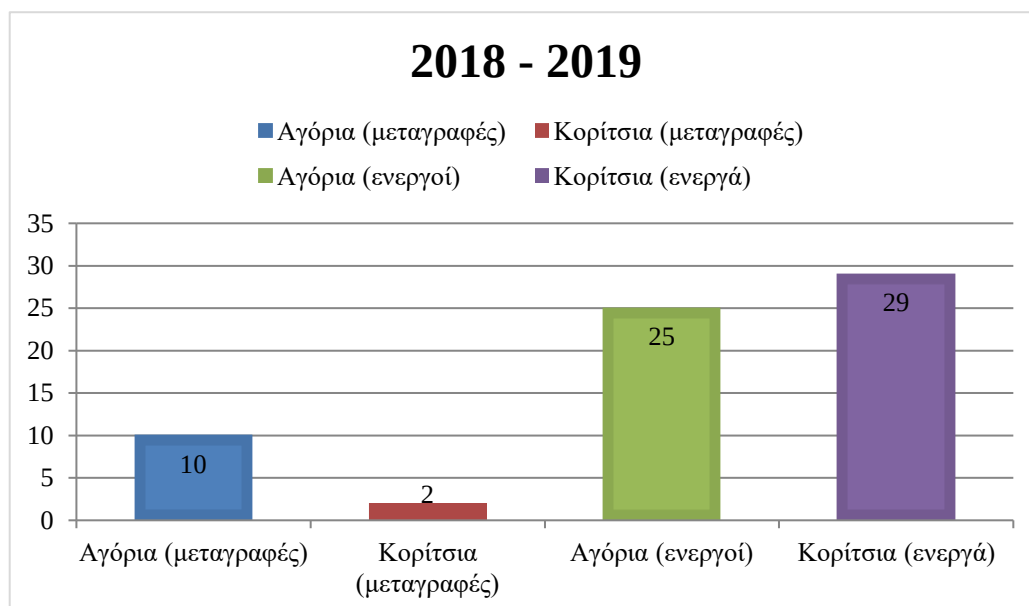
Σχολικό έτος 2017 – 2018

Διάγραμμα 20 «Διάγραμμα» Ντόρτμουντ, 2017 – 2018.

Ανάλογη είναι και η τάση για το έτος 2017 – 2018.

Σχολικό έτος 2018 – 2019

Διάγραμμα 21 Στατιστικά Ντόρτμουντ, 2018 – 2019.

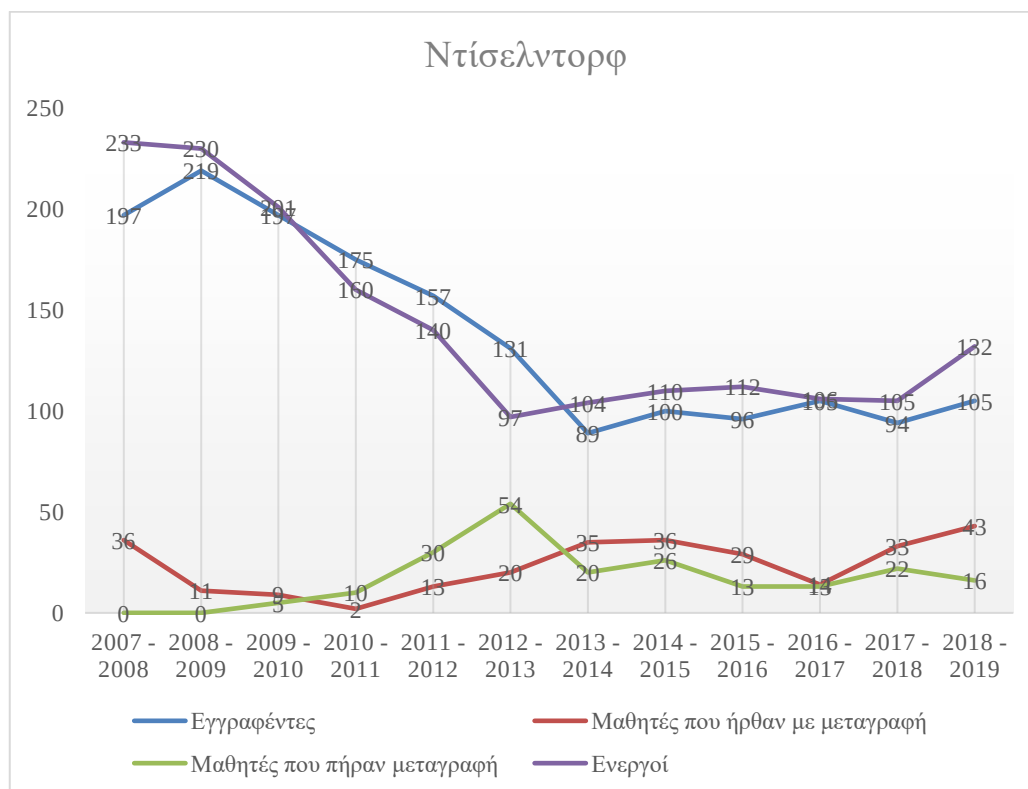
Τέλος, για το έτος 2018 – 2019, σημειώθηκε μείωση του αριθμού μαθητών κατά 20% συνολικά και αύξηση του ποσοστού κοριτσιών.

4.2.3. Ελληνικό σχολείο Ντίσελντορφ

Σε σχέση με το ελληνικό σχολείο του Ντίσελντορφ, τα δεδομένα που δόθηκαν για τους σκοπούς της έρευνας αφορούν τα σχολικά έτη 2007 – 2008 έως 2018 - 2019. Τα αναλυτικότερα δεδομένα παρέχονται για το τρέχων (2018 – 2019) σχολικό έτος.

Συγκεκριμένα, συνολικά, τα δεδομένα δείχνουν την εξής εικόνα:

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

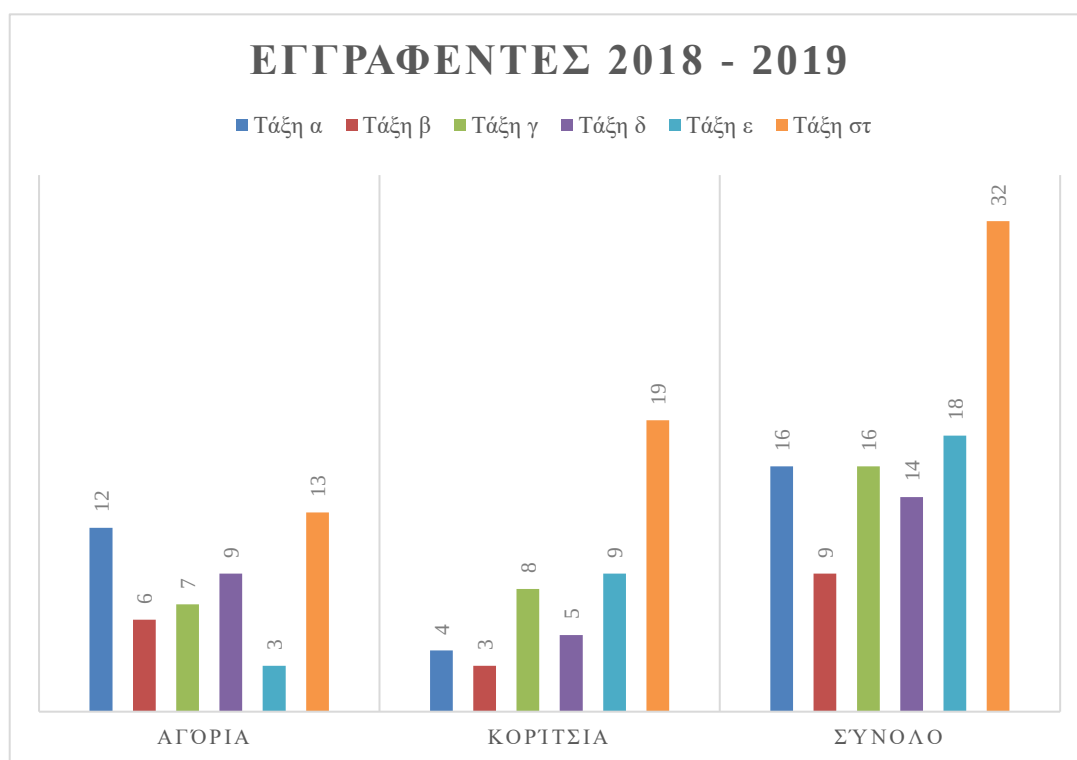
Διάγραμμα 22 Συνολική εικόνα σχολείου Ντίσελντορφ, 2007 – 2008 έως 2018 – 2019.

Αποδεικνύεται πως ο αριθμός ενεργών μαθητών είναι κατά πολύ μειωμένος σε σύγκριση με την περίοδο πριν το 2010 με τη μείωση να σημειώνεται σταδιακά από το 2008 – 2009 και να παρατηρείται ιδίως από το 2012 – 2013 και μετά. Τα δεδομένα αυτά προκαλούν εντύπωση, αφού το 2008 – 2009 ήταν και το έτος που σημειώθηκε ο μεγαλύτερος αριθμός αφίξεων Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία λόγω κρίσης. Επίσης, το 2012 – 2013, πραγματοποιήθηκαν πολλές μεταγραφές, με πολλά παιδιά να φοιτούν, πλέον, σε γερμανικό σχολείο.

Σε σχέση με τα αναλυτικά δεδομένα που παρατέθηκαν για τα σχολεία του Μπίλφελντ και του Ντόρτμουντ, σημειώνεται πως, επειδή τα δεδομένα αυτά προέρχονται κυρίως από το αρμόδιο γραφείο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, δεν είναι εξίσου εκτενή. Ωστόσο, μπορεί να γίνει, σε ένα σχετικό επίπεδο, μία αντίστοιχη ανάλυση για το σχολικό έτος 2018 – 2019.

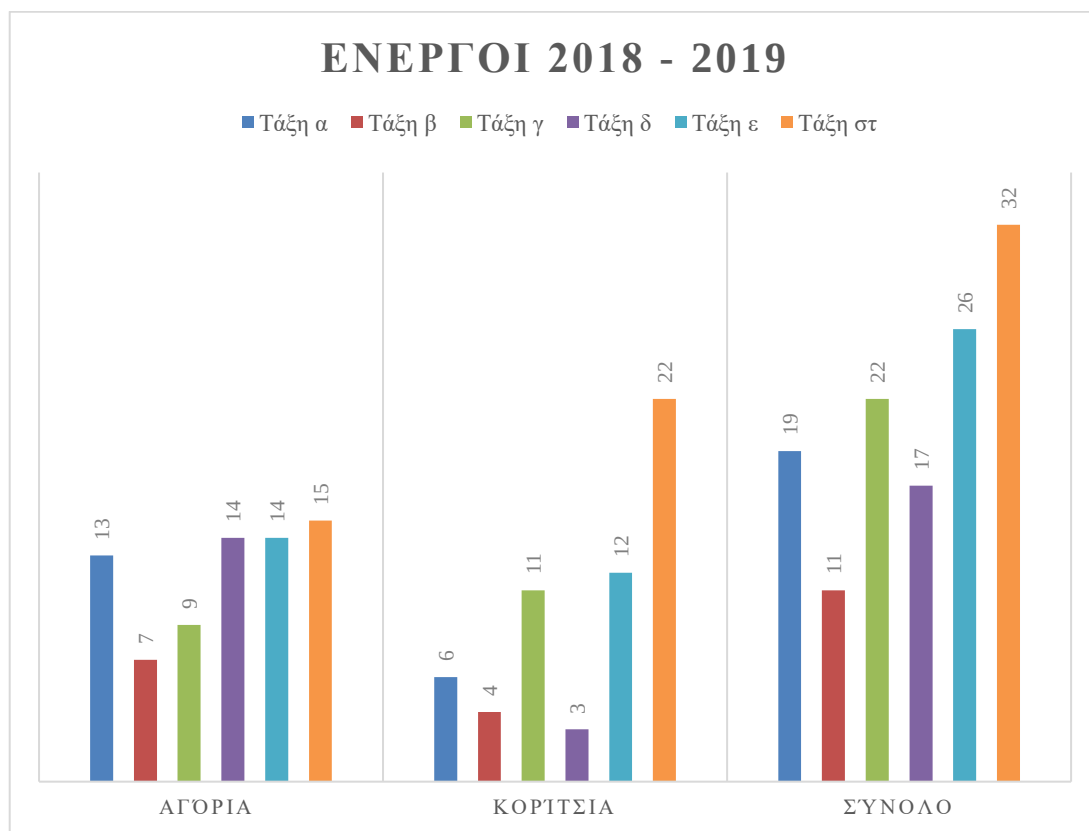
Σχολικό έτος 2018 - 2019

Για το σχολικό έτος 2018 – 2019 προκύπτει πως δε διέκοψαν τη φοίτησή τους μαθητές, ωστόσο, έλαβαν χώρα μεταγραφές. Το θετικό στοιχείο είναι πως το σχολείο υποδέχτηκε, επίσης, έναν ακόμη μεγαλύτερο αριθμό μεταγραφέντων. Αναλυτικότερα:

Διάγραμμα 23 Εγγραφέντες Ντίσελντορφ, ανά τάξη και φύλο, 2018 – 2019.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Διάγραμμα 24 Μαθητές που παρέμειναν ενεργοί το 2018 – 2019 ανά τάξη και φύλο, σχολείο Ντίσελντορφ.

Προκύπτει πως η αναλογία αγοριών κοριτσιών είναι, σχετικά, σταθερή, αφού ανά τάξη τα δεδομένα και ο αριθμός εκπροσώπων του κάθε φύλου αλλάζει. Ωστόσο, στις δύο μεγαλύτερες τάξεις παρατηρούνται οι λιγότερες εγκαταλείψεις ή μεταγραφές, ίσως επειδή οι γονείς επιθυμούν τα παιδιά να ολοκληρώσουν τουλάχιστον τη βασική τους Παιδεία στο Ελληνικό Σχολείο.

Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα ποιοτικής έρευνας

Σε σχέση με τις απόψεις των Ελλήνων γονέων της Γερμανίας πραγματοποιήθηκε, όπως αναλύθηκε, εκτενής ποιοτική έρευνα. Οι απόψεις αυτές αναλύονται σε αυτό το κεφάλαιο. Η ομαδοποίηση έγινε με βάση τις ακόλουθες ενότητες για τους σκοπούς της απάντησης των ερωτημάτων της μελέτης, συνολικά.

5.1. Παρουσίαση δείγματος

Στην ομάδα των γονέων υπ' αριθμόν 1, περιλαμβάνονται συνολικά δέκα (10) γονείς παιδιών των οποίων τα παιδιά φοιτούν, από επιλογής των γονέων τους, σε γερμανικό αντί ελληνικού σχολείου. Σημειώνεται πως δε δέχθηκαν όλοι οι γονείς να δώσουν πληροφορίες σχετικά με την ηλικία, την καταγωγή κ.ο.κ. Το δείγμα έχει ως εξής:

Αποτελείται από πέντε (5) γυναίκες και πέντε (5) άνδρες ηλικίας 32-50 ετών. Από αυτούς, δύο εξ αυτών είναι γεννημένοι στη Γερμανία.

- Η Μαρία, Ελληνίδα μητέρα, ήρθε με την οικογένειά της από τη Γερμανία με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Έχει δύο παιδιά και έχει σπουδάσει σε ΤΕΙ Πληροφορικής, ενώ στη Γερμανία ασχολείται με τα οικιακά. Μετέβησαν στη Γερμανία την περίοδο της οικονομικής κρίσης και διαμένουν στη χώρα εδώ και έξι χρόνια, λόγω της οικονομικής κρίσης.

- Η Αριάδνη, σαράντα - τεσσάρων (44) ετών έχει γεννηθεί στη Γερμανία και επαναπατρίστηκε στην Ελλάδα πριν από είκοσι – δύο χρόνια (22) προτού επιστρέψει, τελικά, στη Γερμανία. Έχει ένα παιδί το οποίο φοιτά στο γερμανικό σχολείο. Μετανάστευσε με την οικογένειά της στη Γερμανία λόγω της οικονομικής κρίσης και για την εξεύρεση ενός καλύτερου επιπέδου ζωής.

- Ο Διονύσης κατοικεί στη Γερμανία από το 1993 και έχει δύο παιδιά τα οποία φοιτούν σε γερμανικό σχολείο. Επίσης, παρακολουθούν για μία ώρα την εβδομάδα

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

μαθήματα ελληνικής γλώσσας στο ελληνικό σχολείο. Μετέβη στη Γερμανία με τον αδερφό του ο οποίος ήταν ιδιοκτήτης εστιατορίου. Κρίνει πως έχει υιοθετήσει τη γερμανική νοοτροπία.

- Ο Σπύρος είναι τριάντα – δύο (32) ετών, και βρίσκεται στη Γερμανία από το 2012 ερχόμενος στη Γερμανία για να «γνωρίσει μία καινούρια κουλτούρα» και να εξασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον για την οικογένειά του. Ο ίδιος είναι απόφοιτος Επαγγελματικού Λυκείου.

- Ο Γρηγόρης είναι σαράντα - οκτώ (48) ετών, ελεύθερος επαγγελματίας και έχει μία κόρη. Κατοικεί στη Γερμανία εδώ και είκοσι – επτά (27) έτη και μετέβη στη Γερμανία αποκλειστικά και μόνο για οικονομικούς και εργασιακούς λόγους.

- Η Σύλβια είναι μητέρα δύο παιδιών, τριάντα – οκτώ (38) ετών και διαθέτει κατάστημα εστίασης με το σύζυγό της εδώ και εννιά (9) χρόνια. Η ίδια έχει γεννηθεί στη Γερμανία.

- Η Φωτεινή είναι τριάντα – πέντε (35) ετών, έχει γεννηθεί στη Γερμανία και έχει φοιτήσει σε γερμανικό σχολείο. Κατόπιν, μετέβη στην Ελλάδα όπου εργάστηκε με το σύζυγό της και δημιούργησε την οικογένειά της, αλλά για οικονομικούς λόγους επέστρεψε στη Γερμανία. Ο σύζυγός της δεν είχε γνώσεις και εμπειρία σε σχέση με τον τρόπο ζωής και τη νοοτροπία στη Γερμανία, αλλά τον κατατόπισε η ίδια. Ζουν συνολικά για δύο (2) χρόνια στη Γερμανία ως οικογένεια.

- Η Άννα είναι σαράντα – ενός (41) ετών και απόφοιτος Λυκείου. Η ίδια έχει φοιτήσει σε γερμανικό σχολείο, παρακολουθώντας, παράλληλα, μαθήματα στο ελληνικό σχολείο, αποφασίζοντας στην ενάτη να φοιτήσει στο ελληνικό Λύκειο. Ωστόσο, δεν ολοκλήρωσε τις σπουδές της στην Ελλάδα (σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων). Αντ' αυτού, επέστρεψε στη Γερμανία και μετά από δεκατρία (13) χρόνια διαμονής στην Ελλάδα με το σύζυγό της ο οποίος είχε «σπίτι» και μόνιμη δουλειά στη Γερμανία, το 2008, παρότι στην Ελλάδα «τα είχε καταφέρει» για χάρη της οικογένειά της καθώς «Είναι πιο εύκολο για μια

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

γυναίκα. Ήμουν... Δηλαδή τις σπουδές μου γι' αυτό τις παράτησα βασικά για τα μάτια του συζύγου δηλαδή.»

- Ο Ευάγγελος είναι Έλληνας γονέας, κάτοικος Γερμανίας, τριάντα επτά (37) ετών. Μετέβη στη Γερμανία με το ξέσπασμα της κρίσης περί το 2011. Τον ώθησε στην απόφασή του η ανεργία και η έλλειψη ευκαιριών.

- Ο Ανδρέας είναι Έλληνας μετανάστης από τη Γερμανία, που διαμένει στη χώρα για δύο έτη. Μετέβη για οικογενειακούς και οικονομικούς λόγους. Έχει ένα παιδί το οποίο φοιτά στην Τρίτη δημοτικού (γερμανικό σχολείο). Έχει σπουδάσει ηλεκτρολόγος στην Ελλάδα.

Στην Ομάδα 2 συμπεριλαμβάνονται η μοναδική συνέντευξη που κατέστη δυνατό να εξευρεθεί από το Ντόρτμουντ καθώς και συνεντεύξεις από το Ντίσελντορφ, όπου το κλίμα ήταν κατά πολύ ευνοϊκότερο και υπήρχε καλύτερη συνεργασία.

Επιπλέον, στην ομάδα συμπεριλαμβάνονται συνολικά δέκα (10) συνεντεύξεις γονέων που επιλέγουν για τα παιδιά τους τη φοίτηση σε ελληνικό σχολείο, ούτως ώστε να δοθεί η αντίθετη οπτική.

Το δείγμα αποτελείται από οκτώ (8) γυναίκες και δύο (2) άνδρες ηλικίας 34-52 ετών. Από αυτούς, μία εξ αυτών είναι γεννημένη στη Γερμανία.

- Η Διονυσία είναι μητέρα, σαράντα – τριών (43) ετών και έχει σπουδάσει στον τομέα της Βρεφονηπιοκομίας στην Ελλάδα. Βρίσκεται στη Γερμανία για λιγότερο από ένα έτος. Γενικότερα, δεν είχε εμπειρία με το γερμανικό τρόπο ζωής πριν την άφιξή της στη χώρα. Όντας μητέρα δύο παιδιών, μετανάστευσε με την οικογένειά της στη Γερμανία λόγω της επίδρασης της οικονομικής κρίσης. Ο σύζυγός της διαθέτει δική του επιχείρηση και η απόφαση για τη μετανάστευσή τους ελήφθη από όλη την οικογένεια. Ο μεγάλος της γιος είναι μαθητής Λυκείου και η κόρη της μαθήτρια Δημοτικού.

- Η Βάσω είναι πενήντα (50) ετών μετέβη στη Γερμανία πριν από πεντέμισι χρόνια και έχει σπουδάσει οικονομικές επιστήμες στην Ελλάδα. Ασχολείται με τα οικιακά και μετανάστευσε με το σύζυγό της στη Γερμανία για βιοποριστικούς λόγους λόγω της εργασίας του συζύγου της.
- Η Πόπη είναι μητέρα τριών παιδιών και είναι τριάντα οκτώ (38) ετών. Τα παιδιά της είναι δεκατριών (13), έντεκα (11) και εννιά – μισή (9.5) ετών αντίστοιχα. Επίσης, ζει επί δύο έτη στη Γερμανία. Η μετανάστευσή τους στη Γερμανία έγινε για το μέλλον των παιδιών της, κρίνοντας πως στην Ελλάδα δεν θα είχαν τις ίδιες ευκαιρίες παρότι δεν αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα σε καθημερινό επίπεδο. Έχει φοιτήσει σε ΤΕΕ νοσηλευτικής και εργαζόταν μόνιμα σε μεγάλη ελληνική εταιρεία. Στη Γερμανία δεν εργάζεται και προσπαθεί να μάθει σωστά τα Γερμανικά ούτως ώστε να κατορθώσει σε μελλοντικό χρόνο να εργαστεί σε ένα επάγγελμα το οποίο να έχει σχέση με τα παιδιά.
- Η Γεωργία είναι μητέρα τριών παιδιών, κατοικεί στη Γερμανία από το 2012 και είναι τριάντα έξι (36) ετών. Έχει σπουδάσει βοηθός ακτινολόγου σε ιδιωτική σχολή. Οι λόγοι μετανάστευσής τους ήταν καθαρά οικονομικοί και η Γερμανία επιλέχθηκε λόγω του ότι ο σύζυγός της γνώριζε καλά τη γερμανική γλώσσα, είχε ζήσει στη Γερμανία και ήταν ικανός να προσαρμοστεί εύκολα στο νέο τρόπο ζωής. Κατοικούν στο Ντίσελντορφ ενώ στην αρχή ήταν στο Μπίλεφελντ. Όταν μετανάστευσαν, η Γεωργία ήταν έγκυος στο πρώτο της παιδί, συνεπώς και τα τρία παιδιά τους γεννήθηκαν στη Γερμανία.
- Η Βικτώρια είναι μητέρα τριών (3) παιδιών και είναι τριάντα τεσσάρων (34) ετών. Είναι απόφοιτος λογιστικής και εργαζόταν επί τέσσερα (4) έτη ως γραμματέας σε φροντιστήριο. Μετανάστευσαν στη Γερμανία πριν από δύο χρόνια, και έχει τρία παιδιά ηλικίας εννέα (9), δέκα (10) και εντεκά-μισή (11.5) ετών. Και τα τρία φοιτούν στο ελληνικό σχολείο στο Ντίσελντορφ. Η ίδια διαθέτει πτυχίο (Γ1) στη γερμανική γλώσσα το οποίο απέκτησε με εντατικά μαθήματα. Ο λόγος που μετανάστευσαν ήταν οικονομικός, διότι ο σύζυγός της δεν μπορούσε να εργαστεί ως απόφοιτος ιατρικών εργαστηρίων στην Ελλάδα. Ο σύζυγός της είναι κατά το ήμισυ Γερμανός και κατά το ήμισυ Έλληνας. Αρχικά μετανάστευσε ο σύζυγός της και μετά η ίδια με τα παιδιά.

- Ο Διονύσης είναι πενήντα δύο (52) ετών, χημικός μηχανικός, πατέρας δύο παιδιών (α' λυκείου και ε' δημοτικού), μετέβη στη Γερμανία πριν από έξι (6) χρόνια ενώ η οικογένειά του τον ακολούθησε μετά από ένα έτος. Ο λόγος της μετανάστευσης ήταν η προσφορά εργασίας και όχι αμιγώς οικονομικοί λόγοι. Δεν αναζήτησε ο ίδιος τη μετανάστευση αλλά του προτάθηκε από την εταιρεία στην οποία εργαζόταν.
- Η Λένα είναι τριάντα έξι (36) ετών, έχει σπουδάσει οικονομικά στην Ελλάδα, είναι μητέρα δύο παιδιών επτά (7) και έντεκα (11) ετών τα οποία φοιτούν στο δημοτικό σχολείο του Ντίσελντορφ. Ήρθε στη Γερμανία το Νοέμβριο του 2018. Οι λόγοι μετανάστευσης ήταν καθαρά οικονομικοί καθώς ο μισθός των δύο γονέων δεν επαρκούσε για κάτι καλύτερο. Η χώρα επιλέχθηκε ως «η εύκολη λύση γιατί πάνε όλοι», κάτι που σημαίνει πως έχουν γνωστούς στην περιοχή. Ο σύζυγός της ήταν αυτός ο οποίος κατόρθωσε να βρει απασχόληση στο επάγγελμά του και δήλωνε απόλυτος στην επιλογή απασχόλησης, αφού για την ίδια «είναι πιο ρευστά τα πράγματα» και μπορεί να ασχοληθεί με άλλο επάγγελμα.
- Η Εμμανουέλα είναι μητέρα τριών παιδιών, σαράντα τριών (43) ετών και ήταν δασκάλα οδήγησης στην Ελλάδα πριν μεταναστεύσει στη Γερμανία το 2013. Οι λόγοι μετανάστευσης ήταν οικονομικοί καθώς ο σύζυγός της είχε γνώσεις σχετικά με τη γερμανική κουλτούρα, ευκαιρίες απασχόλησης και υποστήριξη. Περισσότερο δηλώνει πως ακολούθησε το σύζυγό της και η επιλογή δεν ήταν δική της.
- Η Λίτσα είναι μητέρα δύο αγοριών ηλικίας οκτώ (8) και εννέα (9) ετών και ασχολείται με την οικογενειακή τους επιχείρηση στη Γερμανία. Γεννήθηκε στη Γερμανία όπου έζησε μέχρι το 2001 και παρέμεινε στην Ελλάδα για δέκα (10) χρόνια, όπου ολοκλήρωσε τις σπουδές της στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Επέστρεψε στη Γερμανία για οικονομικούς λόγους και λόγω της σχέσης της με τη χώρα.
- Η Κατερίνα είναι σαράντα οκτώ (48) ετών, κατοικεί στη Γερμανία για λιγότερο από δύο χρόνια, είναι μητέρα δύο παιδιών και, εργάζεται σε μία γαλλική πολυεθνική. Έχει μεταπτυχιακά από αμερικάνικο πανεπιστήμιο και αποφάσισε να εργαστεί στη Γερμανία λόγω οικονομικής ύφεσης και της επίδρασης της κρίσης σε όλα τα επαγγέλματα γενικά. Ωστόσο, κρίνει πως οι λόγοι μετανάστευσής της δεν ήταν οικονομικοί καθώς «θα

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

μπορούσα να μείνω οπουδήποτε στην Ευρώπη, η θέση μου δεν μου, δεν με αναγκάζει να μείνω κάπου, ήταν επιλογή μου να φύγω, δηλαδή τελείως εθελοντικά τα μάζεψα και έφυγα» και επέλεξε τη Γερμανία «για μένα ένα καλύτερο περιβάλλον και ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά».

5.2. Οι απόψεις των γονέων

Η Ομάδα Γονέων 1, όπως ονομάστηκε για τους σκοπούς της έρευνας, αποτελείται από γονείς που επιλέγουν για τα παιδιά τους τη φοίτηση στο γερμανικό σχολείο. Όλα τα ονόματα που δίδονται τόσο για την Ομάδα 1 όσο και τη 2 είναι ψευδώνυμα.

Από την Ομάδα Γονέων 1, προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Η Μαρία και η οικογένειά της κρίνουν πως η ποιότητα ζωής τους έχει αλλάξει σημαντικά. Κρίνουν πως το επίπεδο υγείας είναι καλύτερο στη Γερμανία όπως και τα σχολεία, η κρατική οργάνωση και οι ευκαιρίες για τα παιδιά τους.
Επίσης, παρατήρησαν συνολικά μία αύξηση του μεταναστευτικού πληθυσμού στη Γερμανία, κάτι το οποίο έχει επίδραση κυρίως στους γονείς και λιγότερο στα παιδιά. Για τους ίδιους, παρατηρούν μία βελτίωση στον τρόπο ζωής τους. Δεν είχαν σκεφτεί πρότινος τις διαφορές των συστημάτων εκπαίδευσης. Αντίθετα, αποφάσισαν να εγκαταλείψουν την Ελλάδα και να παραμείνουν μόνιμα στη Γερμανία μετά από σύντομη σκέψη. Η γενική τους στάση απέναντι στη Γερμανία και το γερμανικό σύστημα είναι θετική.
- Σε σχέση με το γερμανικό και ελληνικό σύστημα, η Αριάδνη απάντησε πως το κρατικό σύστημα στη Γερμανία είναι καλύτερο σε κάθε περίπτωση από το ελληνικό. Όντας η ίδια γεννημένη στη Γερμανία, πιστεύει ακράδαντα πως, στη Γερμανία, θα μπορούσαν να έχουν σαφώς καλύτερη ποιότητα ζωής. Επίσης, ανέφερε πως η γερμανική νοοτροπία είναι, σε μεγάλο βαθμό, διαφορετική από την ελληνική και το σύστημα εκπαίδευσης άρτια οργανωμένο.
- Η άποψη του Διονύση είναι θετική απέναντι στο γερμανικό σχολείο. Κρίνει πως η νοοτροπία της Ελλάδας έχει μικρή σχέση με τη γερμανική και πως το κατά πόσο κανείς

μπορεί να προσαρμοστεί εξαρτάται από τον ίδιο. Επίσης, αναφέρει πως δεν έχει αρκετή εμπειρία σε σχέση με το ελληνικό σύστημα σήμερα για να εκφράσει μία σωστή και ακριβή άποψη. Χαρακτηριστικά δηλώνει: *«Τώρα έχουν αλλάξει βέβαια και στην Ελλάδα πολλά πράγματα. Εγώ τώρα μιλάω για τη δικιά μου περίπτωση. [...] Πριν από είκοσι πέντε χρόνια και. Εκεί τότες ακόμα έπεφτε ξύλο. Τώρα... δεν πιστεύω ακόμα να 'ναι έτσι τα πράγματα.»*

- Ο Σπύρος με την οικογένειά του ήρθε στην Γερμανία για μία καλύτερη ζωή και κρίνει πως το γενικό επίπεδο ζωής, υγείας και εκπαίδευσης είναι καλύτερο συνολικά σε σχέση με την Ελλάδα. Ουσιαστικά πιστεύει πως το σύστημα στη Γερμανία είναι *«μία καλοκουρδισμένη μηχανή»* αν και δεν ταιριάζει σε όλους. Επειδή, αρχικά, ούτε ο Σπύρος ούτε η σύζυγός του γνώριζαν τη γερμανική γλώσσα, αντιμετώπισαν πολλές δυσκολίες. Ωστόσο, κρίνουν πως οι πληροφορίες που έχουν οι Έλληνες για τη Γερμανία είναι λίγες και στρεβλωμένες. Αισθάνθηκαν πως ήταν «ξένοι» στην Ελλάδα και πως εντάσσονται, πλέον, στο γερμανικό σύστημα. Επίσης, σε σχέση με την αύξηση των Ελλήνων στη Γερμανία, πιστεύει πως εξαρτάται από την επιθυμία κάθε ανθρώπου να ενταχθεί το αν θα το κατορθώσει και πως η μετανάστευση είναι καθαρά προσωπικό ζήτημα. Το πρόβλημα, για τον Σπύρο, ξεκινά όταν το παιδί φτάσει σε μία ηλικία (8 – 9 ετών) και κατανοεί καλύτερα το περιβάλλον του. Ως εκ τούτου, η φοίτηση σε γερμανικό σχολείο επιτρέπει την καλύτερη ένταξη του παιδιού στη γερμανική κοινωνία, με ασφάλεια και αποτελεσματικότητα, για το ίδιο το παιδί.
- Η άποψη του Γρηγόρη είναι πως η ποιότητα ζωής του δεν έχει αλλάξει με τη μετάβασή του στη Γερμανία. Επιθυμώντας τη μονιμότητα, παρέμεινε στη Γερμανία και θεωρεί πως το γερμανικό σύστημα τον βοήθησε στην επίτευξη του στόχου του. Πιστεύει πως το γερμανικό σύστημα είναι αποδοτικότερο, «δουλεύει» πιο ολοκληρωμένα και πετυχημένα. Επίσης, κρίνει πως το γερμανικό σύστημα αφομοιώνει τους Έλληνες καλύτερα. Για τα παιδιά, πιστεύει πως το γερμανικό σύστημα είναι καλύτερο αφού το ελληνικό σύστημα δεν λειτουργεί. Δηλώνει, δε, πως, με τον καιρό, οι Έλληνες αφομοιώνονται.
- Σε σχέση με τις απόψεις της, η Σύλβια δηλώνει πως δεν επιθυμεί να επιστρέψει στην Ελλάδα. Η ζωή της σαν Ελληνίδα διαφέρει, ενώ θεωρεί πως η ζωή της δεν είναι ιδιαίτερα ποιοτική, καθώς δεν έχει χρόνο για την προσωπική της ζωή. Ωστόσο, έχει παρατηρήσει σημαντική αύξηση του αριθμού των Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία, λόγω της κρίσης. Επίσης, κρίνει πως τα παιδιά δεν αντιμετωπίζουν τόσα πολλά προβλήματα στην ένταξή

τους στην κοινωνία ως Ελληνόπαιδα και η δυσκολία αφορά κυρίως τους γονείς, των οποίων ο τρόπος ζωής αλλάζει με την άφιξή τους στη Γερμανία.

- Η Φωτεινή θεωρεί πως η Γερμανία διαθέτει καλύτερο σύστημα οργάνωσης. Επίσης, πιστεύει πως τα πράγματα έχουν πλέον αλλάξει για την ίδια και την οικογένειά της από όταν επέστρεψαν από την Ελλάδα καθώς *«Έχει αλλάξει στο να είμαστε πιο... πιο ενωμένοι σαν οικογένεια να το πω... [...] Στην Ελλάδα ήτανε μόνο δουλειά, Και επειδή ήμασταν και ελεύθεροι επαγγελματίες... Ο σύζυγος ειδικά έλεπε.»*. Επίσης, ανέφερε πως στην Ελλάδα δεν υπάρχει χρόνος για οικογενειακή / προσωπική ζωή, αλλά, αντίθετα, υπάρχει μεγάλη πίεση. Για τα παιδιά πιστεύει πως η κατάσταση είναι καλύτερη από ότι για έναν ενήλικα. Τα παιδιά έχουν περισσότερες ευκαιρίες να σπουδάσουν και να εργαστούν και κρίνει πως το γερμανικό σύστημα λειτουργεί πολύ καλύτερα από ότι το ελληνικό.
- Η Άννα πιστεύει πως κάποια ζητήματα είναι περισσότερο ρυθμισμένα στη Γερμανία παρότι στην Ελλάδα. Ωστόσο, οι συνήθειες στις δύο χώρες διαφέρουν. Η ποιότητα ζωής διαφέρει ανάμεσα στις δύο χώρες και στην Ελλάδα είναι καλύτερη. Όμως, η ζωή για μία οικογένεια είναι πιο δύσκολη (οικονομικά) στην Ελλάδα. Παρατηρεί αύξηση των Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία και θεωρεί πως η κρίση είναι ο κύριος παράγοντας μετανάστευσης των Ελλήνων στη Γερμανία. Το σύστημα υγείας, επίσης, είναι καλύτερο στη Γερμανία. Παρόλα ταύτα δεν συναναστρέφεται Γερμανούς.
- Ο Ευάγγελος πιστεύει πως η ζωή στην Γερμανία έχει αλλοιώσει την ιδιοσυγκρασία του ως άτομο. Επίσης, κρίνει πως οι ρυθμοί της ζωής στην βιομηχανική περιοχή όπου διαμένει είναι διαφορετικοί και πολύ πιο έντονοι. Πιστεύει πως η μαζική μετανάστευση Ελλήνων στη Γερμανία λόγω κρίσης είναι ένα θετικό γεγονός και πως σε αυτό επιδρά και η Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς πλέον τα πράγματα είναι απλούστερα. Επιπλέον, επισημαίνει το θετικό στοιχείο της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης των γονέων αλλά *«από τη μία έχει το να εισρέουν χρήματα στο σπίτι, από την άλλη, βέβαια, το να μη βλέπουμε πάρα πολλές ώρες την οικογένεια, διότι οι ρυθμοί, όπως σας είπα εργασίας, είναι εντατικοί. Ε, κάτι υπάρχει θετικό, κάτι αρνητικό.»*
- Ο Ανδρέας δήλωσε πως ο τρόπος ζωής του έχει επηρεαστεί σημαντικά λόγω της μετανάστευσής του, το ίδιο και το παιδί του. Πιστεύει πως το παιδί του πλέον προσαρμόστηκε στον γερμανικό τρόπο ζωής και τη γερμανική καθημερινότητα.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Έπειτα, για την Ομάδα 2:

- Σε σχέση με την άποψη της Διονυσίας για το ελληνικό σύστημα σε σχέση με το γερμανικό, γενικότερα, η συμμετέχουσα στη συνέντευξη δήλωσε πως η αρχική τους επιθυμία ήταν να μετακομίσουν στο Λονδίνο αλλά τελικά, κατά τύχη, βρέθηκαν στη Γερμανία, οπότε δεν υπήρξε συνειδητή προσπάθεια σύγκρισης των συστημάτων. Ωστόσο, η οικογένεια και η επιθυμία για παροχή ενός καλύτερου επιπέδου διαβίωσης και ευκαιριών αποκατάστασης, οδήγησε την οικογένεια στην απόφαση για μετακόμιση. Επιθυμούν τα παιδιά να συμμετάσχουν και στο ελληνικό σχολείο καθώς, μετά από αναζήτηση, έμαθαν πως μπορούν να ενταχθούν και στο γερμανικό σχολείο μετά από προσπάθεια.
- Η Βάσω θεωρεί πως κάποια πράγματα στη ζωή της έχουν αλλάξει καθώς οι Γερμανοί είναι πιο τυπικοί σε κάποια πράγματα και οργανωμένοι, αλλά όχι ιδιαίτερα. Επίσης, για την κόρη της, κρίνει πως η αλλαγή ήταν πιο ομαλή λόγω της ηλικίας της. Την αύξηση του μεταναστευτικού την παρατηρεί εντός του σχολείου αφού κάθε χρόνο εγγράφονται νέα παιδιά. Αναφέρει, δε, πως οι κοινωνικές διαφορές είναι περισσότερες από ότι οι συστημικές για τους Έλληνες στη Γερμανία.
- Σε ό,τι αφορά τη στάση της Πόπη απέναντι στα ζητήματα τα οποία αναλύονται στη μελέτη, η ίδια αναφέρει πως στη Γερμανία έχει γνωστούς οπότε αισθάνεται πιο κοντά στη χώρα της. Επίσης, επειδή η Γερμανία και η Ελλάδα είναι ευρωπαϊκές χώρες η μετάβαση είναι ευκολότερη. Η κουλτούρα, γενικά, θεωρεί πως διαφέρει. Ωστόσο, αναφέρει ως θετικό το στοιχείο του σεβασμού στα άτομα με ειδικές ανάγκες και το περιβάλλον. Η καθαριότητα, λ.χ. των σχολικών χώρων πιστεύει πως είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα της διαφορετικής κουλτούρας στην οποία εντάσσεται σταδιακά. Από την άλλη, στην ίδια συνέντευξη αναφέρει πως αισθάνεται σαν να κατοικεί σε μία ελληνική πόλη, λόγω του μεγάλου αριθμού Ελλήνων.
- Η Γεωργία δηλώνει πως δυσκολεύτηκε ιδιαίτερα στην προσαρμογή της στη Γερμανία. Η ίδια παρατήρησε αύξηση των Ελλήνων στη Γερμανία και κρίνει πως υπάρχει αβεβαιότητα σε σχέση με το αν θα επιστρέψουν και πότε. Είχε σκεφτεί, αρχικά, το παιδί της να φοιτήσει σε γερμανικό σχολείο αλλά, τελικά, επιλέχθηκε το ελληνικό καθώς, επηρεάστηκε από

συζητήσεις με άλλους Έλληνες σε σχέση με μη ακαδημαϊκά ζητήματα όπως το ρατσισμό. Δηλώνει ευχαριστημένη από το ελληνικό σχολείο στη Γερμανία.

- Η Βικτώρια κρίνει πως όλα τα παιδιά που αλλάζουν σχολικό περιβάλλον θα αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην προσαρμογή είτε εντός ή εκτός Ελλάδας. Το δικό τους παιδί εμφάνισε διάφορα ψυχοσωματικά προβλήματα λόγω της ύπαρξης ρατσισμού εντός του γερμανικού σχολείου. Από την άλλη, σημειώνει τις διαφορές στην κουλτούρα, καθώς *«Οι Έλληνες είναι γενικά λίγο πιο ζεστοί άνθρωποι και βγαίνουν πιο πολύ έξω»*, ενώ *«ο καιρός (στη Γερμανία) δε βοηθάει»*. Σημειώνει πως βίωσε την αλλαγή στην ελληνική κοινότητα ως μητέρα λόγω του ότι ενημερωνόταν από τα παιδιά της για μεταγραφές νέων παιδιών σε τακτική βάση στο ελληνικό σχολείο. Πιστεύει πως τα παιδιά της, λόγω του ότι είναι ενταγμένα στο ελληνικό σχολείο, δεν σκέφτονται στα γερμανικά όταν μιλούν, οπότε υπάρχει πρόβλημα στην ένταξή τους. Όμως, σημειώνει ως ιδιαίτερα θετικό στοιχείο το καλό σύστημα υγείας στη Γερμανία.
- Ο Διονύσης αναφέρει πως η μετανάστευση έχει μειώσει το άγχος που βίωνε στην Ελλάδα από την έλλειψη οργάνωσης. Ωστόσο, στην αρχή βίωσε δυσκολίες καθώς η σύζυγος και τα παιδιά δυσκολεύτηκαν πολύ στην προσαρμογή τους, ιδιαίτερα το μεγαλύτερο από τα παιδιά τους. Για το νεαρότερο μέλος της οικογένειας, σημειώνει πως ωφελήθηκε από τη συμμετοχή σε δραστηριότητες, την ευκολία να μάθει τη γλώσσα και την ενασχόλησή του με το ποδόσφαιρο. Παρατηρεί αύξηση στη μετανάστευση κάτι το οποίο κατανόησε λόγω του σχολείου.
- Σε ό,τι αφορά την αλλαγή τρόπου ζωής, η Λένα δήλωσε πως πολλοί δεν μπορούν να προσαρμοστούν καθώς *«δεν έχουν επαφή με φίλους, η καθημερινότητα είναι διαφορετική, οι αποστάσεις είναι διαφορετικές, γιατί εμείς και προερχόμαστε από μια μέσης τάξης πόλη από τη Λάρισα, δεν είναι δηλαδή το χάος της Αθήνας και οι μετακινήσεις για μας, μας φαίνονται λίγο περίεργες, δηλαδή το ότι θέλω μισή ώρα με 45 λεπτά να πάνω κάπου και θεωρείται εδώ κοντινό, εμένα μου φαίνεται τεράστιο όλο αυτό»*. Από την άλλη, και η οικογενειακή τους ζωή έχει αλλάξει, ιδίως για τα παιδιά τα οποία δεν μπορούν να παίξουν έξω γιατί δεν μιλούν τη γλώσσα, δεν τους αρέσει, δεν έχουν την ίδια διάθεση και επιθυμούν να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Επίσης, σε ό,τι αφορά τα παιδιά, από τη μία η αλλαγή τους εξιτάρει και από την άλλη, προσαρμόζονται πιο εύκολα λόγω της ύπαρξης του σχολείου.

Παράλληλα, παρατήρησαν πως οι αφίξεις Ελλήνων αυξάνονται, κάτι το οποίο κατανοούν από τα όσα τους λένε τα παιδιά τους (αφίξεις και εγγραφές καινούριων μαθητών). Σημειώνεται πως η Λένα αναφέρει πως δεν θα μπορούσαν να παρατηρήσουν κάπως αλλιώς την αλλαγή αφού «δεν υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος να το δω, είμαστε όλοι κλεισμένοι στα σπίτια μας». Πιστεύει πως (οι Έλληνες) «είμαστε οι Αλβανοί της Γερμανίας».

- Σε σχέση με την οπτική της, η Εμμανουέλα δηλώνει πως τα παιδιά δεν μπορούσαν να προσαρμοστούν σε καμία περίπτωση στο γερμανικό σύστημα και σχολείο, έτσι, αντιμετώπισε δυσκολίες. Αυτό οφείλεται και στο ότι τα παιδιά της αντιστέκονται σθεναρά στην προσπάθεια για ένταξη. Επειδή η ίδια δεν έχει κατορθώσει να βρει μία μόνιμη και οκτάωρη εργασία, κρίνει πως δυσκολεύτηκε πάρα πολύ σε προσωπικό επίπεδο, σε αντίθεση με τον σύζυγό της. Αναφέρει πως το μεταναστευτικό συνεχίζει να υφίσταται κάτι το οποίο φαίνεται εντός του ελληνικού σχολείου αφού είναι οι νέοι μετανάστες που κυρίως επιλέγουν το ελληνικό σχολείο για τα παιδιά τους. Τέλος, επισημαίνει την καλή οργάνωση του συστήματος υγείας στη Γερμανία.
- Η Λίτσα αναφέρει πως η ζωή της είναι διαφορετική στη Γερμανία καθώς ήρθε στη χώρα ως μαμά και, άρα, είναι λογικό να υπάρχουν αλλαγές. Ωστόσο, αναφέρει και την προσπάθειά της για επανένταξη και να συνηθίσει τους πιο ταχείς και έντονους ρυθμούς ζωής στη Γερμανία έναντι της Ελλάδας. Τα παιδιά της δεν αισθάνονται κάποια αλλαγή καθώς το ένα εξ αυτών ήταν μόλις πέντε (5) μηνών όταν επέστρεψαν και το δεύτερο γεννήθηκε στη Γερμανία. Σημειώνει πως το 90% των γνωστών της που σπούδασαν στην Ελλάδα επέστρεψαν στη Γερμανία. Η ίδια αναφέρει πως η οικογένειά της είναι σε μεγάλο βαθμό ενεργή στην ελληνική κοινότητα και αποζητά το ελληνικό στοιχείο σε κάθε επίπεδο.
- Η Κατερίνα θεωρεί πως επειδή η γερμανική κουλτούρα διαφέρει από την ελληνική, η προσαρμογή είναι δύσκολη. Παρόλα αυτά, οι συνήθειες της δεν έχουν αλλάξει, πέραν από τη διασκέδαση. Η ίδια κρίνει πως η δυσκολία προσαρμογής εξαρτάται από την περιοχή, αν και, γενικά, δεν μπορεί κανείς, λ.χ. να βγει μέχρι αργά στη Γερμανία. Ωστόσο, αισθάνεται περισσότερη ασφάλεια για την οικογένειά της. Κρίνει πως η μετανάστευση ήταν θετική για την οικογένειά της. Τα τελευταία έτη έχει παρατηρήσει ραγδαία αύξηση του «δεύτερου μεταναστευτικού κύματος».

5.3. Η οπτική των γονέων για τα ελληνικά σχολεία στη Γερμανία και οι διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων.

Ομάδα 1

- Η Μαρία και ο σύζυγός της έχουν επιλέξει το παιδί τους, η Ν. να φοιτά σε γερμανικό σχολείο, κρίνοντας πως το σύστημα είναι καλύτερο. Δεν είχαν, ωστόσο, μεγάλη εμπειρία επί του ζητήματος.
- Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους η Αριάδνη και ο σύζυγός της επέλεξαν το παιδί τους να φοιτήσει στη Γερμανία, αναφέρθηκε πως το γεγονός πως στη Γερμανία υπάρχουν ελληνικά σχολεία δεν επηρέασε καθόλου την απόφασή τους για μετανάστευση στη χώρα. Αντίθετα, είχαν απορρίψει εξ αρχής την πιθανότητα το παιδί να φοιτήσει στο ελληνικό σχολείο. Έκριναν, δε, πως τα επίπεδα ανεργίας στην Ελλάδα καταδεικνύουν τις αδυναμίες του συστήματος.
- Σε σχέση με την διαφορά του γερμανικού σχολείου, ο Διονύσης αναφέρει πως *«όπου ζεις είναι πατρίς»*, επομένως, προσπαθούν να προσαρμοστούν, οικογενειακά, στο γερμανικό τρόπο ζωής. Επειδή ο τρόπος ζωής έχει αλλάξει, έχουν την τάση να αντιμετωπίζουν την Ελλάδα ως τόπο διακοπών και όχι ως πατρίδα τους. Επομένως, τα παιδιά τους φοιτούν στο γερμανικό σχολείο, αφού ένα πτυχίο από ένα ελληνικό σχολείο δεν έχει να προσφέρει τα ίδια εφόδια για τα παιδιά τους, αφού τα ελληνικά πανεπιστήμια δεν χαίρουν της ίδιας εκτίμησης και αναγνώρισης από τους Γερμανούς.
- Σε σχέση με την επιλογή του ελληνικού σχολείου, ο Σπύρος υπογραμμίζει την ένταξη του παιδιού, όπως προαναφέρθηκε. Κρίνει πως, στο Μόναχο, η πληθώρα των ελληνικών

σχολείων λειτουργούν και η ύπαρξη διαφορετικών σχολείων είναι επωφελής για την ελληνική κοινότητα. Ωστόσο, πιστεύει πως υπάρχει ένα κενό στο σύστημα και δεν υποστηρίζονται επαρκώς τα Ελληνόπαιδα από το δημοτικό έως το Λύκειο. Παρότι οι καθηγητές προσπαθούν, το αποτέλεσμα δεν είναι επαρκές. Ο Σπύρος έχει ενημερωθεί σε σχέση με την προοπτική των Πανελληνίων αλλά κρίνει πως, μετά τη λήψη του πτυχίου, το παιδί θα επιθυμεί να επιστρέψει στη Γερμανία. Επειδή σκοπός τους είναι να μείνουν στη χώρα, επιθυμούν τα παιδιά να ενταχθούν στη γερμανική κοινωνία.

- Σε ό,τι έχει να κάνει με το ελληνικό σύστημα, ο Γρηγόρης κρίνει πως δεν μπορεί να το συγκρίνει με το γερμανικό καθώς η κόρη του φοιτά στο γερμανικό σχολείο, αλλά σημειώνει πως το γερμανικό σύστημα λειτουργεί διαφορετικά. Συγκεκριμένα, *«Απλά μπορώ να σας πω... Η κόρη μου πηγαίνει τώρα στην τετάρτη τάξη του δημοτικού. Κάθεται κάποιες ώρες παραπάνω στο σχολείο να δουλέψει τα μαθήματα της ημέρας πράγμα το οποίο δεν υπάρχει στην Ελλάδα.»* Όταν ερωτήθηκε σε σχέση με το ολοήμερο, δήλωσε πως για τα παιδιά στην Ελλάδα δεν είναι υποχρεωτικό και, άρα, δε γίνεται (μάλλον) καλή δουλειά. Ως εκ τούτου, επισημαίνει ως ιδιαίτερα θετικά στοιχεία τον έλεγχο, την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια του γερμανικού συστήματος. Τέλος, υπογραμμίζει τη συλλογική δράση έναντι της ατομικότητας που παρατηρείται στη Γερμανία.
- Αναφορικά με το εκπαιδευτικό σύστημα, η Σύλβια δεν θεωρεί πως μπορεί να κρίνει, καθώς δεν έχει γνώσεις επί της λειτουργίας του ελληνικού συστήματος.
- Η Φωτεινή δήλωσε άγνοια σε σχέση με τα δικαιώματα φοίτησης σε πανεπιστήμια για τα Ελληνόπαιδα. Επίσης, κρίνει πως το γερμανικό σύστημα είναι γενικά πιο κατάλληλο για τα παιδιά της.
- Η Άννα αισθάνεται πως τα παιδιά τα οποία φοιτούν και σε γερμανικό και σε ελληνικό σχολείο δυσκολεύονται λόγω χρόνου. Από την άλλη, πιστεύει πως η Παιδεία στη Γερμανία είναι ανώτερης ποιότητας. Παρόλα αυτά, προσπαθεί να διδάξει σωστά την ελληνική γλώσσα στο γιο της. Η αποκατάσταση των αποφοίτων στην Ελλάδα πιστεύει πως είναι θέμα τύχης.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Ο Ευάγγελος έδωσε μεγάλο βάρος στο εκπαιδευτικό σύστημα και την ύπαρξη ελληνικών σχολείων, αν και τονίζει την διάσταση της επαγγελματικής αποκατάστασης. Το μέλλον των παιδιών του ήταν εξίσου σημαντικό για αυτόν. Ακόμη, σημείωσε πως το γερμανικό σύστημα είναι πολύ ανώτερο και πολύ πιο οργανωμένο από το ελληνικό.
- Ο Ανδρέας δε θα ήθελε το παιδί του να φοιτήσει στο ελληνικό σχολείο. Θεωρεί πως το γερμανικό σχολείο είναι η καλύτερη επιλογή για το παιδί του. Επίσης, κρίνει πως η διαδικασία διδασκαλίας στο γερμανικό σχολείο είναι πιο αυστηρή και πιο κατάλληλη, αφού υπάρχει, παράλληλα περισσότερος σεβασμός στα παιδιά.

Ομάδα 2:

- Οι διαφορές που επισημαίνει η Διονυσία ανάμεσα στα δύο συστήματα εκπαίδευσης αφορούν το κόστος της Παιδείας αφού στη Γερμανία δεν απαιτείται φροντιστήριο για τα παιδιά. Επίσης, θεωρεί πως το μέλλον του γιου της διαφαίνεται καλύτερο στη Γερμανία σε σύγκριση με την Ελλάδα στην οποία οι θεσμοί είναι αυτή της «παραπαιδείας». Παράλληλα, σημείωσε πως τα δύο παιδιά της διδάσκονται τα γερμανικά για πολλές ώρες στο γερμανικό σχολείο, κάτι το οποίο κρίνει πως γίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό. Σε σχέση με το κατά πόσο ένα παιδί μπορεί να ενταχθεί επαρκώς και στα δύο σχολεία και συστήματα όντας μαθητής / μαθήτρια στο ελληνικό, δηλώνει πως «εξαρτάται από το παιδί».
- Επειδή οι λόγοι μετακίνησης δεν ήταν μόνο οικονομικοί, η Βάσω κρίνει πως ο παράγοντας «εκπαίδευση» δεν ήταν τόσο σημαντικός, ειδικά σε αρχικό επίπεδο. Στην αρχή, μάλιστα, σκεφτόταν την εναλλακτική του να φοιτήσει η κόρη της σε διεθνές σχολείο (αγγλικό). Οι διαφορές ανάμεσα στα δύο σχολεία εντοπίζονται στην οργάνωση, στις δραστηριότητες και τη σταθερότητα. Λόγω της φήμης του ότι τα ελληνικά σχολεία μπορεί να κλείσουν, η Βάσω εκφράζει ανησυχίες για το ελληνικό σχολείο. Επίσης, κρίνει πως η απόφαση επιλογής σε σχέση με το αν θα φοιτήσει ένα παιδί στο Gymnasium « ή αν θα ακολουθήσει κάποιο Hauptschule ή κάποιο άλλο σχολείο κατώτερης βαθμίδας. Αυτό είναι για, για μένα η πιο βασική διαφορά. Τώρα μέσα στη λειτουργία την καθημερινή δεν ξέρω, δεν μπορώ να σου πω σίγουρα ότι υπάρχουν πάρα πολλές διαφορές με κάποιο ελληνικό σχολείο στην Ελλάδα».

- Σε σχέση με τις διαφορές μεταξύ των σχολείων, η Πόπη κρίνει πως, το ελληνικό σύστημα είναι πιο πιεστικό στην πρωτοβάθμια, ενώ στο γερμανικό σχολείο τα παιδιά έχουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Επίσης, πιστεύει πως η μεγαλύτερη πίεση είναι θετική για τα παιδιά καθώς μαθαίνουν να σκέφτονται σωστά από νεαρή ηλικία. Σε ό,τι αφορά την αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος, κρίνει πως τα παιδιά πείστηκαν αρκετά.
- Σε σχέση με τις διαφορές μεταξύ των σχολικών συστημάτων, η Γεωργία δηλώνει πως δεν παρατήρησε μεγάλες διαφορές ακόμη, διότι ο γιος της φοιτά στην Α' τάξη. Ωστόσο, πιστεύει πως διαφορές υπάρχουν και αφορούν την αυστηρή εκπαίδευση που παρέχει το γερμανικό σχολείο σε σχέση με το ελληνικό που είναι «πιο χαλαρό». Τα προβλήματα που εντοπίζουν τα οποία δεν της αρέσουν αφορούν και το διαχωρισμό των παιδιών σε σχολεία μετά την ηλικία των δέκα (10) ετών (δομή). Παρόλα αυτά, αργότερα, σημειώνει πως η αυστηρότητα είναι ένα θετικό στοιχείο αφού παρέχει μεγαλύτερη κοινωνική ασφάλεια στο μέλλον.
- Για την Βικτώρια λόγω του ότι ο γιος της βίωσε μία ιδιαίτερα αρνητική εμπειρία στο γερμανικό σχολείο, η ποιότητα της εκπαίδευσης και των εγκαταστάσεων του γερμανικού έναντι του ελληνικού σχολείου είναι ήσσονος σημασίας. Αρχικά, η λογική της επιλογής του γερμανικού σχολείου αφορούσε το ότι το παιδί μπορεί να μάθει καλύτερα τη γερμανική γλώσσα. Ωστόσο, πιστεύει πως κάθε σύστημα έχει τα θετικά και τα αρνητικά του. Για παράδειγμα, αναφέρει πως, στο ελληνικό σχολείο, η διδασκαλία των γερμανικών και των αγγλικών δεν γίνεται σωστά, οπότε, αναγκάζεται να προσλάβει καθηγητή για ιδιαίτερα, κάτι το οποίο κοστίζει. Επίσης, επειδή στο ελληνικό σχολείο φοιτούν μόνο Ελληνόπουλα, κρίνει πως η ποιότητα της γερμανόφωνης εκπαίδευσης δεν είναι καλή παρατηρώντας πως γνωρίζει περιπτώσεις Ελληνόπαιδων που φοιτούν για σχεδόν τρία χρόνια στο ελληνικό σχολείο και δεν μιλούν καλά γερμανικά. Ως πρόβλημα αναφέρει και το ότι το ελληνικό υπουργείο εποπτεύει τη λειτουργία του ελληνικού σχολείου στη Γερμανία. Αντίθετα, διαφωνεί με τη λογική της επιλογής σχολείου από την Τετάρτη δημοτικού στη Γερμανία η οποία βασίζεται στο κριτήριο της αριστείας και έχει ως στόχο την προετοιμασία του μελλοντικού εργατικού δυναμικού στη Γερμανία, καθώς η επιλογή αυτή γίνεται σε πολύ νεαρή ηλικία. Ωστόσο, πιστεύει πως στη Γερμανία τα παιδιά έχουν πολλές ευκαιρίες όταν φοιτούν στο ελληνικό σχολείο καθώς επιλέγουν μεταγενέστερα την πορεία τους και το

μέλλον τους. Επιθυμεί τα παιδιά της να σπουδάσουν σε ελληνικό Πανεπιστήμιο αφού η τριτοβάθμια στην Ελλάδα βρίσκεται σε πολύ καλό επίπεδο.

- Για τον Διονύση, η σημαντικότερη διαφορά μεταξύ ελληνικού και γερμανικού σχολείου είναι πως το ελληνικό σχολείο δεν είναι «σχολείο της γειτονιάς». Αντίθετα, τα παιδιά συγκεντρώνονται από όλες τις πόλεις σε ακτίνα 50 – 60 χλμ. και φοιτούν στο ίδιο σχολείο. Αυτό σημαίνει πως δεν έχουν, κατ' ανάγκη, συχνή επαφή και δεν υπάρχει κοινωνικοποίηση πέραν του σχολείου για παιδιά και γονείς. Λειτουργικά, δεν παρατηρεί προς το παρόν μεγάλες διαφορές, πέραν της δομής την οποία εξηγεί ως εξής: *«Το εκπαιδευτικό σύστημα της Γερμανίας [...] σε γενικές γραμμές έχει ένα τετραετές (πρόγραμμα) από τα 6 έως τα 10, δηλαδή από τη πρώτη έως τη Τετάρτη, το οποίο είναι το δημοτικό γι' αυτούς. [...] τη συνέχεια τα παιδιά παν στο Γυμνάσιο. Το Γυμνάσιο ας το π..., καταχρηστικά χρησιμοποιώ τον όρο Γυμνάσιο χωρίζεται σε 3 κατηγορίες. Στο Hauptschule που το λένε εδώ, στο Realschule και τοο Gymnasium. Ε είναι οκταετές απ' όσο ξέρω αλλά κάθε κατηγορία έχει διαφορετικές δυνατότητες στην μετέπειτα εκπαίδευση του παιδιού [...]. Εεε οι σπουδές στο Πανεπιστήμιο γίνονται από το Gymnasium τα παιδιά που πάνε στο Gymnasium. Το Realschule, τα περισσότερα παιδιά κατευθύνονται στοοοο τεχνικές, τεχνικές επαγγελματικές σχολές και μέσα επαγγέλματα . Και απ' τοο Hauptschuleεεε κατευθύνονται [...] κατά βούληση»,* ενώ σημειώνει πως υπάρχει και κοινωνική διαστρωμάτωση. Είναι εξαιρετικά ευχαριστημένοι από το ελληνικό Δημοτικό σχολείο αλλά όχι το Γυμνάσιο και το Λύκειο.
- Σε σχέση με το εκπαιδευτικό σύστημα, η Λένα δηλώνει πως τους ενδιαφέρει τα παιδιά τους να έχουν τη δυνατότητα να μιλούν την ελληνική γλώσσα και πως τους ενδιέφερε περισσότερο το σύστημα γενικά και όχι μόνο το εκπαιδευτικό. Κρίνει πως η ίδια δεν είναι κατάλληλη να απαντήσει σε σχέση με το ποιο εκπαιδευτικό σύστημα είναι καλύτερο. Από την άλλη, αναφέρει πως στο σχολείο στο οποίο φοιτούσαν τα παιδιά της στην Ελλάδα (Λάρισα) υπήρχαν πολλά παιδάκια Ρομά και δεν *«λειτουργούσε σωστά σε σχέση με όλα τα υπόλοιπα σχολεία»*. Ανέφερε, δε, πως δεν επιθυμούσε να τους *«διώξουν οι Ρομά από το σχολείο»* και άρα δεν μετέφερε τα παιδιά της σε άλλο, γειτονικό σχολείο. Θεωρεί πως στο ελληνικό σχολείο στο Ντίσελντορφ κάνουν εξαιρετική δουλειά σε σύγκριση με το αντίστοιχο στην Ελλάδα. Επιπλέον, κρίνει πως το ελληνικό σχολείο στη Γερμανία, επειδή εποπτεύεται από το Ελληνικό Υπουργείο Παιδείας είναι ακριβώς το ίδιο μόνο που

διαφέρουν οι ρυθμοί και το πρόγραμμα. Σε ό,τι αφορά τη γνώση της γερμανικής κρίνει απαραίτητο το παιδί να κάνει επιπλέον φροντιστήριο στα Γερμανικά. Επιπλέον, θεωρεί πως η δομή του γερμανικού συστήματος (επιλογή σχολείου σε ηλικία δέκα (10) ετών), απωθεί τους Γερμανούς από τα Πανεπιστήμια καθώς επιλέγουν πολλές φορές τεχνικά επαγγέλματα και έτσι μπορούν περισσότεροι ξένοι να σπουδάσουν.

- Οι διαφορές ανάμεσα στα συστήματα, για την Εμμανουέλα είναι πολλές αλλά κυρίως αφορούν το ότι οι ευκαιρίες είναι περισσότερες για τα Ελληνόπαιδα που φοιτούν σε ελληνικό σχολείο αφού μπορούν να εγγραφούν σε ελληνικά Πανεπιστήμια. Από την άλλη, κρίνει πως στο ελληνικό σχολείο τα παιδιά δε διδάσκονται σωστά τη γερμανική γλώσσα και δε μπορούν να ενταχθούν στη γερμανική κοινωνία, μιλώντας με βάση την εμπειρία της, αφού, παρότι κατοικούν για πέντε (5) έτη στη Γερμανία τα παιδιά της δεν έχουν προσαρμοστεί καθόλου και δε μιλούν σε ικανοποιητικό επίπεδο τη γερμανική γλώσσα. Κρίνει πως το ελληνικό σχολείο έχει πολλές αδυναμίες αλλά και πως τα παιδιά διδάσκονται περισσότερα και έχουν περισσότερα οφέλη, φέρνοντας ως παράδειγμα τη διδασκαλία των μαθηματικών. Από την άλλη, πιστεύει πως είναι θετικό ότι η ύλη είναι λιγότερη στο γερμανικό σχολείο διότι τα παιδιά έχουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Επιπρόσθετα, κρίνει πως οι καθηγητές είναι πολύ επιεικείς στη βαθμολόγηση των παιδιών στο ελληνικό σχολείο, ιδίως στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, σημειώνοντας αυτό το γεγονός ως κάτι το αρνητικό αφού τα παιδιά θέλουν ‘περισσότερο ζόρισμα’.
- Η Λίτσα θεωρεί πως τα παιδιά που φοιτούν στο ελληνικό σχολείο θα αντιμετωπίσουν τις ίδιες δυσκολίες με αυτά που φοιτούν στο γερμανικό. Δεν κρίνει πως υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στο ελληνικό σχολείο στη Γερμανία και την Ελλάδα. Μάλιστα, πιστεύει πως και στην Ελλάδα υπάρχουν αντίστοιχα προβλήματα στην οργάνωση. Αντιθέτως, το γερμανικό σχολείο είναι πιο οργανωμένο διότι έτσι είναι και η γερμανική νοοτροπία. Σημειώνει, δε, πως όταν θέλησε να σκεφτεί την εγγραφή του παιδιού σε γερμανικό σχολείο, διαπίστωσε άρτια οργάνωση και ενημέρωση, κάτι το οποίο δεν ίσχυε για το αντίστοιχο ελληνικό το οποίο καθυστερεί, μάλιστα, να ξεκινήσει περίπου κατά ένα μήνα.
- Σε σχέση με τα δύο συστήματα, η Κατερίνα κρίνει πως η φοίτηση σε ελληνικό σχολείο είναι λάθος καθώς τα παιδιά παραμένουν «στο ελληνικό περιβάλλον τη στιγμή που είμαστε

αναγκασμένοι να προσαρμοστούμε στο γερμανικό. Δηλαδή δεν είναι, προς θεού δεν έχω κάτι με τη χώρα ή τους Έλληνες, σε καμία περίπτωση, απλά εφόσον είμαστε στη Γερμανία ε θα πρέπει να ενταχθούμε και σ' αυτό το περιβάλλον που σημαίνει ότι θα πρέπει να μιλάμε (με ευφράδεια) τη γλώσσα, εντάζει και να μας έρχονται πιο εύκολα οι συνήθειες τους. Όταν μένουμε στο ελληνικό σχολείο ακόμα και η γερμανική γλώσσα διδάσκεται από Έλληνα, αλλά εγώ δεν είμαι ευχαριστημένη από την παράδοση τ της γλώσσας. Δηλαδή είναι πάντα ξένη γλώσσα, εντάζει χωρίς να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο πως το κάθε παιδί τη μαθαίνει.». Επειδή το παιδί, στην Ελλάδα, φοιτούσε σε ιδιωτικό σχολείο, απαντά πως δεν είναι, όμως, αρμόδια να κρίνει. Από ό,τι θυμάται η ίδια δηλώνει πως στο γερμανικό σχολείο είχε περισσότερο χρόνο και ενθαρρύνονταν να συμμετάσχει σε εξωσχολικές δραστηριότητες και το σχολείο ήταν πιο οργανωμένο. Ακριβώς επειδή το ελληνικό σχολείο δεν έχει επαρκείς εγκαταστάσεις, κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό για τα παιδιά. Επίσης, προβληματίζεται, επειδή στο ελληνικό σχολείο το παιδί δεν μπορεί να κάνει φίλους Γερμανούς. Θεωρεί πως μία πληρωμή διδάκτρων της τάξης των 100 ευρώ το μήνα θα βελτίωνε ριζικά την κατάσταση στο ελληνικό σχολείο.

Μέσα από τις συνεντεύξεις βλέπουμε ότι οι γονείς αναφέρονται συχνά για το αν επαρκεί ή όχι η διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας. Επίσης, διαφαίνεται πως οι γονείς οι οποίοι επιλέγουν για τα παιδιά τους τη φοίτηση σε γερμανικό σχολείο έναντι του ελληνικού διατηρούν διαφορετικές απόψεις σε σχέση με την ποιότητα των σχολείων και οι γνώμες τους, γενικά, αποκλίνουν. Επομένως, εξηγείται και η επιλογή των σχολείων από μέρους τους. Πιο συγκεκριμένα, προκύπτει πως οι γονείς που επιλέγουν το ελληνικό σχολείο, ναι μεν έχουν γνώση των ανεπαρειών του ελληνικού σχολείου, αλλά επικεντρώνονται περισσότερο στο στοιχείο της κοινότητας. Για τους γονείς των παιδιών που επιλέγουν το γερμανικό σχολείο η διάσταση της ποιότητας της διδασκαλίας έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία.

5.4 Τα κίνητρα των γονέων για την επιλογή του ελληνικού σχολείου ή του γερμανικού, αντίστοιχα

Παράλληλα, για την Ομάδα 1:

- Η Μαρία, σε ό,τι αφορά το εν λόγω ζήτημα, δήλωσε πως το παιδί φοίτησε εξ αρχής σε γερμανικό σχολείο μόνο. Αυτή η απόφαση δικαιολογείται βάσει του ότι η οικογένεια επιθυμεί το παιδί να διδαχτεί εξ αρχής και άψογα τη γερμανική γλώσσα και να γίνει «πραγματική δουλειά», κάτι το οποίο δεν πιστεύουν πως το ελληνικό σχολείο μπορεί να προσφέρει.

Επίσης, στηρίζουν τη θέση τους αναφέροντας πως άλλοι γονείς (Έλληνες) πιστεύουν πως το παιδί θα διδαχτεί καλύτερα σε γερμανικό σχολείο και θα έχει καλύτερη ψυχολογία. Αναφορά γίνεται και στον ιδιαίτερα υποστηρικτικό ρόλο του δασκάλου. Αναφέροντας ρητά πως δεν είχαν πολλές γνώσεις επί του θέματος στηρίχτηκαν στις απόψεις και τις συμβουλές των άλλων γονέων και έκριναν πως, στην καθημερινότητά του, το παιδί θα βοηθηθεί περισσότερο από τη γνώση και τη διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας και Παιδείας από ότι της ελληνικής. Τέλος, σημείωσε πως κρίνει πως η διδασκαλία της ελληνικής δεν είναι επαρκής στο ελληνικό σχολείο άρα, ούτως ή άλλως, το παιδί δε θα κατακτήσει και τις δύο γλώσσες εξίσου. Άλλωστε, διδάσκεται τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα στο σπίτι. Ωστόσο, φοιτά και στο ελληνικό σχολείο στη δεύτερη τάξη, κάνοντας μαθήματα για τρεισήμισι ώρες τη βδομάδα (κάθε Σάββατο).

- Σε σχέση με τα κίνητρα επιλογής του σχολείου, η Αριάδνη δήλωσε πως στη Γερμανία δεν υπάρχει τόσο σημαντικό πρόβλημα ανεργίας και έλλειψης παροχής επαρκούς εκπαίδευσης. Τα παιδιά δε χρειάζονται, κατ' ανάγκη, φροντιστήρια και τα παιδιά μπορούν να αποδώσουν καλύτερα. Η καλύτερη οργάνωση του γερμανικού εκπαιδευτικού συστήματος επηρέασε την απόφασή τους εξίσου. Επειδή, δε, δεν επιθυμούν να επιστρέψουν στην Ελλάδα, έκριναν πως δεν υπάρχει λόγος το παιδί να φοιτήσει σε ελληνικό σχολείο. Ανάλογα με τα κριτήρια, λοιπόν, του κάθε γονέα, κρίνει πως λαμβάνεται η απόφαση για τη φοίτηση ή μη του παιδιού σε ελληνικό σχολείο, και, πρωτίστως, τις προσδοκίες τους για το μέλλον.

Οι δυσκολίες, δε, που αντιμετωπίζει ένα Ελληνόπαιδο στη Γερμανία, αν φοιτά σε ελληνικό σχολείο είναι, σύμφωνα με την Αριάδνη, η έλλειψη καθηγητών, η έλλειψη

επαρκούς διδασκαλίας της ελληνικής και το γεγονός πως δεν ωφελεί άμεσα το παιδί η συστηματική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Τέλος, το γεγονός ότι η φοίτηση σε γερμανικό σχολείο σημαίνει μεγαλύτερη άνεση στην καθημερινότητα του παιδιού και καλύτερες ευκαιρίες εργασίας, υπογραμμίστηκε.

- Ο Διονύσης σε σχέση με τα κίνητρα και τους λόγους επιλογής του γερμανικού σχολείου, απάντησε πως τα δύο σχολεία δεν είναι ισότιμα και, ίσως, το ελληνικό είναι ανώτερο. Ωστόσο, επειδή τα παιδιά κατοικούν και επιθυμούν να παραμείνουν στη Γερμανία, είναι καλύτερο για αυτούς να έχουν ενταχθεί στο γερμανικό τρόπο ζωής και την νοοτροπία. Επίσης, αναφέρει πως τα ελληνικά σχολεία δεν είναι κατάλληλα για τα παιδιά αφού, εντός αυτών, δημιουργούνται «κλίκες» και δε βοηθούν τα παιδιά πρακτικά. Την ελληνική γλώσσα πιστεύουν πως τα παιδιά μπορούν να την κατακτήσουν σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο στο σπίτι, αλλά δεν μπορούν να την κατέχουν πλήρως, αν και αυτό εξαρτάται από το παιδί και τους γονείς.
- Η μονιμότητα της ένταξης του παιδιού είναι, πράγματι, κριτήριο για τον Σπύρο, σημαντική, καθώς θεωρεί πως τα ελληνικά πρέπει να είναι η κύρια γλώσσα των παιδιών αλλά αρκεί το «Σαββατιανό σχολείο» και η εξάσκηση στο σπίτι. Σε σχέση με τις ευκαιρίες για τα παιδιά, δηλώνει πως είναι περισσότερες για τα παιδιά που φοιτούν σε ημερήσιο γερμανικό σχολείο.
- Αναφορικά με τα κίνητρα επιλογής του γερμανικού έναντι του ελληνικού σχολείου, ο Γρηγόρης σημειώνει πως, στο γερμανικό σχολείο υπάρχει η εξασφάλιση της ανταμοιβής του παιδιού ανάλογα με τις δυνατότητές του. Πιστεύει πως το γερμανικό σύστημα είναι πιο δίκαιο και αποτελεσματικό σε όλες τις βάσεις.
- Τα κριτήρια επιλογής του σχολείου για τη Σύλβια είναι παρόμοια και αφορούν την ένταξη, την αποκατάσταση, την ποιότητα ζωής τους και την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας. Δεδομένου πως τα παιδιά κατοικούν και θα εργαστούν στη Γερμανία, πιστεύει πως θα αντιμετωπίσουν λιγότερες δυσκολίες στην προσπάθειά τους για εξεύρεση εργασίας στο μέλλον, όντας απόφοιτοι του γερμανικού σχολείου. Τα ελληνικά, ως δεύτερη γλώσσα, θεωρεί πως δε θα ωφελήσουν τα παιδιά και πως δεν μπορούν τα παιδιά να κατέχουν άριστα τα ελληνικά ή, αντίστοιχα, αν φοιτήσουν στο ελληνικό σχολείο δε θα κατέχουν τα γερμανικά *«Γιατί το μαθαίνουν σαν ξένη γλώσσα. Όπως μαθαίνουνε στο δικό μας σχολείο*

τα αγγλικά, μαθαίνουνε στο ελληνικό σχολείο τα γερμανικά και συνήθως... δεν... Δε θεωρώ ότι θα βοηθήσει, όχι». Παράλληλα, αναφέρει πως, επειδή με το σύζυγό της δε μιλούν την ελληνική γλώσσα στο σπίτι, τα παιδιά τους δε θα γνωρίζουν σωστά τα ελληνικά, αλλά ούτως ή άλλως πρέπει να γνωρίζουν άπταιστα τη γερμανική.

- Σε σχέση με το ελληνικό σχολείο, η Φωτεινή πιστεύει πως, επειδή τα παιδιά τα οποία έχουν τελειώσει γερμανικό σχολείο μπορούν να σπουδάσουν ή να «μάθουν μία τέχνη», μπορούν «να κατέβουν άμα το θελήσουν» στην Ελλάδα. Άρα προτίμησαν το γερμανικό το οποίο θεωρούν πως είναι πιο οργανωμένο και ρυθμισμένο σε όλα τα επίπεδα. Επίσης, για τους ίδιους, το ότι τους παρέχεται μεγαλύτερη σταθερότητα, ευελιξία και ευκαιρίες είναι σημαντικό. Οι ώρες διδασκαλίας που θα δαπανώνταν για την ελληνική γλώσσα είναι καλύτερο να δαπανώνται για τη διδασκαλία της γερμανικής. Επίσης, κρίνει πως το παιδί που θα φοιτήσει σε ελληνικό σχολείο θα αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες. Η μητρική τους γλώσσα κρίνει πως μπορεί να κατακτηθεί και εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος από τους γονείς. Οι ίδιοι υποστηρίζουν το παιδί σε αυτήν την προσπάθειά του.
- Η Άννα επέλεξε το παιδί της να φοιτήσει σε γερμανικό σχολείο, επειδή το ελληνικό σχολείο παρουσιάζει προβλήματα. Συγκεκριμένα «Παπαγαλίζουν πολύ, κάνουν πάρα πολλά, είναι πολύ κουραστικό. Το παιδί καταντάει δηλαδή να μην έχει πολύ ελεύθερο χρόνο. Γι' αυτό έχω επιλέξει και για τον Κοσμά να πάει σε γερμανικό σχολείο. Παράλληλα, επειδή αγαπάμε την πατρίδα και δε θέλουμε να ξεχάσουμε τις ρίζες μας, επιμένω να επισκέπτεται και το ελληνικό σχολείο.» Ο παράγοντας «χρόνος» επίσης είναι κομβικής σημασίας, καθώς επιθυμεί το παιδί της να έχει ποιοτικό χρόνο για διασκέδαση αλλά και μελέτη. Της αρέσει, δε, περισσότερο το γερμανικό σύστημα αφού «Πρώτον είναι αυτό ότι δεν έχουν αυτό, το τρελό το διάβασμα, έτσι; [...] μπορούν να έχουν τις ασχολίες τους και λοιπά και λοιπά και μετά μ' αρέσει και πάρα πολύ.. [...] Και μετά μ' αρέσει πάλι που μετά το δημοτικό εεε υπάρχει ακόμα και αυτό το Gesamt που λέμε. Δηλαδή υπάρχουν κάποιες επιλογές. Δεν είναι αυτό που όλοι πάνε στο γυμνάσιο, όλοι πάνε στο λύκειο. [...] Άμα θέλει να πάει καλύτερα, μέσα στο ίδιο σχολείο κάνει αυτό το Realabschluss ή τοοο Gymnasium, κάνει μέχρι και το Abitur . Εμένα μ' αρέσει αυτό. Εξαρτάται από το παιδί. Δηλαδή μπορεί εκείνη τη στιγμή... Πως το λένε; [...] Είναι πολλοί οι δρόμοι [...] (το σύστημα) είναι πιο ευέλικτο βρε παιδί μου, είναι πιο...

Λιγότερο κουραστικό, για ένα, και έχει κάποιες επιλογές το παιδί. Ναι ναι. Όχι δεν αλλάζω γνώμη. Αυτό τέλος».

- Σε ό,τι αφορά τα κίνητρα επιλογής του σχολείου, ο Ευάγγελος επέλεξε το γερμανικό γιατί επιθυμεί τα παιδιά του να γνωρίζουν τη γερμανική γλώσσα. *«Το κριτήριο της ποιότητας είναι σημαντικό και η αξιοπιστία του εξίσου. Σημειώνει την τήρηση των ωραρίων, την τυπικότητα και τη συνέπεια καθώς και την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών που φοιτούν σε γερμανικό έναντι του ελληνικού σχολείου ως κριτήρια, αφού υπάρχει «ένα πρόγραμμα σπουδών, το οποίο δεν διακόπτεται και ολοκληρώνεται με αρχή μέση και τέλος σε μία, σε ένα βάθος χρόνων τριών (3) ή έξι (6) ετών, ανάλογα με τη βαθμίδα του σχολείου, αν είναι δηλαδή δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια ή πρωτοβάθμια ας πούμε. [...] είναι το σχολείο ενταγμένο πλέον συνυφαίνεται με τις τεχνολογικές εξελίξεις, τις οποίες οι φοιτητές θα πρέπει να κατέχουν προκειμένου μεθαύριο να βρουν το ααα επάγγελμα αναφοράς τους. [...] υπάρχει απόλυτος σεβασμός, τόσο στην ερεκπαιδευτική κοινότητα μεταξύ τους, όσο και στις δομές, κάτι το οποίο στην Ελλάδα πλέον δεν υπάρχει και το βρίσκεις μόνο σε ιδιωτικά σχολεία».*
- Τα κίνητρα του Ανδρέα είναι αντίστοιχα με τα παραπάνω. Επιθυμεί το παιδί να παρακολουθεί ένα πιο «σωστό» μάθημα και να μην υπάρχει «μπάχαλο» όπως στο ελληνικό σχολείο. Επίσης, επιθυμεί το παιδί να μάθει σωστά τα Γερμανικά και να μη μιλά «ως μετανάστης ή δίγλωσσος», ούτως ώστε να ενταχθεί πιο αποτελεσματικά στο σύνολο. Θεωρεί πως στο γερμανικό σχολείο υπάρχει περισσότερη αξιοκρατία και σεβασμός αλλά και πως το ελληνικό σχολείο δεν διδάσκει σωστά την ελληνική γλώσσα, και, επιπλέον, πως θα μάθει σωστά τα ελληνικά εντός του σπιτιού. Τέλος, πιστεύει πως το γερμανικό σχολείο λειτουργεί πιο αποδοτικά από το ελληνικό.

Ομάδα 2:

- Η Διονυσία επισήμανε πως το παιδί της κρίνει πως μπορεί να κερδίσει περισσότερα έχοντας την ευκαιρία να ενταχθεί και στο γερμανικό και στο ελληνικό σύστημα. Επιπλέον, αποφάσισε για τη μικρή της κόρη η οποία είναι «*πιο ευαίσθητο παιδί*» να φοιτήσει «*στο ελληνικό χωρίς δεύτερη σκέψη, για να είναι μαζί με τον αδερφό της για να πω την αλήθεια*». Οπότε ένας λόγος επιλογής του ελληνικού σχολείου για τα παιδιά της είναι η άνεση του να

είναι μαζί ως αδέρφια και, ως εκ τούτου, να μειωθεί ο ψυχολογικός αντίκτυπος από την ανάγκη τους για προσαρμογή στο γερμανικό σύστημα.

- Τα κίνητρα επιλογής του σχολείου ήταν συγκεκριμένα για τη Βάσω. Χαρακτηριστικά, το πολυεθνικό σχολείο δεν επιλέχθηκε λόγω κόστους και λόγω έλλειψης μονιμότητας της εργασίας του συζύγου. Έτσι, δεδομένου πως υπήρχε πιθανότητα επιστροφής στην Ελλάδα, επέλεξαν το ελληνικό σχολείο, ούτως ώστε να ενταχθεί το παιδί ομαλότερα στο σχολικό περιβάλλον στην Ελλάδα. Επιθυμούν το παιδί να ολοκληρώσει τουλάχιστον την Τετάρτη δημοτικού, ώστε να μην υπάρξει αλλαγή αν επιστρέψουν στην Ελλάδα και το παιδί επηρεαστεί αρνητικά. Ωστόσο, επέλεξαν την αλλαγή του σχολείου, καθώς στο ελληνικό υπάρχουν ελλείψεις, όπως ελλείψεις σε καθηγητές, μειωμένες ώρες διδασκαλίας, αλλαγές λόγω αλλαγής στην ελληνική ηγεσία κ.ο.κ. Επομένως, σκέφτονται το παιδί να φοιτήσει στο γερμανικό σχολείο μετά το Γυμνάσιο. Επειδή, δε, το παιδί φοίτησε σε γερμανικό νηπιαγωγείο και διδάσκεται τη γερμανική γλώσσα στο ελληνικό σχολείο και όντας ενταγμένο στην γερμανική κοινότητα, κρίνουν πως μπορεί να χειριστεί ικανοποιητικά την γερμανική γλώσσα. Επιθυμούν, ωστόσο, το παιδί να φοιτήσει σε γερμανικό Πανεπιστήμιο στο μέλλον. Επίσης, θεωρεί πως είναι βασικό αν παραμείνουν στη Γερμανία το παιδί να φοιτήσει σε γερμανικό σχολείο για να έχει περισσότερες ευκαιρίες στο μέλλον. Αντίθετα, λόγω ανταγωνισμού, αν επιστρέψουν στην Ελλάδα είναι βασικό να γνωρίζουν καλά την ελληνική γλώσσα.
- Το κίνητρο της επιλογής της Πόπης ήταν η ενσωμάτωση στην αλλαγή και η προσαρμογή των παιδιών τους. Το γεγονός πως, με την αποφοίτησή τους από το ελληνικό σχολείο τα παιδιά μπορούν να φοιτήσουν και σε ελληνικό και σε γερμανικό σχολείο, αποτέλεσε, εξίσου, σημαντικό παράγοντα. Κρίνουν πως τα παιδιά δε θα έχουν προβλήματα ένταξης στη γερμανική κοινότητα, ωστόσο, δεν πιστεύει πως είναι η ίδια σε θέση να κρίνει το αν μπορεί, πράγματι, να το πραγματοποιήσει καθώς τα παιδιά *«δεν ήτανε μωρά να πεις ότι ξεκινήσανε από την αρχή όπως τα υπόλοιπα, οπότε είναι σε ένα στάδιο αρχαρίων μέσα στο τμήμα τους. Βέβαια οι δάσκαλοι τα βοηθούν όσο μπορούνε, κάνουνε γενικώς ό,τι μπορούνε. Εγώ σε πόυμε προσωπικά έχω επιλέξει να κάνουνε και φροντιστήρια γερμανικών για να μπορέσουνε να φτάσουνε το επίπεδο της τάξης τους.»*

- Ως κριτήρια, πέραν του ρατσισμού που προαναφέρθηκε, η Γεωργία δηλώνει πως επιθυμεί το παιδί της να γνωρίζει την ελληνική γλώσσα και τα ελληνικά ήθη και έθιμα. Πιστεύει πως δύο ώρες μαθημάτων στη γερμανική γλώσσα επαρκούν για να μάθει σωστά το παιδί τη γερμανική γλώσσα και η ένταξη είναι πιο ομαλή στο ελληνικό σχολείο. Θεωρεί πως το γεγονός πως το παιδί θα είναι δίγλωσσο αποτελεί σημαντικό εφόδιο στη ζωή του. Ωστόσο, αναφέρει πως η κόρη της φοιτά σε γερμανικό παιδικό σταθμό και πως ο γιος της (που φοιτά σε ελληνικό σχολείο) ξεκίνησε σε γερμανικό νηπιαγωγείο αλλά αντιμετώπισε προβλήματα και χρειάστηκε να μεταγραφεί στο ελληνικό.

Αυτή η διάσταση του «φόβου» είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς πολλοί γονείς εκφράζουν ανάλογες ανησυχίες. Μελετώντας τα ευρήματα της εργασίας, προκύπτει πως οι γονείς επιλέγουν την ασφαλή επιλογή με βάση την κρίση τους. Ωστόσο, γονείς που ενημερώνονται περισσότερο από τα μέλη της ελληνικής κοινότητας παραπληροφορούνται συχνά και, εκ των υστέρων, αμφισβητούν τις επιλογές τους.

- Ο λόγος που τα παιδιά φοιτούν σε ελληνικό σχολείο, για τη Βικτώρια είναι ο ρατσισμός. Η μία από τις δασκάλες των παιδιών, τα οποία αρχικά φοιτούσαν σε αμιγώς γερμανικό σχολείο, ήταν ιδιαίτερα ρατσίστρια και σκληρή με το γιο της και, ως εκ τούτου, αποφάσισαν να μεταφερθεί σε ελληνικό σχολείο. Η ίδια σημειώνει πως η δασκάλα γελοιοποιούσε το παιδί μπροστά στην υπόλοιπη τάξη και, κατά συνέπεια, το παιδί προσπαθούσε να βρει τρόπους και δικαιολογίες για να μην πάει στο σχολείο. Η ίδια προσπάθησε να συζητήσει με τη δασκάλα στα αγγλικά, και, τελικά, μίλησε με το διευθυντή. Η απόσταση, ωστόσο του ελληνικού σχολείου (25 χλμ) από το σπίτι τους, υπήρξε ανασταλτικός παράγοντας, αρχικά. *«Μπορεί το ελληνικό σχολείο σαν κτήριο να μην είναι τόσο όμορφο, να είναι μισογκρεμισμένο, η αυλή τους να είναι χάλια γιατί δυστυχώς το ελληνικό κράτος δεν έχει τόσα πολλά χρήματα στο να επενδύσει σε ένα σχολείο του εξωτερικού, παρόλα αυτά εγώ είδα ότι ο γιος μου ήτανε καλά. Από τη στιγμή που εγώ είδα ότι ο γιος μου ήτανε καλά, εμένα, εμείς οι δύο, δηλαδή εγώ και ο σύζυγος μου σαν γονείς είπαμε τα παιδιά μας από εδώ και πέρα θα μείνουν στο σχολείο αυτό. Από την άλλη πλευρά η κόρη μου και ο άλλος ο γιος μου δεν είχαν κάποιο πρόβλημα. Εντάξει, πρόβλημα όπως όλα τα παιδιά. Και στην Ελλάδα έρχονται μετανάστες από την Αλβανία, από πολλές χώρες, Αρμενία, Γεωργία, φυσικά δεν υπάρχουνε σχολεία, αλβανικά ή γεωργιανά σχολεία.*

Καταλαβαίνω ότι για όλα τα παιδιά τα ξένα είναι πολύ δύσκολα να προσαρμοστούνε. Εμείς, όμως, είχαμε αυτή τη δυνατότητα, είχαμε μια ευκαιρία στο να μπορούμε να κάνουμε το παιδί μας, το ένα, να νιώσει κάπως καλύτερα».

- Σε ό,τι αφορά τα κίνητρα επιλογής σχολείου, ο Διονύσης σημειώνει πως το μεγαλύτερο παιδί φοιτούσε ήδη στην στ' τάξη του δημοτικού επομένως, παρότι θα γινόταν δεκτός σε γερμανικό σχολείο, θα έχανε 1 – 2 έτη. Επίσης, το παιδί δεν ήταν θετικό ως προς την αλλαγή του τρόπου ζωής. Πέραν αυτών, επιθυμεί να συμμετάσχει σε Πανελλαδικές εξετάσεις και, ουσιαστικά, του δίδονται δύο ευκαιρίες – αυτή της φοίτησης σε ελληνικό και σε γερμανικό πανεπιστήμιο. Επιπλέον, αναφέρει πως δεν ήθελε το παιδί να παρουσιάσει προβλήματα στη ψυχολογία ή τη συμπεριφορά του από την ολική αλλαγή του τρόπου ζωής του. Ο μεγαλύτερος φόβος τους είναι τα παιδιά να μην μπορέσουν να ενταχθούν στη γερμανική κοινωνία λόγω φοίτησης στο ελληνικό σχολείο και κατ' επέκταση να επέλθει η «γκετοποίηση». Από την άλλη, σημειώνει πως κάθε περίπτωση είναι διαφορετική και πως, ανάλογα με την ηλικία του παιδιού, μπορεί να ληφθεί και μία διαφορετική απόφαση για την επιλογή σχολείου.
- Τα κριτήρια επιλογής, για την Λένα αφορούσαν το ότι τα παιδιά μπορούν, σε αυτό, να μάθουν την ελληνική γλώσσα και *«μέσα από τη γνώση της ελληνικής γλώσσας θα μάθουν πολύ πιο εύκολα και τις άλλες.»*. Επιπλέον, τα παιδιά που φοιτούν σε ελληνικό σχολείο είναι δίγλωσσα και θα έχουν την επιλογή φοίτησης σε ελληνικό ή γερμανικό Πανεπιστήμιο.
- Η επιλογή του ελληνικού σχολείου αποτέλεσε δίλημμα για την Εμμανουέλα. Η ίδια επιθυμούσε το παιδί να εγγραφεί σε ελληνικό σχολείο ενώ, για το σύζυγό της, δεν ήταν ένα ζήτημα το οποίο τον απασχολούσε ιδιαίτερα και έκρινε πως τα παιδιά θα μπορούσαν να φοιτήσουν και σε γερμανικό. Το κριτήριο της γνώσης της ελληνικής (μητρικής) γλώσσας ήταν σημαντικό, όπως και το γεγονός, πως θα μπορούν να φοιτήσουν και σε γερμανικό και σε ελληνικό σχολείο.
- Η Λίτσα επέλεξε για το παιδί της το ελληνικό σχολείο επειδή η ίδια φοίτησε σε αυτό. Πιστεύει πως το ελληνικό σχολείο δε βοηθά στη διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας αλλά η όλη προσπάθεια γίνεται στο σπίτι. Το ουσιαστικό κριτήριο ήταν συναισθηματικό, διότι *«επέλεξα να μεγαλώσω τα παιδιά μου σε μία κοινωνία, σε μία ξένη χώρα, αυτό που δεν θέλω με τίποτα είναι να ξεχάσουν τα παιδιά μου τις ρίζες τους, την ελληνική την παιδεία, την*

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ελληνική τη γλώσσα, ότι κάθε τι έχει σχέση με το ελληνικό στοιχείο δεν ήθελα με τίποτα να το απομακρύνω από τα παιδιά μου. Τα μεγαλώνω με ελληνικές συνήθειες, με ελληνικά έθιμα, με όλα με ό,τι μπορώ και εγώ... τα εφοδιάζω με ελληνικά στοιχεία τέλος πάντων, γιατί ήμουν α σίγουρη, αν θα πάνε τα παιδιά γερμανικό σχολείο [...] επί το πλείστον και από πάρα πολλούς γνωστούς, θέλοντας και μη τα παιδιά απομακρύνονται από αυτό. Ναι, μεν, διατηρείται η γλώσσα, αλλά η νοοτροπία, η καθημερινότητα, ο τρόπος σκέψης, απέχουν πάρα πολύ από τα παιδάκια που πάνε ελληνικό σχολείο και αυτό είναι αποδεδειγμένο.»

- Όντας η ίδια απόφοιτος γερμανικού σχολείου, η Κατερίνα δήλωσε πως προτίμησε το ελληνικό σχολείο για να βοηθήσει τα παιδιά της στην ένταξη αλλά ήταν «μεγάλο λάθος» γιατί, ουσιαστικά, περιορίστηκε η δυνατότητά τους να ενταχθούν. Έκρινε πως η αλλαγή θα ήταν πολύ μεγάλη για τα παιδιά και, επομένως, θα δυσκολευόταν πολύ. Επειδή ο μεγάλος της γιος ολοκληρώνει το Λύκειο, θεωρεί αυτονόητο ότι θα δώσει κανονικά Πανελλαδικές ενώ το μικρότερο παιδί της θα γραφτεί σε γερμανικό σχολείο.

Συνολικά, τα κίνητρα φαίνονται να είναι αντίστοιχα ανάμεσα στις δύο ομάδες των γονέων. Οι γονείς επιλέγουν με βάση:

- την ποιότητα του σχολείου.
- την ασφάλεια, συναισθηματική και μη, των παιδιών.
- τις ευκαιρίες για το μέλλον.
- την προσβασιμότητα.

Ωστόσο, ανάλογα με την οπτική των γονέων για τη γερμανική κουλτούρα και τα στοιχεία τα οποία καθιστούν το σύστημα αποτελεσματικό ή μη, τείνουν να επιλέγουν, αντίστοιχα, το γερμανικό ή το ελληνικό σχολείο. Για τους γονείς, δε, που επιθυμούν το παιδί / τα παιδιά τους να φοιτά / φοιτούν στο ελληνικό σχολείο, μεγάλη σημασία συνεχίζει να έχει η τριτοβάθμια εκπαίδευση, ιδίως σε σχέση με την εναλλακτική φοίτησης σε πανεπιστήμιο στην Ελλάδα. Σημειώνεται, δε, πως θεωρούν τα ελληνικά πανεπιστήμια, στην πλειοψηφία τους, ανώτερα.

5.5 Η πληροφόρηση των γονέων για τη λειτουργία των ελληνικών σχολείων στη Γερμανία

Ομάδα 1:

- Η Μαρία δήλωσε πως η ενημέρωσή τους προέρχεται κατά κύριο λόγο από άλλους Έλληνες γονείς. Στην ερώτηση σχετικά με την ισοτιμία ένταξης στα Πανεπιστήμια απάντησε πως έχει μικρή εμπειρία σε αυτό, αλλά νομίζει πως περνάνε κατευθείαν σε ελληνικά πανεπιστήμια με εξετάσεις. Επιπλέον, όμως, ανέφερε πως δεν την επηρεάζει καθόλου η ελληνική κοινότητα της Γερμανίας στις αποφάσεις της. Πιστεύει πως ένα παιδί που τελειώνει το ελληνικό σχολείο έχει χειρότερη αντιμετώπιση από ένα παιδί που έχει φοιτήσει μόνο στο γερμανικό σχολείο.
- Η Αριάδνη δήλωσε πως δεν επηρεάζεται καθόλου από την ελληνική κοινότητα και δεν αισθάνεται νοσταλγία. Οι απόψεις της προέρχονται από την προσωπική της εμπειρία και είναι αρκετά σταθερές. Δεν κρίνει πως υπάρχει ρατσισμός ή αναξιοκρατία σε όφελος των Γερμανών.
- Σε ό,τι αφορά την πληροφόρησή τους, ο Διονύσης επισήμανε πως δεν τον επηρεάζουν οι άλλοι Έλληνες που κατοικούν στη Γερμανία. Οι φίλοι, επίσης, δεν τους επηρεάζουν ως οικογένεια. Αντίθετα, ενημερώνονται περισσότερο από το διαδίκτυο και την τηλεόραση. Σε σχέση με το ρατσισμό αναφέρει πως τον είχαν βιώσει αν και κρίνει πως τα περιστατικά αυτά ήταν λίγα.
- Η ενημέρωση του Σπύρου σε σχέση με την επιλογή του σχολείου έγινε από την εμπειρία τους ως τουρίστας. Δηλώνει πως είχε μόνο μία γενική ιδέα και μία «*πρόχειρη εικόνα*» για την πραγματική κατάσταση στη χώρα. Παρατηρούσαν τις διαφορές με τη γυναίκα του και, ανάλογα, έκριναν. Ενημέρωση τους παρέχεται και από την ελληνική εφημερίδα του Μονάχου («*Δορυφόρος*») και την τηλεόραση.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Η πληροφόρηση του Γρηγόρη γίνεται με βάση την εμπειρία και την παρατήρηση. Πιστεύει πως το παιδί μαθαίνει καλά τα γερμανικά και πως η ενημέρωση από τους Έλληνες δεν είναι επαρκής ή ακριβής.
- Για τη Σύλβια, οι κοινωνικές συναναστροφές με Έλληνες δεν την επηρεάζουν στις απόψεις της. Ωστόσο, κρίνουν με βάση την εμπειρία τους.
- Σε ό,τι έχει σχέση με την πληροφόρησή τους, η Φωτεινή επισημαίνει πως τις αποφάσεις τις λαμβάνει αποκλειστικά και μόνο η οικογένεια και δεν επηρεάζονται από την ελληνική κοινότητα. Ωστόσο, αισθάνεται νοσταλγία για την πατρίδα. Κρίνει πως οι Έλληνες γονείς στη Γερμανία δεν έχουν μεγάλη ενημέρωση για την εκπαίδευση και ασχολούνται περισσότερο με τον ελληνικό πολιτισμό.
- Η Άννα έχει προσωπική εμπειρία τόσο από το ελληνικό όσο και το γερμανικό σχολείο. Εκφράζει φόβο για την έλλειψη ενημέρωσης σε σχέση με το αν θα κλείσει ή όχι το σχολείο και, από την εμπειρία της, κρίνει πως το επίπεδο δεν είναι εξίσου καλό στο ελληνικό σχολείο. Από την άλλη πλευρά, εκφράζει νοσταλγία και αναφέρει πως επηρεάζεται από τις κοινωνικές συναναστροφές της με τους άλλους Έλληνες. Θεωρεί πως πολλοί Έλληνες γονείς προσπαθούν να επηρεάσουν τους άλλους.
- Ο Ευάγγελος κρίνει πως δεν έχει επηρεαστεί από την ελληνική κοινότητα αλλά, πολύ περισσότερο, από τις προσωπικές του εμπειρίες.
- Η ενημέρωση του Ανδρέα προέρχεται από τον αδερφό του αλλά και την προσωπική του εμπειρία. Παρότι τον ενδιαφέρουν οι καλές σχέσεις με την ελληνική κοινότητα κρίνει πως δεν τον επηρεάζουν στις επιλογές του.

Ομάδα 2:

- Για τη λήψη της απόφασης περί φοίτησης του παιδιού σε ελληνικό σχολείο, η Διονυσία επηρεάστηκε από άλλους Έλληνες οι οποίοι ζουν στη Γερμανία, ανθρώπους και δασκάλους στην Ελλάδα και από την παρατήρησή της / εμπειρία της σε σχέση με το ελληνικό σχολείο στη Γερμανία. Η ελληνική κοινότητα της Γερμανίας επηρεάζει την οικογένεια και ειδικά τη μητέρα σε μεγάλο βαθμό στη λήψη αποφάσεων από αυτούς.

- Στην περίπτωση της Βάσως για τις επιλογές τους επηρεάζονται και από τις γνώμες των άλλων και των μελών της ελληνικής κοινότητας. Μάλιστα, η Βάσω απαντά πως μίλησε με πάρα πολλούς Έλληνες των οποίων τα παιδιά φοιτούν σε ελληνικό σχολείο και σε γερμανικό για να λάβει την απόφασή της. *«Για να πάρουμε οποιαδήποτε τέτοια απόφαση το σκεφτόμαστε και το συζητάμε με πάρα πολλούς ανθρώπους και σίγουρα η γνώμη τους μας επηρεάζει.»*
- Γενικά, η Πόπη αναφέρει πως δεν επηρεάζεται από τις απόψεις των άλλων Ελλήνων. Ωστόσο, δηλώνει πως, αρχικά, δεν είχε σκεφτεί πως θα φοιτούσαν τα παιδιά της σε ελληνικό σχολείο αφού *«Είχαμε ακούσει το ελληνικό σύστημα στη Γερμανία, το εκπαιδευτικό σύστημα στη Γερμανία είναι καλό και τα λοιπά και τα λοιπά και είχαμε αποφασίσει ότι τα παιδιά θα τα στείλουμε σε γερμανικό σχολείο με το σύζυγό μου. Ερχόμενοι όμως εδώ με το σύζυγό μου και βλέποντας το ελληνικό σχολείο και πως λειτουργεί και γνωρίζοντας άτομα που επισκέπτονται τα παιδιά τους το ελληνικό σχολείο και αποφασίσαμε και εμείς να τα πάμε εκεί.»*
- Η Γεωργία κρίνει πως επηρεάζονται από την ελληνική κοινότητα και, ως οικογένεια, ακολουθούν την ελληνική νοοτροπία και τον ελληνικό τρόπο ζωής. Δεν αισθάνονται νοσταλγία καθώς, στο Ντίσελντορφ, αισθάνονται πως ζουν στην πατρίδα τους.
- Σε σχέση με το αν επηρεάζονται ή όχι από απόψεις τρίτων, μελών της ελληνικής κοινότητας, η Βικτώρια αναφέρει πως κάθε ένας κρίνει με βάση τις εμπειρίες του. Επιθυμεί η ίδια να αποφασίζει για τα παιδιά της και όχι η ελληνική κοινότητα ή το σύστημα. Επιπλέον, επισημαίνει πως, επειδή υπήρχε ελληνικό σχολείο είχαν την επιλογή της φοίτησης του παιδιού σε αυτό, ειδικά, θα ήταν ιδιαίτερα περιορισμένοι. Της αρέσει, ωστόσο, το να έχει επαφή με ομοεθνείς και να ανταλλάσσει απόψεις ενώ αισθάνεται νοσταλγία για την πατρίδα και για κάθε τι ελληνικό.
- Ο Διονύσης δηλώνει πως σε ένα βαθμό επηρεάζεται από άλλους γονείς και μέλη της κοινότητας. Ωστόσο, προσπάθησε ο ίδιος να κάνει έρευνα σε σχέση με τις επιλογές του παιδιού. Δεν αισθάνεται νοσταλγία ή πως έχει ανάγκη την επαφή με άλλους Έλληνες.
- Σε σχέση με την πληροφόρηση, η Λένα σημειώνει πως την επηρέασαν αρνητικά ως προς το γερμανικό σχολείο οι άλλες μαμάδες και ο κίνδυνος απομόνωσης / αποξένωσης και ρατσιστικής αντιμετώπισης των ξένων παιδιών στο γερμανικό σχολείο. Οι επαφές της με

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Έλληνες γίνονται μέσω Facebook καθώς κρίνει πως η ελληνική κοινότητα είναι πολύ μικρή, αλλά τη βοηθά όταν παρίσταται σε συγκεντρώσεις και εκδηλώσεις με Έλληνες, να αισθανθεί πως βρίσκεται πίσω στην Ελλάδα. Κρίνει, δε, πως η επαφή με Έλληνες τους κάνει καλό, το τηλέφωνο (και οι βιντεοκλήσεις) όχι.

- Σχετικά με την ενημέρωση / πληροφόρησή της, η Εμμανουέλα δεν ανέφερε συγκεκριμένα τις πηγές της.
- Η Λίτσα πληροφορείται από την τηλεόραση, την επαφή με άλλους ανθρώπους και κρίνει με βάση την εμπειρία της. Παρότι, επιθυμεί, σε μεγάλο βαθμό, το να βρίσκεται κοντά στην ελληνική κουλτούρα, κρίνει πως δεν επηρεάζεται από την ελληνική κοινότητα στις αποφάσεις της.
- Σε ό,τι αφορά την πληροφόρηση, η Κατερίνα δηλώνει πως ενημερώθηκε με λάθος τρόπο και, ως εκ τούτου, έκανε λάθη. Χαρακτηριστικά, αναφέρει πως δεν ήξερε πως τα παιδιά που εντάσσονται στο ελληνικό σχολείο για δύο (2) έτη δεν βαθμολογούνται στο μάθημα των γερμανικών. Κρίνει πως η λανθασμένη ενημέρωση δεν οφείλεται σε λάθη των δασκάλων στο ελληνικό σχολείο αλλά στο ίδιο το σχολείο και το σύστημα.

Προκύπτει και πάλι πως η ενημέρωση, τόσο σε ό,τι αφορά την πηγή (ΜΜΕ, συγγενείς, διαδίκτυο κοκ.) αλλά και στη διαθεσιμότητά της, επηρεάζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τους γονείς. Πιο συγκεκριμένα, όσο λιγότερο επηρεασμένοι από τρίτους είναι οι γονείς τόσο λιγότερο πιθανό είναι να αμφισβητήσουν τις αποφάσεις τους. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει κυρίως από τη μελέτη των απόψεων και στάσεων των γονέων της ομάδας 2. Όμως, υπάρχουν αντίστοιχες ενδείξεις πως οι γονείς της Ομάδας 1 έκριναν με δικά τους κριτήρια, και με βάση τις προσωπικές τους προσδοκίες. Έτσι, και σε αυτήν την περίπτωση, η πληροφόρηση έχει το στοιχείο του υποκειμενισμού.

5.6. Ένταξη και προσαρμογή στο σχολείο

Ομάδα 1:

- Η Μαρία κρίνει πως τόσο οι ίδιοι ως γονείς όσο και η κόρη τους έχουν ενταχθεί σε μεγάλο βαθμό στη γερμανική κοινωνία και η ποιότητα ζωής τους βελτιώθηκε. Επίσης, πιστεύει πως το παιδί, αν φοιτήσει στο γερμανικό σχολείο, κατακτά και τις δύο γλώσσες και, επιπλέον, εντάσσεται πιο ομαλά στην κοινωνία.
- Η Αριάδνη πιστεύει πως η επιλογή του γερμανικού σχολείου ήταν η σωστή καθώς το γερμανικό σύστημα είναι τέτοιο που δεν επιτρέπει σε κάποιο παιδί να μείνει πίσω και εντάσσεται καλύτερα. Θεωρεί πως οι ελλείψεις και η έλλειψη, κυρίως, της οργάνωσης, επιδρούν στην προσπάθεια προσαρμογής του παιδιού. Δεν επιθυμεί το παιδί της να αισθάνεται ‘κατώτερο’.
- Ο Διονύσης δηλώνει πως δεν έχει κάποιο παράπονο από την προσπάθειά τους για ένταξη. Αντίθετα, πιστεύει πως κανείς πρέπει να προσπαθεί ο ίδιος να προσαρμοστεί κάτι που οδήγησε την οικογένεια στη λήψη της απόφασης περί επιλογής του γερμανικού σχολείου. Πιστεύει πως, ενώ κατά κάποιον τρόπο, το ελληνικό σχολείο μπορεί, αρχικά, να βοηθήσει στην προσαρμογή, αυτό δεν γίνεται. Ουσιαστικά, το παιδί θα ενταχθεί καλύτερα αν κατανοεί τη γλώσσα και την τοπική νοοτροπία και δεν ενταχθεί σε μία «κλίκα».
- Ο Σπύρος συμφωνεί και επισημαίνει πως κανείς θα πρέπει να είναι «ανοιχτός» και να αποδέχεται την διαφορετική κουλτούρα και νοοτροπία και να προσπαθήσει να ενταχθεί. Επιπλέον, κρίνει πως, όταν κανείς μεταναστεύει, δεν αλλάζει απλώς η εργασία του αλλά και η καθημερινότητά του, επομένως πρέπει να προσαρμοστεί. Θεωρεί πως τα δεδομένα διαφέρουν για ένα παιδί σε σχέση με έναν ενήλικα.
- Ο Γρηγόρης, επίσης, δεν θεώρησε πως το ελληνικό σχολείο θα βοηθούσε στην ένταξη των παιδιών. Επισημαίνει πως η βασική του στόχευση είναι η αποκατάσταση και η ένταξη του παιδιού με όποιον τρόπο και αν γίνεται αυτό. Κρίνει πως ο κάθε άνθρωπος είναι ικανός, αν το θέλει, να συμβαδίσει και να ενταχθεί, κάτι το οποίο πιστεύει, πως έχουν κατορθώσει ως οικογένεια.

- Η Σύλβια πιστεύει πως, με την αποφοίτηση από το γερμανικό σχολείο, τα παιδιά εντάσσονται καλύτερα στην κοινωνία και έχουν περισσότερες ευκαιρίες για απασχόληση στο μέλλον. Ενώ απαντά πως δεν πιστεύει πως η εκμάθηση της ελληνικής στο σπίτι επαρκεί για να είναι το παιδί δίγλωσσο, έχει την ίδια άποψη για την αποτελεσματικότητα της εκμάθησης των γερμανικών στο ελληνικό σχολείο. Επισημαίνει πως, εφόσον επέλεξαν ως χώρα διαμονής τη Γερμανία, πρέπει και τα παιδιά να μάθουν σωστά τα γερμανικά.
- Η Φωτεινή είναι η ίδια γεννημένη στη Γερμανία. Επέλεξε για τα παιδιά της το γερμανικό σχολείο για να μη χάσουν χρόνο και να ενταχθούν άμεσα. Πιστεύει, πως στο ελληνικό σχολείο δε γίνεται σωστή δουλειά, ειδικά στο μάθημα των γερμανικών. Επειδή, δε, έχουν επαφές με Έλληνες, φιλοδοξεί τα παιδιά να γνωρίσουν και την ελληνική κουλτούρα, αν και παρατηρεί πως τα παιδιά της κλίνουν περισσότερο με άλλους Γερμανούς.
- Η Άννα δηλώνει ευχαριστημένη από το σύστημα και την εξέλιξη των παιδιών της ως μέρος της προσπάθειας προσαρμογής τους. Επειδή η Παιδεία θεωρεί πως είναι ανώτερη στη Γερμανία, και δεν ήταν σύμφωνη με το εξαντλητικό πρόγραμμα του ελληνικού σχολείου που στερούσε από τα παιδιά τον ελεύθερο χρόνο, κρίνει πως προσαρμόστηκαν επαρκώς στο γερμανικό τρόπο ζωής.
- Ο Ευάγγελος θεωρεί πως η κατάσταση έχει αλλάξει και το σύστημα έχει εκσυγχρονιστεί επομένως η προσπάθεια για προσαρμογή, σήμερα, διαφέρει από αυτή το 1960. Πιστεύει πως, επειδή η Γερμανία είναι ευρωπαϊκή χώρα και υπάρχουν κοινά στοιχεία, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες των παιδιών για εκμάθηση της Γερμανικής γλώσσας και κουλτούρας, είναι προτιμότερο να επενδύσουν στην ένταξη μέσω της επιλογής του γερμανικού σχολείου.
- Ο Ανδρέας δήλωσε πως είχε κάποιες γνώσεις για το γερμανικό σύστημα οι οποίες προέρχονταν κυρίως από τον αδερφό του (ο οποίος κατοικούσε ήδη στη Γερμανία). Μιλά για τις επιλογές του ως προσωπικές καθώς ο ίδιος είχε κάποιους στόχους για

την εκπαίδευση του παιδιού του, ωστόσο, το οικογενειακό του περιβάλλον όντως τον επηρεάζει.

Ομάδα 2:

- Η πρώτη μητέρα, η Διονυσία, αναφέρει πως η διαδικασία της παρακολούθησης της ξένης γλώσσας στη Γερμανία διαφέρει από αυτήν στην Ελλάδα. Επομένως, κρίνει πως το παιδί της προσπαθεί να μάθει γερμανικά ως μέρος της εκπαίδευσής της, και προτιμά *«κάποια πράγματα να μείνουν πίσω για να βρουν τους ρυθμούς τους σιγά – σιγά»*. Αναφέρει, όμως, πως όλα πήγαν καλά στην προσπάθειά τους για προσαρμογή και το παιδί έγινε αμέσως δεκτό από την ελληνική και γερμανική κοινωνία. Ωστόσο, αποδίδει αυτήν την εξέλιξη στο ρόλο της ελληνικής κοινότητας στη Γερμανία.
- Η Βάσω αναφέρει πως, επειδή το παιδί της ήταν μικρό όταν μετανάστευσαν, δε δυσκολεύτηκε ιδιαίτερα στην ένταξη αλλά, για τους ίδιους, η κατάσταση ήταν διαφορετική. Αυτό, όμως, συμβαίνει επειδή οι γονείς έχουν προσπαθήσει να δώσουν στο παιδί τους την ευκαιρία να συμμετάσχει σε εξωσχολικές δραστηριότητες και να έχει επαφές και με παιδιά από τη Γερμανία.
- Η Πόπη δηλώνει αρκετά αισιόδοξη ως προς τη δυνατότητα των παιδιών της να ενταχθούν στη γερμανική κοινωνία και να ενσωματωθούν, έχοντας περισσότερες ευκαιρίες στη Γερμανία έναντι της Ελλάδας. Αναφέρεται στον κομβικό ρόλο που διαδραματίζουν οι (Έλληνες) δάσκαλοι στο σχολείο αλλά και την ηλικία των παιδιών ως παράγοντες που οδηγούν στην καλύτερη ένταξη. Από την άλλη, η μητέρα αναφέρει πως είναι βασικό για τα παιδιά να συμμετέχουν σε εξωσχολικές δραστηριότητες και να μπαίνουν από νεαρή ηλικία σε έναν άλλο τρόπο ζωής.

- Η Γεωργία κρίνει πως ο τρόπος ζωής τους δεν έχει αλλάξει. Αυτό το αποδίδει στην ύπαρξη μίας μεγάλης ελληνικής κοινότητας στο Ντίσελντορφ. Ως οικογένεια, είχαν βιώσει σημαντικά προβλήματα λόγω ρατσισμού και της διακρίνουσας μεταχείρισης που είχε βιώσει το παιδί. Εξίσου βασικό είναι να αναφερθεί πως ο μεγαλύτερος γιος της δυσκολεύτηκε πολύ περισσότερο από τη μικρή της κόρη στην προσπάθεια για προσαρμογή και ένταξη.
- Η Βικτώρια επίσης αντιμετώπισε δυσκολία στην ένταξη καθώς υπήρχε αρνητική στάση από το εκπαιδευτικό προσωπικό στο γερμανικό σχολείο. Επέλεξε το ελληνικό σχολείο για ψυχολογικούς λόγους: *«Και στην Ελλάδα έρχονται μετανάστες από την Αλβανία, από πολλές χώρες, Αρμενία, Γεωργία, φυσικά δεν υπάρχουνε σχολεία αλβανικά ή γεωργιανά σχολεία. Καταλαβαίνω ότι για όλα τα παιδιά τα ξένα είναι πολύ δύσκολα να προσαρμοστούνε. Εμείς όμως είχαμε αυτή τη δυνατότητα, είχαμε είχαμε μια ευκαιρία στο να μπορούμε να κάνουμε το παιδί μας το ένα να νιώσει κάπως καλύτερα [...]. Για το λόγο αυτό εμείς επιλέξαμε καθαρά το ελληνικό σχολείο [...], τουλάχιστον για να είναι πιο ομαλή [...] για είναι ο γιος μου ψυχολογικά καλά, γιατί άρχισε γενικά να μου βγάζει προβλήματα.»*
- Ο Διονύσης αναφέρεται στην προσπάθεια της οικογένειας για ένταξη ως μία επώδυνη διαδικασία η οποία ήταν ιδιαίτερα δύσκολη, τόσο για τους γονείς, όσο και για τα παιδιά. Ως κύριο λόγο για τον οποίο τα παιδιά δυσκολεύονται στην ένταξη και την προσαρμογή, αναφέρει τη δυσκολία στη δημιουργία στενών σχέσεων μεταξύ των παιδιών που φοιτούν στο ίδιο σχολείο. Έτσι, επειδή τα Ελληνόπαιδα τα οποία επιλέγουν το ελληνικό σχολείο μετακινούνται σε αυτό μόνο για το μάθημα από διάφορες περιοχές, η επαφή τους περιορίζεται στο σχολικό περιβάλλον και δε δημιουργούν σχέσεις με Γερμανούς.
- Η Λένα δηλώνει πως τα παιδιά της δεν μπορούν να ενταχθούν και να προσαρμοστούν, τόσο, διότι δε γνωρίζουν την γερμανική γλώσσα, όσο και λόγω του διαφορετικού τρόπου σκέψης τους. Παρά τη νεαρή ηλικία των παιδιών, κρίνει πως δεν μπορούν να προσαρμοστούν και πως αισθάνεται ενοχές που επέλεξαν τη μετανάστευση.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

- Η Εμμανουέλα πιστεύει πως τα παιδιά της δεν αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ένταξη και πως μπορούν να μάθουν κανονικά τα γερμανικά και να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα που επέφερε η μετανάστευση. Κρίνοντας από την εμπειρία της, απαντά πως υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση καθώς δε μιλούν τη γερμανική γλώσσα.
- Η Λίτσα αποτελεί μία διαφορετική περίπτωση καθώς, η ίδια, είναι παιδί Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία. Έκανε για τα παιδιά της την επιλογή του ελληνικού σχολείου με βάση τα δικά της κριτήρια και, αποφάσισε να παρέχει στα παιδιά της τη δυνατότητα να μάθουν σωστά την ελληνική γλώσσα, νοοτροπία και κουλτούρα, την οποία, διαφορετικά, δεν θα είχαν. Από την άλλη, όμως, αναφέρει πως έχει δεύτερες σκέψεις καθώς τα παιδιά πρέπει να γνωρίζουν και την κουλτούρα στη χώρα όπου ζουν για να ενταχθούν σταδιακά.
- Η Κατερίνα επέλεξε το ελληνικό σχολείο για να πετύχουν τα παιδιά της καλύτερη ένταξη αλλά δηλώνει πως μετάνιωσε για την επιλογή της, διότι δημιουργεί περισσότερο αποκλεισμό, παρά ένταξη. Δηλώνει πως η προσπάθεια για τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας δεν είναι κάτι αρνητικό αλλά δυσχεραίνει την προσαρμογή.

Από τη μελέτη του υλικού συνολικά είναι προφανές πως οι γονείς της Ομάδας 1 αντιμετωπίζουν λιγότερα προβλήματα ως προς την ένταξη των παιδιών τους στην κοινωνία, τόσο λόγω της γνώσης που αποκτούν και της ευφράδειας στη χρήση της γερμανικής γλώσσας όσο και λόγω της αλληλεπίδρασης με τους Γερμανούς συνομηλίκους τους. Από την άλλη, όμως, οι γονείς της Ομάδας 2, εν γνώσει τους, επιλέγουν το να διατηρήσουν τα παιδιά τους τα στοιχεία που τους καθιστούν μέλη της ελληνικής κοινότητας, με αποτέλεσμα τα παιδιά να στερούνται της καλής γνώσης της γερμανικής γλώσσας και κατ' επέκταση δυσκολεύονται στην ομαλή ένταξή τους στη γερμανική κοινωνία.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Αποδεικνύεται, λοιπόν, πως η εθνική ταυτότητα, η γλώσσα και η ιδιότητα του μέλους σε μία κοινότητα παραμένουν μεγάλης σημασίας για μία μεγάλη μερίδα των γονέων, τουλάχιστον στα σχολεία τα οποία μελετήθηκαν. Τα ευρήματα, όμως, της έρευνας δείχνουν, εξίσου, πως υπάρχει μία σαφής μείωση στον αριθμό των εγγεγραμμένων μαθητών στα ελληνικά σχολεία. Άρα, μία υπόθεση που διατυπώνεται ως συμπέρασμα από το σύνολο της έρευνας, είναι πως η σημασία της γλώσσας και της διατήρησης της «ελληνικότητας» μειώνεται.

5.7. Συνολικά ευρήματα και σύγκριση με τα ερευνητικά ερωτήματα

Σε σχέση με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, οι απόψεις των γονέων, τόσο αυτών των οποίων τα παιδιά φοιτούν σε γερμανικό σχολείο, όσο και αυτών που φοιτούν σε ελληνικό είναι χαρακτηριστικές. Συγκεκριμένα, παρότι το 40% περίπου του συνολικού δείγματος, τόσο της Ομάδας 1, όσο και της Ομάδας 2, δηλώνουν πως η ποιότητα ζωής τους έχει αυξηθεί, δε δηλώνουν όλοι εξίσου ικανοποιημένοι με την ελληνόφωνη εκπαίδευση στη Γερμανία.

Συγκεκριμένα, από την Ομάδα 1, προκύπτει πως οι μισοί από αυτούς δηλώνουν πως η ποιότητα ζωής τους βελτιώθηκε με τη μετανάστευσή τους. Ένα μεγάλο μέρος, δε, έκρινε πως η ποιότητα ζωής τους έμεινε περίπου η ίδια ή πως υπάρχουν τόσο θετικά όσο και αρνητικά επακόλουθα.

Για την Ομάδα 2 προκύπτει πως ένα μικρό ποσοστό κρίνουν πως η ποιότητα ζωής τους βελτιώθηκε. Οι περισσότεροι κρίνουν πως η ποιότητα ζωής τους είναι χειρότερη, αναφέροντας, ωστόσο, την τυπικότητα και αυστηρότητα του τρόπου ζωής και την αλλαγή κουλτούρας ως αίτια.

Σε σχέση με τη σύγκριση των δύο συστημάτων, δηλαδή το δεύτερο ερώτημα, τα αποτελέσματα, οι περισσότεροι συμμετέχοντες από την Ομάδα 1 εκφράστηκαν αρνητικά απέναντι στο ελληνικό σχολείο στη Γερμανία και θετικά για το γερμανικό. Αυτό αιτιολογεί και τη θέση τους σε ό,τι αφορά την επιλογή του κατάλληλου σχολείου για τα παιδιά τους.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Αντίθετα, για την Ομάδα 2, σε σχέση με το ελληνικό σχολείο, μόνο ένας γονέας είχε αρνητική άποψη, ενώ, για το γερμανικό μόνο τρεις στους δέκα είναι αρνητικοί και οι περισσότεροι είναι ουδέτεροι.

Στο σύνολό τους, όσοι εκφράστηκαν αρνητικά επισημαίνουν την αυστηρότητα και το διαχωρισμό σε σχολεία διαφορετικών ταχυτήτων από πολύ νεαρή ηλικία.

Σε σχέση με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνας σε σχέση με τους λόγους και τα κίνητρα επιλογής του σχολείου. Τα κριτήρια αυτά επαληθεύουν και το μοντέλο Friedman et al. (2006), αφού αφορούν:

1. Την αποτελεσματικότητα και τις ευκαιρίες ποιοτικής εκπαίδευσης για τα παιδιά:

Η πλειοψηφία των γονέων της Ομάδας 1, που επιλέγουν, δηλαδή το γερμανικό σχολείο, αναφέρουν την αποτελεσματικότητα, ενώ η πλειοψηφία των γονέων της Ομάδας 2 αναφέρονται στην υποστήριξη σε σύγκριση με το γερμανικό σχολείο κατά τη μαθησιακή διαδικασία από τους Γερμανούς και οι δε, από τους Έλληνες εκπαιδευτικούς. Μόλις οι μισοί από τους συμμετέχοντες της Ομάδας 1 πιστεύουν ότι τα παιδιά τους θα είναι δίγλωσσα και κρίνουν, ωστόσο, στην πλειοψηφία τους πως το παιδί τους θα έχει περισσότερες ευκαιρίες για απασχόληση φοιτώντας σε γερμανικό σχολείο. Αντίθετα, μεγάλη έμφαση δίνουν οι γονείς της Ομάδας 2 στη δυνατότητα συμμετοχής σε Πανελλήνιες εξετάσεις και την επιστροφή για σπουδές στην Ελλάδα.

2. Τις προσωπικές απόψεις των γονέων και τα ατομικά τους χαρακτηριστικά, όντας μέλη μειονοτήτων:

Από την άλλη, για τους γονείς της Ομάδας 1, σημειώνεται πως πιστεύουν πως η ένταξη είναι πιο ομαλή όταν το παιδί φοιτά σε γερμανικό σχολείο και πως το γερμανικό σύστημα και σχολείο είναι πιο δίκαιο έναντι 40% των γονέων της Ομάδας 2 που κρίνουν πως το ελληνικό σχολείο βοηθά στη δίκαιη αντιμετώπιση του παιδιού.

3. Την επιρροή της δια στόματος ενημέρωσης και επικοινωνίας:

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Αυτή η έρευνα, λοιπόν, δείχνει πως υπάρχουν διαφορές στις στάσεις και τις αντιλήψεις των γονέων στη Γερμανία σε σχέση με τις προοπτικές και ελλείψεις στην ενημέρωση.

Πράγματι και για το τέταρτο ερώτημα προκύπτει πως για τους γονείς της Ομάδας 1 και τους γονείς της Ομάδας 2, η πλειοψηφία κρίνουν με βάση την εμπειρία τους. Ωστόσο, ένα μεγάλο μέρος των γονέων της Ομάδας 2 κρίνουν με βάση τις συμβουλές των άλλων μελών της ελληνικής κοινότητας. Προκύπτει πως, όσοι επηρεάζονται από την ελληνική ομογένεια τείνουν να επιλέγουν το ελληνικό σχολείο.

Παράλληλα με την επαλήθευση του μοντέλου Friedman et al. (2006) καταλήγει κανείς πως η έρευνα αυτή αποδεικνύει πως όσα ίσχυαν για την προηγούμενη γενιά και το προηγούμενο κύμα μεταναστών, κατά βάση, ισχύουν και για τους νεομετανάστες. Παράλληλα, παρότι υπάρχουν πηγές ενημέρωσης (διαδίκτυο, εφημερίδες κοκ), η γνώμη τρίτων συνεχίζει να επηρεάζει τους γονείς.

Σε σχέση με το τελευταίο, πρόσθετο ερώτημα, όλοι οι γονείς της Ομάδας 1 κρίνουν πως τα παιδιά τους έχουν ενταχθεί στη γερμανική κοινωνία και δεν αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες. Παράλληλα, στην πλειοψηφία τους πιστεύουν πως η προσαρμογή και η δυνατότητα ένταξης εξαρτάται από τον ίδιο τον άνθρωπο. Οι μισοί, δε, θεωρούν πως η επιλογή της μετανάστευσης σημαίνει μία γενική επιθυμία για αλλαγή στον τρόπο ζωής, ενώ όλοι δηλώνουν ευχαριστημένοι από την επιλογή τους.

4. Τις προσωπικές εμπειρίες με την εκπαίδευση:

Για την Ομάδα 2 προκύπτει πως η μειοψηφία των γονέων κρίνουν πως η απόφασή τους για την επιλογή του ελληνικού σχολείου για να βοηθήσουν τα παιδιά τους αν ενταχθούν ομαλότερα ήταν λανθασμένη. Από την άλλη πλευρά, οι μισοί πιστεύουν πως η διατήρηση της ελληνικής κουλτούρας και νοοτροπίας είναι σημαντική και δηλώνουν πως το παιδί τους κατάφερε να ενταχθεί, επειδή συμμετέχει σε εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως, άλλωστε, είχε αναφερθεί αρχικά και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, ενώ θεωρούν πως οι ίδιοι δεν έχουν προσαρμοστεί. Στην πλειοψηφία τους κρίνουν πως η

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

προσαρμογή τους είναι δύσκολη, επειδή δε γνωρίζουν τη γερμανική γλώσσα σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο. Παρόλα αυτά, επιμένουν στην επιλογή του ελληνικού σχολείου για τα παιδιά τους (Βήχου, 2019)δ.

Με βάση τα παραπάνω, συμπεραίνει κανείς πως ο Χάρτης, γενικά, έχει αλλάξει. Οι γονείς, παρότι διαθέτουν τα μέσα και τις δυνατότητες ενημέρωσης παραμένουν σε μία θέση στην οποία εξαρτώνται από την ελληνική κοινότητα. Επίσης, προκύπτει πως δίδεται μία έμφαση στην επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών, τόσο από γονείς που επιλέγουν τη γερμανική, όσο και την ελληνική παιδεία, όμως, στην πλειοψηφία τους, οι γονείς της Ομάδας 2 εστιάζουν περισσότερο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Παρατηρείται, επίσης, μία γενικότερη άγνοια σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση. Οι γονείς δεν έχουν σωστή ενημέρωση και δε στρέφονται σε φορείς για την επαρκή τους πληροφόρηση. Η παραπληροφόρηση που προέρχεται από την ελληνική κοινότητα, είναι έντονη και παρατηρείται και στις δύο Ομάδες.

Αντίθετα, όμως, οι γονείς της Ομάδας 2 φαίνεται να μην είναι δεκτικοί προς την προσαρμογή και να είναι περισσότερο πιθανό να παραπληροφορηθούν. Επειδή, αναζητούν πληροφορίες με βάση τις στάσεις και απόψεις Ελλήνων γονέων, επιλέγουν τρόπους και εναλλακτικές που θα οδηγήσουν σε μία διατήρηση του τρόπου ζωής και της κουλτούρας που είχαν στην Ελλάδα. Αυτό είναι κάτι το οποίο αντιστακλάται και στις δυσκολίες που βιώνουν τα παιδιά στην καθημερινότητά τους.

Από την άλλη, ανατρέπεται η υπόθεση των Burgess et al (2015) σε σχέση με τη δυνατότητα μετακινήσεων από και προς το σπίτι, τουλάχιστον για την Ομάδα γονέων των οποίων τα παιδιά φοιτούν στο ελληνικό σχολείο. Οι γονείς αυτοί δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην κοινότητα και την ευκολία προσαρμογής παρά στην ευκολία πρόσβασης.

5. Την ποιότητα διδασκαλίας και την ασφάλεια:

Μία άλλη παρατήρηση που μπορεί να γίνει αφορά τις μεταγραφές. Το 2013 – 2014 που υπήρξε έντονη φημολογία σχετικά με το κλείσιμο του ελληνικού σχολείου γενικά και την κατάργησή του ως θεσμό, σημειώθηκε μεγάλος αριθμός μεταγραφών. Ωστόσο, το 2017

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

η κατάσταση άλλαξε. Πολλοί γονείς, σε αντίθεση με το ότι συνηθίζονταν πριν το 1980, επιλέγουν για τις πρώτες τάξεις το ελληνικό σχολείο και, μετέπειτα, το γερμανικό. Όπως σημειώνει και ο Δαμανάκης (1998) παλαιότερα, συνέβαινε το αντίθετο – οι γονείς επέλεγαν το παιδί να φοιτήσει σε γερμανικό σχολείο αρχικά για να κατακτήσει τη γλώσσα και, έπειτα, το ελληνικό, για να δώσει Πανελλήνιες εξετάσεις.

Προκύπτει πως οι νεομετανάστες έχουν δημιουργήσει ένα δικό τους σύστημα. Το κατά πόσο αυτό ισχύει και για τους δεύτερης – τρίτης γενιάς μετανάστες δεν μπορεί να προκύψει από την παρούσα έρευνα, ωστόσο, σημειώνεται πως, παρότι οι λόγοι για τους οποίους μεταναστεύουν, σήμερα, οι Έλληνες, οι οποίοι είναι οικονομικοί, επαγγελματικοί και προσωπικοί και όχι κοινωνικοί, ιδεολογικοί, πολιτικοί και δημογραφικοί όπως το 1960 – 1980, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο σε σχέση με την γλωσσική ικανότητα και τη διγλωσσία όσο και με τις επιλογές σε σχέση με την εκπαίδευση.

Το ερώτημα το οποίο εγείρεται είναι, μήπως, τελικά, επιδρούν και πολιτικά αίτια; Και αυτή η παρατήρηση οφείλεται στα εξής:

- Οι τάσεις των Ελλήνων αντανακλούν την ευρύτερη εικόνα των ΜΜΕ για την Ελλάδα. Δηλαδή, με το που ανέκαμψε το κύρος της Ελλάδας στα διεθνή ΜΜΕ ανέκαμψε και το ελληνικό σχολείο ως θεσμός.
- Υπάρχει επιρροή ανάμεσα στα μέλη της ελληνικής κοινότητας.
- Θεσμοί όπως η εκκλησία, επηρεάζουν τις στάσεις των γονέων (βλ. παράρτημα).
- Το 2014 που ήταν η χειρότερη χρονιά για την Ελλάδα, παρατηρήθηκαν και οι περισσότερες μεταγραφές σε όλα τα σχολεία.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα και προτάσεις

Στο σύνολο της εργασίας προέκυψαν διάφορα παράλληλα ζητήματα τα οποία μελετήθηκαν. Το πρώτο κεφάλαιο, εστίασε σε μεγάλο βαθμό στο φαινόμενο της μετανάστευσης και την ιστορική πορεία της μετανάστευσης των Ελλήνων στη Γερμανία. Από την έρευνα, καταλήγει κανείς πως το φαινόμενο της μετανάστευσης οξύνεται ανά συγκεκριμένες περιόδους, ιδίως όταν η χώρα βιώνει μία κατάσταση κρίσης όπως σήμερα. Επίσης, γίνεται σαφές πως οι συνθήκες και τα αποτελέσματα των διάφορων μεταναστευτικών κυμάτων διαφέρουν σημαντικά και πως η νεομετανάστευση αποτελεί τη σύγχρονη μορφή μαζικής «φυγής» Ελλήνων στο εξωτερικό (Arslan et al 2015).

Στο δεύτερο κεφάλαιο, η μελέτη επικεντρώθηκε στα εκπαιδευτικά συστήματα της Γερμανίας και της Ελλάδας. Στόχος ήταν το να αναδειχθούν οι κύριες ομοιότητες και διαφορές τους. Ένα από τα βασικά συμπεράσματα ήταν πως το ελληνικό και το γερμανικό σύστημα εκπαίδευσης διαφέρουν, μεν, σημαντικά, αλλά υπάρχουν και ορισμένα κοινά σημεία όπως η θέσπιση των ίδιων ορίων βασικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης (Erti 2006). Από την άλλη, το σύστημα στη Γερμανία φαίνεται να είναι λιγότερο ελαστικό από ότι το ελληνικό και, ως εκ τούτου, υπάρχει λιγότερη κινητικότητα των μαθητών, αφού η επιλογή για τη μελλοντική ακαδημαϊκή και επαγγελματική τους πορεία γίνεται με την επιλογή του τύπου σχολείου δευτεροβάθμιας στα οποία φοιτούν. Αυτό, δε, αποδεικνύεται πως έχει δυσχερείς συνέπειες κυρίως για τα παιδιά μεταναστών και προσφύγων τα οποία φαίνεται να παρουσιάζουν χαμηλότερες επιδόσεις (Γρηγοροπούλου 2012).

Το κεφάλαιο αυτό επικεντρώθηκε, επίσης, στην μελέτη του θεσμού του ελληνικού σχολείου στη Γερμανία. Καταλήγει κανείς πως οι ελληνικές κοινότητες στη Γερμανία είναι αρκετά οργανωμένες όμως, σήμερα, το ελληνικό σχολείο στη Γερμανία φθίνει συνεχώς, καθώς δεν υπάρχει αντίστοιχη στήριξη και βούληση για χρηματοδότηση από το ελληνικό κράτος. Επίσης, μελετήθηκαν διάφορα κριτήρια / υποκινητές σε σχέση με την επιλογή σχολείου από τους γονείς. Για την διεξαγωγή της έρευνας, συνολικά, αξιοποιήθηκε το μοντέλο Friedman et al. (2006).

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν τα κύρια σημεία που αφορούσαν τη μεθοδολογία. Εξηγήθηκε ο σκοπός και η επιλογή της και οι λόγοι για τους οποίους η έρευνα δομήθηκε κατά τον τρόπο με τον οποίο οργανώθηκε. Επίσης, αναλύθηκαν τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα και οι ερευνητικές υποθέσεις. Στη συνέχεια, επεξηγήθηκαν περισσότερο πρακτικά ζητήματα σε σχέση με τον οδηγό συνέντευξης και τους τρόπους με τους οποίους εξασφαλίστηκε η αξιοπιστία και η πληρότητα της έρευνας.

Κατόπιν, συζητήθηκε ένα πολύ σημαντικό ζήτημα το οποίο οδήγησε στη σημαντική καθυστέρηση της παράδοσης του εν λόγω έργου και αφορούσε την αποδεδειγμένη απροθυμία της διεύθυνσης του δημοτικού σχολείου του Ντόρτμουντ να υποστηρίξουν την προσπάθεια της ερευνήτριας. Πρίν, όμως, την ολοκλήρωση της εργασίας το ζητούμενο υλικό δόθηκε. Πιο συγκεκριμένα, διατυπώθηκαν οι κύριοι περιορισμοί σε ό,τι αφορά την συλλογή αξιόπιστου υλικού, ιδίως για τα στατιστικά φοίτησης, όπως και η δυσκολία της αδειοδότησης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν συνολικά τα κύρια ευρήματα της έρευνας σε συνδυασμό με την επεξήγηση αυτών. Αναλύθηκαν τα ευρήματα ξεχωριστά και συνολικά και παρουσιάστηκαν στον αναγνώστη ως συνέχεια της θεωρητικής βιβλιογραφικής ανασκόπησης που προηγήθηκε στα κεφάλαια ένα έως και τρία.

Έπειτα, στο κεφάλαιο πέντε έγινε μία πιο στοχευμένη ανάλυση, με την συμπερίληψη και συζήτηση επί συγκεκριμένων αποσπασμάτων από τις συνεντεύξεις. Για το σκοπό αυτό, εξετάστηκαν, τόσο με βάση το περιεχόμενο, όσο και τη συνάφειά τους με το συνολικό δείγμα, συγκεκριμένες συνεντεύξεις οι οποίες χαρακτηρίζονται ως αντιπροσωπευτικές του δείγματος ή που παρεκκλίνουν σημαντικά από το μέσο όρο.

Τέλος, στο παρόν κεφάλαιο, παρατίθενται και συγκεντρώνονται τα κύρια συμπεράσματα της έρευνας.

Η έρευνα αυτή υπήρξε μία μεγάλη ευκαιρία για τη συγγραφέα και εκπαιδευτική της εργασίας να μελετήσει εις βάθος σύγχρονα ζητήματα τα οποία αφορούν την εκπαίδευση των Ελληνοπαίδων και την κατανόηση των επιμέρους προκλήσεων τις οποίες

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

αντιμετωπίζουν οι Έλληνες οι οποίοι διαμένουν στη Γερμανία. Στόχος ήταν, το να εξεταστούν οι οπτικές των γονέων και εκπαιδευτικών για να απαντηθούν τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης, όπως αυτά παρατίθενται στην εισαγωγή της εργασίας.

Συμπερασματικά για την Ομάδα 1 προκύπτει πως οι γονείς στο σύνολό τους επισήμαναν τον οικονομικό παράγοντα ως αίτιο παραμονής τους στη Γερμανία. Επίσης, πιστεύουν πως το γερμανικό σύστημα εκπαίδευσης είναι αποδοτικότερο. Πιο συγκεκριμένα:

- 8/10 πιστεύουν πως το ελληνικό σχολείο δεν αποδίδει.
- Όλοι οι συμμετέχοντες αναφέρουν ως κριτήριο την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών.
- Κανείς συμμετέχων δεν δηλώνει πως επηρεάζεται από την ελληνική κοινότητα.
- Όλοι κρίνουν πως τα παιδιά προσαρμόζονται καλύτερα από ότι οι ενήλικες στον γερμανικό τρόπο ζωής.

Σε σχέση με την Ομάδα 2, οι περισσότεροι γονείς δήλωσαν πως οι λόγοι μετανάστευσης ήταν και οικονομικοί, αλλά όχι μόνο. Συγκεκριμένα, αναφέρονται λόγοι, όπως η ποιότητα ζωής και οι επαγγελματικές ευκαιρίες. Οι γυναίκες οι οποίες συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν πως η επιθυμία του συζύγου ήταν καθοριστικός παράγοντας για τη μετανάστευση. Είναι αρκετά σύνηθες, παρότι οι γυναίκες εργάζονταν στην Ελλάδα, να παραμένουν άνεργες στη Γερμανία. Οι συμμετέχοντες δηλώνουν νοσταλγία για την Ελλάδα και πως το κριτήριο της προσαρμογής των παιδιών είναι κομβικής σημασίας. Γενικά, εκφράζονται θετικές απόψεις σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης που παρέχει το γερμανικό σχολείο. Σχετικά, όμως, με το μάθημα των γερμανικών στο ελληνικό σχολείο, αρκετοί γονείς είναι δυσαρεστημένοι. Παρότι οι περισσότεροι γονείς δηλώνουν πως δεν επηρεάζονται από τις απόψεις των μελών της ελληνικής κοινότητας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, το περιεχόμενο της συνέντευξής τους αποδεικνύει πως υπάρχει επιρροή.

Από τα στατιστικά φοίτησης είναι προφανές πως, με την πάροδο του χρόνου, από το 2008 και μετά που ξέσπασε η οικονομική κρίση, οι Έλληνες γονείς ήταν ολοένα και

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

περισσότερο απρόθυμοι να φοιτήσουν τα παιδιά τους στα ελληνικά σχολεία τα οποία μελετήθηκαν. Ακόμη, παρότι η αρχική πρόθεση ήταν να εξεταστεί η περιοχή του Ντόρτμουντ, προστέθηκε υλικό και από άλλες περιοχές όπως το Ντίσελντορφ, το Βούπερταλ και το Μπίλεφελντ.

Σε επίπεδο έρευνας, το σχολείο του Μπίλεφελντ ήταν από τα λίγα της περιοχής τα οποία παρείχαν τέτοια στατιστικά. Η μελέτη των στατιστικών φοίτησης δείχνει πως η τάση εγκατάλειψης των σχολείων που διδάσκουν την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό αφορά τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια.

Ύστερα από συζήτηση με το διευθυντή του Ντίσελντορφ με ενημέρωσε ότι υπάρχει μια μεγάλη και διαρκής κινητικότητα στο δημοτικό σχολείο του Ντίσελντορφ καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς. Πολλά παιδιά έχουν εγγραφεί στο σχολείο και έχουν παρευρεθεί για 1 εβδομάδα ή για κάποιες μέρες.

Από την έρευνα προκύπτει, επίσης, πως, συνήθως, η εγγραφή γίνεται από τον πατέρα ο οποίος έχει έρθει πρώτος στη Γερμανία για μια αναγνωριστική ανίχνευση της χώρας, εύρεση εργασίας και οικείας επιδιώκοντας την ολοκλήρωση όλων των προαπαιτούμενων διαδικασιών προς διευκόλυνση της οικογένειας.

Η κατάσταση αυτή κάθε φορά οφείλεται και σε διαφορετική περίπτωση. Παραδείγματος χάριν μία οικογένεια μετέβη στη Γερμανία για εργασία, είχαν τακτοποιηθεί από το θέμα δουλειάς και σχολείου αλλά επειδή δεν τους άρεσε ή δεν μπόρεσαν να προσαρμοστούν επέστρεψαν πάλι στην Ελλάδα. Μία ακόμη περίπτωση και η συνηθέστερη αποτελεί η μετακόμιση της οικογένειας ανά τακτά χρονικά διαστήματα για εύρεση ή αλλαγή τόπου εργασίας. Πολλές φορές, επίσης, παρατηρείται και το φαινόμενο της μη παρουσίας του παιδιού στο σχολικό χώρο, παρά την εγγραφή του ύστερα από την απόφαση της οικογένειας για διαφορετικούς λόγους κάθε φορά. Ένας από αυτούς είναι η αναστροφή της απόφασης των γονέων να μεταβούν στη Γερμανία παρά την προεργασία που έχει γίνει. Τέλος, υπήρξε και η περίπτωση να γίνει μία εγγραφή σε οποιοδήποτε μακρινής χιλιομετρικής απόστασης ελληνικό δημοτικό σχολείο, έτσι ώστε το παιδί να συνεχίσει την μαθητική του πορεία στο Γυμνάσιο της περιοχής που διαμένει, διότι εκεί δεν

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

υπήρχε κάποιο ελληνικό Δημοτικό. Αποτέλεσμα της επιλογής αυτής είναι η μη τακτική παρουσίαση του παιδιού στη σχολική δραστηριότητα και γι' αυτό το λόγο ύστερα από την επέμβαση του διευθυντή υπάρχει αποχώρηση του μαθητή ή της μαθήτριας. Για όλη αυτή την άνομη κινητικότητα που παρατηρείται ένας από τους διευθυντές των σχολείων της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας εξέφρασε το συναίσθημα ότι «Αισθάνομαι ότι δουλεύω σε ένα σχολείο τσιγγάνων λόγω της κινητικότητας που υπάρχει».

Αντιλαμβανόμαστε ότι το διαρκές αυτό φαινόμενο της άνομης κινητικότητας κάποια στιγμή πρέπει να σταματήσει και να θεσπιστούν κάποιοι νόμοι ή κανόνες που να προβλέπουν όλη αυτή τη διαδικασία.

Να σημειωθεί ότι πλέον έχει αλλάξει το δυναμικό του σχολείου. Τα περισσότερα παιδιά που απαρτίζουν πλέον τις σχολικές μονάδες είναι παιδιά προερχόμενα από την Ελλάδα, τα οποία συνεχίζουν στο ελληνικό Γυμνάσιο και Λύκειο. Οι μετεγγραφές που παλαιότερα γινόταν στην Δ' Δημοτικού από το γερμανικό στο ελληνικό σχολείο με στόχο τα παιδιά να ακολουθήσουν μία ελληνική παιδεία και να εισαχθούν στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πλέον δεν παρατηρείται. Τουναντίον αυτή τη στιγμή για το έτος 2018-2019 είναι μεγαλύτερος ο όγκος των μετεγγραφών στην ΣΤ' Δημοτικού από τα ελληνικά στα γερμανικά σχολεία, με την υπόνοια ότι αυτά τα παιδιά δεν έχουν ως στόχο να σπουδάσουν και προσπαθούν να επιτύχουν την ένταξη και αναγνώρισή τους από το γερμανικό κράτος, έτσι ώστε στο μέλλον να μπορέσουν να εργαστούν στα τεχνικά επαγγέλματα που προσφέρει η Γερμανία. Τα παιδιά πλέον που επιλέγουν και συνεχίζουν το ελληνικό σχολείο, είναι τα παιδιά προερχόμενα από Ελλάδα. Τα παιδιά όσων γονέων έχουν τελειώσει το ελληνικό σχολείο στη Γερμανία και τα εγγράφουν στο ελληνικό σχολείο για συναισθηματικούς λόγους. Τα παιδιά που μετεγγράφηκαν από το γερμανικά σχολεία στα ελληνικά, όχι για λόγους μετέπειτα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης αλλά κυρίως για λόγους που αφορούσαν το φαινόμενο του ρατσισμού. Και τέλος, τα παιδιά που για ψυχολογικούς λόγους, λόγω της αλλαγής από τη μετανάστευση και του νέου περιβάλλοντος, δε μπορούν να ενταχθούν στα γερμανικά σχολεία. Παρατηρούμε ότι πλέον υπάρχει μια μεγάλη αλλαγή στο χάρτη που αφορά την επιλογή των ελληνικών σχολείων.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Συγκρίνοντας τα παραπάνω με τα όσα αναφέρει ο Δαμανάκης (1998) στην έρευνά του για την Πανεπιστημιακή εκπαίδευση, προκύπτει πως ο προβληματισμός της γνώσης ή μη της μητρικής γλώσσας εντοπίζεται ακόμη και σήμερα για τους Έλληνες γονείς. Στην πλειοψηφία αυτών, επιθυμούν τα παιδιά τους να είναι δίγλωσσα, όμως δεν παύει να αναφέρεται και η διάσταση της αδυναμίας του ελληνικού σχολείου να παράσχει ένα ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης στα Ελληνόπαιδα της Γερμανίας, ιδίως σε ό,τι έχει να κάνει με την ελληνική γλώσσα. Τα αποτελέσματα, συνολικά, αποδεικνύουν πως τα κριτήρια τα οποία έθεσαν οι Friedman et al. (2006) πληρούνται συνολικά.

Τώρα, όσον αφορά το επίπεδο των μαθητών κατά τη γνώμη του διευθυντή του δημοτικού σχολείου Ντίσελντορφ κρίνει ότι το επίπεδο της σχολικής μονάδας είναι μέτριο. Η αιτία αυτού, κατά τις απόψεις μας, εμού και του διευθυντή προέρχεται από την αδυναμία των γονέων να ανταπεξέλθουν στην κοινωνική πραγματικότητα της Γερμανίας, με αποτέλεσμα οι στόχοι που θέτουν να έχουν διαφορετική σειρά προτεραιότητας από την αναμενόμενη. Η εκπαίδευση των παιδιών περνά σε δεύτερη μοίρα για τους γονείς, καθώς οι ίδιοι είναι πολυάσχολοι, το οποίο συμβαίνει κυρίως λόγω των πολλών ωρών εργασίας, των μετακομίσεων και, γενικά, λόγω θεμάτων επιβίωσης με αποτέλεσμα να μη δίνεται η δέουσα σημασία στο κομμάτι εκπαίδευσης και διαπαιδαγώγησης των παιδιών τους.

Εν κατακλείδι, θα ήθελα να επισημάνω ότι αν συνεχιστεί το διαρκές αυτό μεταναστευτικό κύμα προς τη χώρα της Γερμανίας και οι γονείς συνεχίσουν να επιλέγουν την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, σε βάθος χρόνου το ελληνικό κράτος θα έρθει αντιμέτωπο με το πρόβλημα της επέκτασης των κτηριακών εγκαταστάσεων. Η άποψή μου αυτή, στηρίζεται στο γεγονός ότι για την επόμενη χρονιά, δηλαδή για το έτος 2019-2020, γονείς που βρίσκονται ακόμα στην Ελλάδα έχουν επικοινωνήσει με το δημοτικό σχολείο του Ντίσελντορφ να ρωτήσουν και να προετοιμάσουν το έδαφος για τη μετεγγραφή των παιδιών τους.

Ο αριθμός αυτός μέχρι στιγμής για το σχολικό έτος 2018 – 2019, στο δημοτικό σχολείο του Ντίσελντορφ κυμαίνεται γύρω στα 16 παιδιά. Αν υπολογίσουμε δηλαδή τον αριθμό αυτό για όλα τα δημοτικά σχολεία της Γερμανίας κατά μέσο όρο θα υπάρξει μία αύξηση της τάξης των 165 παιδιών για κάθε χρονιά στη χώρα της Γερμανίας. Ή, επίσης,

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

αυτός ο αριθμός της αύξησης μπορεί να υπάρχει ήδη από το 2012, και αυτή τη στιγμή να ανέρχεται γύρω στα 1,155 Ελληνόπουλα ή και περισσότερα, προερχόμενα από την Ελλάδα. Φυσικά, αυτή είναι μία υπόθεση δική μου, η οποία δεν μπορεί να τεκμηριωθεί, λόγω των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω. Αν οι δημόσιες αρχές βοηθούσαν έστω και στο ελάχιστο τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας θα ήταν εκατό τοις εκατό έγκυρα.

Συνολικά, προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Υπάρχει όντως τάση μείωσης των εγγεγραμμένων μαθητών από το 2010 και μετά.
- Κυρίως οι νεομετανάστες επιλέγουν το ελληνικό σχολείο.
- Υπάρχει έλλειψη οργάνωσης.
- Δε διδάσκεται σωστά η ελληνική γλώσσα.
- Υπάρχει ανησυχία από μέρους των γονέων για τυχόν «κλείσιμο» του σχολείου.
- Υπάρχει όντως η ίδια τάση με αυτή της δεκαετίας του 1980 για έλλειψη κατάρτισης και στις δύο γλώσσες.

Οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα αφορούν τα εξής:

- Σύγκριση των δεδομένων για τα ελληνικά σχολεία στη Γερμανία με άλλα συστήματα, λ.χ. στη Γαλλία ή τις ΗΠΑ.
- Διεξαγωγή ποιοτικών ερευνών σε σχέση με τις στάσεις μεγαλύτερων σε ηλικία μεταναστών πρώτης γενιάς.
- Διεξαγωγή συνεντεύξεων σε καθηγητές.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

(UNHRC) (2003). United Nations Convention on Migrants' Rights: International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, entered into force on 1 July 2003. Ανακτήθηκε 31.03.2018 από <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000143557>.

ABA. (2007). 40 Jahre Deutsches Jugendinstitut. *Dossier*. Ανακτήθηκε 06.06.2018 από http://www.abafachverband.org/fileadmin/user_upload/user_upload_2007/dji/DJIB_64_40_J.DJI.pdf.

AHRC. (2018, Μάιος 1). Agency for Healthcare and Research Quality of the US Department of Health. Ανακτήθηκε 04.04.2018 από <https://www.ahrq.gov/tools/index.html>.

Aliveri, A. (2017). *Criminal immigration law and human rights in Europe. The European Routledge Handbook on Crime and International Migration*.

Almunia, M., Benetrix, A., Eichengreen, B., O'Rourke, K., & Rua, G. (2010). From great depression to great debt crisis: similarities, differences and lessons. *Economic Policy*, 25(62), p. 219-265.

André-Bechely, L. (2013). *Could it be otherwise?: Parents and the inequalities of public school choice*. Routledge.

Androutsopoulos, J., & Hinnenkamp, V. (2001). *Code-Switching in der bilingualen Chat-Kommunikation: ein explorativer Blick auf# hellas und# turks. na*. Ανακτήθηκε 03.06.2018 από https://www.researchgate.net/profile/Volker_Hinnenkamp/publication/229039118_Code-Switching_in_der_bilingualen_Chat-

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

[Kommunikation ein explorativer Blick auf hellas und turks/links/552fd1d50cf2f2a588aa4167/Code-Switching-in-der-bilingualen-Chat-Kommunikation-ein-explorativer-Blick-auf-hellas-und-turks.pdf](https://www.researchgate.net/publication/352541677/Code-Switching-in-der-bilingualen-Chat-Kommunikation-ein-explorativer-Blick-auf-hellas-und-turks/pdf).

Anshel, M. H. (2000). A conceptual model and implications for coping with stressful events in police work. *Criminal Justice and Behavior*, 27(3), p. 375-400.

Ardagna, S., & Caselli, F. (2014). The political economy of the Greek debt crisis: A tale of two bailouts. *American Economic Journal*, 6(4), p. 291-323.

Arslan, C., Dumont, J. C., Kone, Z., Ozden, C., Parsons, C., & Xenogiani, T. (2015). A new profile of migrants in the aftermath of the recent economic crisis. Organization of Economic Co-operation and Development. Ανακτήθηκε 05.08.2019 από <https://search.oecd.org/fr/els/mig/WP160.pdf>.

Bertoli, S., Bruecker, H., & Moraga, J. (2013). «Archives Ouverte». Ανακτήθηκε 29.04.2018 από <https://halshs.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/913869/filename/2013.21.pdf>.

Bryman, A. (2017). «Μέθοδοι κοινωνικής έρευνας». Αθήνα: Gutenberg.

Burgess, S., Greaves, E., Vignoles, A., & Wilson, D. (2015). What parents want: School preferences and school choice. *The Economic Journal*, 125(587), 1262-1289.

Chatty, D. (2006). «*Nomadic Societies in the Middle East and North Africa: entering the 21st century*». Brill.

Christou, A., & King, R. (2011). Gendering Counter-diasporic Migration: Second Generation Greek-Americans and Greek-Germans Narrate their "Homecoming" to Greece. *Journal of Mediterranean Studies*, 20(2), p. 283-314.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Destatis. (2016). Ανακτήθηκε 16.03.2018 από <https://www.destatis.de/DE/Home/inhalt.html>.¹⁰ Statistiks.

Erti, H. (2006). Educational standards and the changing discourse on education: The reception and consequences of the PISA study in Germany. *Oxford Review of Education*, 32(5), p. 619-634.

Fiese, B., & Kline, C. (1993). Development of the Family Ritual Questionnaire: Initial reliability and validation studies. *Journal of family psychology*, 6(3), p. 290-299.

Friedman, B. A., Bobrowski, P. E., & Geraci, J. (2006). Parents' School Satisfaction: Ethnic Similarities and Differences. *Journal of Educational Administration*, 44(5), 471-486.

Graeber, J. (2016). Citizenship in the shadow of the Euro crisis: explaining changing patterns in naturalisation among intra-EU migrants. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(10), p. 1670-1692.

Hastings, J. S., & Weinstein, J. M. (2008). Information, school choice, and academic achievement: Evidence from two experiments. *The Quarterly journal of economics*, 123(4), 1373-1414.

Kontos, M. (2009). Greek migrant women in Germany: strategies of autonomy in diaspora. Women, Gender, and Diasporic Lives: Labor, Community, and Identity in Greek Migrations. *Greek Migration*, In E. Tatsoglou “Women, Gender and Diasporic Lives: Labor, Community and Identity in Greek Migrations), p. 31-48, Lexington Books.

Kristen, C., & Granato, N. (2007). The educational attainment of the second generation in Germany: Social origins and ethnic inequality. *Ethnicities*, 7(3), p. 343-366.

¹⁰Το εν λόγω αντικείμενο δεν είναι πλέον διαθέσιμο στην ιστοσελίδα, λόγω εκκαθάρισης από πλευράς διαχειριστών.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Levitt, P. (1998). Social remittances: Migration driven local level forms of cultural diffusion. *International Migration Review*, 32(4), p. 926-948.

Lianos, T. P. (1997). Factors determining migrant Remittances: The case of Greece. *International Migration Review*. Ανακτήθηκε 04.05.2018 από https://www.jstor.org/stable/2547258?seq=1#page_scan_tab_contents.

Little, D. (2007). The Common European Framework of Reference for Languages: Perspectives on the making of supranational language education policy. *The Modern Language Journal*, 91(4), p. 645-655.

Lucassen, J., Lucassen, L., & Manning, P. (2010). «*Migration History in World History: Multidisciplinary Approaches*» (Volume 3). Brill.

Markou, M. L. (1979). «*Ist die Zweisprachigkeit fuer die seelische und geistige Entwicklung des Kindes schaedlich? MzFgL*».

Maurer, M. (2014). Staatliche Schulpolitik und bürgerliches Bildungsideal. In *Preußen als Kulturstaat im 19. Jahrhundert* (pp. 89-103). Verlag Ferdinand Schöningh.

Nyssen, E. H. (1975). «*Unterrichtspraxis in der Hauptschule*». Hamburg: Rowhlt.

Pappas, A. (2018). The EU legal framework administrative arrangements for migrants, victims of torture during the refugee influx in Greece (2015-2017). (Postgraduate Dissertation). Hellenic Open University.

Park, J. (2015). Europe's Migration Crisis. Council of Foreign Relations of New York, p. 311-325., διαθέσιμο σε https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwiAzP2C5_bIAhWosKQKHTHgAT8QFjABegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fwww.p_ravo.unizg.hr%2F_download%2Frepository%2Fsemiunar_migrants.docx&usg=AOvVaw3zeUXkgfaG1o0Sf6mK-fCt.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Patton, M. (1990). «*Qualitative evaluation and research methods*». SAGE Publications, Inc.

Raggatt, P. (1988). Quality control in the dual system of West Germany. *Oxford Review of Education*, 14(2), p. 163-186.

Santacreu, O., Baldoni, E., & Albert, M. C. (2009). Deciding to move: migration projects in an integrating Europe. *Pioneers of European Integration. Citizenship and mobility in the EU*, p. 52-71.

Schiff, M. (2005). «*International Migration, remittances and the brain drain*». World Bank Publications.

Schneider, M., Marschall, M., Teske, P., & Roch, C. (1998). School choice and culture wars in the classroom: What different parents seek from education. *Social Science Quarterly*, 489-501.

Schoeneberg, U. (1985). Participation in ethnic associations: The case of immigrants in West Germany. *International Migration Review*, 19(3), p. 416-437.

Schroeder, J. (2006). Binational Ehen in Deutschland. *Wirtschaft und Statistik*, 4(06), p. 419-431.

Stark, O., & Taylor, J. E. (1991). Migration incentives, migration types: the role of relative deprivation. *The economic journal*, 101(408), p. 1163-1178.

Thöle, R. (1997). Orthodoxe Kirchen in Deutschland (No. 85). Vandenhoeck & Ruprecht.

Werning, R., Loeser, J., & Urban, M. (2008). Cultural and social diversity: An analysis of minority groups in German schools. *The Journal of Special Education*, 42(1), 47-54. Ανακτήθηκε 08.06.2018 από <https://www.repo.uni-hannover.de/bitstream/handle/123456789/3026/0022466907313609.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Wenning, N., & Hansen, G. (2003). *Schulpolitik für andere Ethnien in Deutschland*. Waxmann Verlag.

Wilde, S. (2002). Secondary Education in Germany 1990-2000: 'One decade of non-reform in unified German education'? *Oxford review of Education*, 28(1), p. 39-51.

Ελληνόγλωσση

Hopf, D. (1993). «Η εκπαιδευτική κατάσταση των παιδιών των Ελλήνων Μεταναστών κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στη Γερμανία και μετά την παλιννόστησή τους στην Ελλάδα». Μτφρ. Καψάλης, Α. Dortmund, Γερμανία: Universitaet Potsdam. Ανακτήθηκε 05.05.2018 από <https://publishup.uni-potsdam.de/opus4-ubp/frontdoor/deliver/index/docId/4391/file/Migrantenkinder.pdf>.

Mason, J. (2011). Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας. Αθήνα: Πεδίο.

Mavrozacharakis, E. (2016). Η Διαχείριση της πολιτισμικής διαφοράς και διαδικασίες ένταξης στην εκπαίδευση μειονοτικών ομάδων στην Γερμανία (The Management of Cultural Difference and Processes of Integration in Education of Minority Groups in Germany). SSRN. Ανακτήθηκε 18.1.2020 από https://www.researchgate.net/profile/Emmanouil_Mavrozacharakis3/publication/314540686_The_Management_of_Cultural_Difference_and_Processes_of_Integration_in_Education_of_Minority_Groups_in_Germany/links/5cb49ef64585156cd79a6aa9/The-Management-of-Cultural-Difference-and-Processes-of-Integration-in-Education-of-Minority-Groups-in-Germany.pdf.

Minedu. (2019). Νομοθεσία γενικά. Επίσημη Ιστοσελίδα Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Βεντούρα, Α. (1999). Οι δρόμοι της Μεγάλης Φυγής των Ελλήνων. *Το Βήμα*, 19.12.1999, Ανακτήθηκε 23.01.2019 από <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/oi-dromoi-tis-megalis-fygis-twn-ellinwn/>.

Βήχου, Ε. (2019). *Πολυγλωσσία και πολυπολιτισμικότητα ως μέσα για την προώθηση της διαπολιτισμικής αγωγής κι εκπαίδευσης. Πολίτικες εκπαίδευσης για τη διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας στην Ευρώπη και την Ελλάδα. Συγκριτική μελέτη Ελλάδα-Σουηδία-Γερμανία* (Master's thesis, Πανεπιστήμιο Πειραιώς).

Γρηγοροπούλου, Α. (2012, Ιούνιος 6). «*Η σχολική εκπαίδευση των παιδιών των Ελλήνων Μεταναστών στη Γερμανία. Γερμανία*». Ανακτήθηκε 03.07.2019 από <https://heimatkunde.boell.de/2012/06/12/i-sholiki-ekpaideysi-ton-paidion-ton-ellinon-metanaston-sti-germania>.

Δαμανάκης, Μ. (1989). «*Μετανάστευση και εκπαίδευση*». Αθήνα: Gutenberg.

Δαμανάκης, Μ. (1998). «*Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα*». Αθήνα: Gutenberg.

Δαμανάκης, Μ. (2009 (22-23.05)). Η εκπαίδευση των Εκπαιδευτικών σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Πανελλήνιο Συνέδριο για την Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών (σ. (Ομιλία)). Ρέθυμνο Κρήτης: Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Δαμανάκης, Μ. (2011). *Ελληνικά Σχολεία στη Γερμανία*. Αθήνα: Gutenberg.

ΕΔΙΑΜΜΕ. (2006). Διασπορά. Ανακτήθηκε 09.08.2018 από <http://www.ediamme.edc.uoc.gr/diaspora2/index.php?elearn¹¹>.

¹¹Η ιστοσελίδα δεν είναι διαθέσιμη από τις 25.09.2019.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ΕΔΡΑ. (2018). Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ως μονάδα και οργανισμός. Ανακτήθηκε 31.07.2019 από <http://www.edra.gr/modules1.php?name=News&file=article&sid=24419>.

ΕΟΚ. (2018). Πληροφορίες για Νεομετανάστες. Ανακτήθηκε 07.03.2019 από <http://oekg.de/el/%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%BD%CE%B5%CE%BF%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%82/>.

Επίσημη Ιστοσελίδα Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (2018). Ανακτήθηκε 23.04.2019 από http://www.pi-schools.gr/pi_history/.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2005, Μάρτιος 11). Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την Ευρωπαϊκή Χάρτα των Ερευνητών. 2005/251/EK. Βρυξέλλες, Βέλγιο: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ανακτήθηκε 02.01.2019 από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005H0251&from=EL>.

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). Πως γίνεται μία επιστημονική εργασία- Επιστημονική Έρευνα και Συγγραφή Εργασιών. Αθήνα : Κριτική.

Ίσαρη, Φ., & Πούρκος, Μ. (2015). Ποιοτική Μέθοδος Έρευνας, https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf. Αθήνα: ΣΕΑΒ - Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα .

Κανονισμός ΕΕ, 2016/679, (2016, Απρίλιος 27). «Κανονισμός 2016/679 ΕΕ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων». (Ε. Κ. Συμβούλιο, Επιμ.) Ανακτήθηκε 21.02.2018 από <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

Κασιμάτη, Κ. (1983). Η πολιτισμική ταυτότητα της δεύτερης γενιάς των Ελλήνων μεταναστών της δυτικής Γερμανίας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 48(48), 3-20.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Κεσίδου, Α. (2008). Διαπολιτισμική εκπαίδευση: μια εισαγωγή. Στο: Ζωή Παπαναούμ (Επιμ.) *Οδηγός επιμόρφωσης: Διαπολιτισμική εκπαίδευση και αγωγή. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ.*

Κόντης, Α., & Φακολιάς, Ρ. (2002). Παλιννόστηση και εγκατάσταση ομογενών, «*Ιστορική Αναδρομή: Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις*», Τόμος Α'. (σσ. 257-280). Πάτρα, Ελλάδα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Κουπαράνης, Β. (2017, Νοέμβριος 28). Ο αντιδικτατορικός αγώνας των Ελλήνων στη Γερμανία. Ανακτήθηκε 01.05.2018 από <https://www.dw.com/el/%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%B1%CE%B3%CF%8E%CE%BD%CE%B1%CF%82-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AE%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B3%CE%B5%12>.

Μάρκου, Ε. (2019). Σύντομος Οδηγός Διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε 31.08.2019 από <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&ved=2ahUKEwiogo2Tu9LjAhXyqwYKHSdyAIsQFjAFegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fmigrant-integration%2F%3Faction%3Dmedia.download%26uuid%3DFC262EE9-CD38-EAA3-13CA4C4CFF6C74D8&usg=AOvVaw1wj4>.

Παππάς, Α. (2019). Η Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και οι διοικητικές προσαρμογές στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Κριτική Θεώρηση. (Μεταπτυχιακή Εργασία). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

¹²Η ιστοσελίδα δεν είναι πλέον διαθέσιμη.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ΣΛΕΕ. (2012, Δεκέμβριος 26). Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης της Λισαβόνας. Ανακτήθηκε 06.08.2019 από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.

Σταμούλη, Ε. (χ.χ.). Το Γερμανικό Εκπαιδευτικό σύστημα με έμφαση στον τρόπο πρόσβασης σε ΑΕΙ. Ειδικό Σεμινάριο, Universitat Resensburg, Ανακτήθηκε 25.06.2018 από http://ecourse.uoi.gr/pluginfile.php/29406/mod_resource/content/0/docs/bachelor_seminar.pdf.

Σύνταγμα της Ελλάδας (27.05.2008). Όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 27^{ης} Μαΐου 2008 της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων. Ανακτήθηκε 31.05.2018 από <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/8c3e9046-78fb-48f4-bd82-bbba28ca1ef5/SYNTAGMA.pdf>.

ΥΠΕΘ. (2018). Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, εθνικοί στόχοι. Ανακτήθηκε 05.03.2018 από <https://www.minedu.gov.gr/>.

Υπηρεσία, Γ. Σ. (2015). «*Auslaendische Bevoelkerung Tabellen*». Berlin: Destatis.de. Ανακτήθηκε 02.05.2018 από <https://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Content/Statistiken/Bevoelkerung/AuslaendischeBevoelkerung/Tabellen/Content50/TOP10.psml>.

Παράρτημα

Α. Έγγραφο

Αδειοδότηση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ,
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ,
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ,
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ,
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ,
ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Αποστολή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
Μαρούσι, 02-5-2019
Αρ. Πρωτ.: 67723/Η2

ΠΡΟΣ: κα Ιωάννα Πατασπούρου
(papaspouriioanna@gmx.de)
ΚΟΙΝ.: Σ.Ε. Βερολίνου
(se-berlin@griechische-botschaft.de)

Ταχ. Δ/ση : Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Email : dirpode1@minedu.gov.gr
Πληροφορίες : Σ. Αυγερινού
Τηλέφωνο : 210 3442362

ΘΕΜΑ: «Έγκριση έρευνας σε Ελληνικό Σχολείο του εξωτερικού»
Σχετ.: 1) Η από 7/12/2018 αίτησή σας
2) Το υπ' αριθμ. 13/4-4-2019 απόσπασμα πρακτικού του Ι.Ε.Π.

Σε συνέχεια ανωτέρω σχετικών, σας ενημερώνουμε ότι εγκρίνουμε τη διεξαγωγή της έρευνας με τίτλο «Η επιλογή δημοτικού σχολείου (γερμανικού/ελληνικού) από τους Έλληνες μετανάστες στη Γερμανία: Η περίπτωση του Dortmund» για το σχολικό έτος 2018-19 μόνο ως προς το σκέλος που αφορά τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη φοίτηση των μαθητών και μαθητριών των Δημοτικών Σχολείων της Γερμανίας με τις εξής προϋποθέσεις:

- 1) Να προηγηθεί επικοινωνία με τα σχολεία, ώστε η έρευνα να διεξαχθεί χωρίς να παρεμποδίζεται η ομαλή λειτουργία τους
- 2) Να υποβληθεί ηλεκτρονικό αντίτυπο της ερευνητικής εργασίας σε ψηφιακό δίσκο στο πρωτόκολλο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Αν. Τσόχα 36, Τ.Κ. 11521, Αθήνα), καθώς επίσης και η ενυπόγραφη, σύμφωνη ή όχι, γνώμη της ερευνητριας για το εάν επιτρέπει στο Ι.Ε.Π. να προβεί σε ηλεκτρονική ανάρτηση της ερευνητικής εργασίας. Το αντίτυπο, αφού κατατεθεί στο πρωτόκολλο, θα διαβιβάζεται αρμοδίως στη Βιβλιοθήκη.

Επισημαίνεται ότι:

- 1) Ως προς το αίτημα της ερευνητριας για συνεντεύξεις με γονείς, επειδή η δράση αφορά σε ενήλικες εκτός σχολικού πλαισίου, η γνωμοδότηση του Ι.Ε.Π. επί του συγκεκριμένου θέματος παρέλκει.
- 2) Το συνημμένο υλικό της έρευνας θα φυλάσσεται στο αρχείο του Ι.Ε.Π. για δύο χρόνια από την ημερομηνία συζήτησής της στο Διοικητικό Συμβούλιο και μετά θα καταστρέφεται με ευθύνη του Τμήματος Γραμματειακής Υποστήριξης. Τα συμπληρωματικά στοιχεία αποτελούν παράρτημα της παρούσας πράξης.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΜΕΡΟΠΗ ΤΖΟΥΦΗ

Εσωτερική Διανομή:
1) Γραφ. Υφυπουργού,
2) Γραφ. Γεν. Γραμματέα,
3) ΔΙΠΟΔΕΕΜΣ, Τμήμα Α'

VASILEIOS BAIK
2019.05.02 07:41:11
VASILEIOS BAIKAKI
O:\VASILEIOS BAIKAKI
C:\GR
O:\Hellenic Public Administ
Env: isaias@minedu.gov.gr
Public key:

1

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Β. Αναλυτικοί στατιστικοί πίνακες - Ελληνικό δημοτικό σχολείο Bielefeld

Εγγραφές – μετεγγραφές ανα σχολικό έτος

Σχολικό έτος	Αριθμός εγγραφέντων	Ήρθαν με μετεγγραφή	Έφυγαν με μετεγγραφή	Έμειναν εγγεγραμμένοι
2007-2008	255	8	20	234
2008-2009	233	12	26	207
2009-2010	171	29	5	195
2010-2011	172	7	3	176
2011-2012	162	21	47	136
2012-2013	136	12	60	71
2013-2014	57	23	7	74
2014-2015	74	11	12	73
2015-2016	59	22	11	70
2016-2017	71	28	9	81
2017-2018	68	11	-	79
2018-2019	65	10	9	66

Παράρτημα Β. Πίνακας 1 Εγγραφές-Μετεγγραφές ανά σχολικό έτος.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΔΣ ΜΠΙΛΕΦΕΛΝΤ

ΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ	ΤΑΞΗ Α		ΤΑΞΗ Β		ΤΑΞΗ Γ		ΤΑΞΗ Δ		ΤΑΞΗ Ε		ΤΑΞΗ ΣΤ		ΥΝΟΛΟ
	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	
018-19													
ρυθμός Μαθητ ών Αρχής	4	4	4	6	8	8	5	2	7	4	6	6	64
ρυθμός Μαθητ ών Τέλους	3	4	3	7	9	10	4	2	7	4	6	5	64
017-18													
ρυθμός Μαθητ ών	4	5	8	10	5	2	5	3	5	5	7	5	64
ρυθμός Μαθητ ών Τέλους	4	6	7	10	6	2	5	3	7	5	8	5	68

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

016-17	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ		
	ριθμός Μαθητ ών Αρχής	6	10	4	1	4	5	6	5	7	3	13	7	1
	ριθμός Μαθητ ών Τέλους	8	10	5	2	4	6	6	4	8	4	14	5	6
015-16	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ		
	ριθμός Μαθητ ών Αρχής	2	1	2	1	4	2	3	2	10	7	10	4	48
	ριθμός Μαθητ ών Τέλους	2	1	2	1	4	2	3	2	10	4	140	4	48
014-15	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ		
	ριθμός Μαθητ ών Αρχής	2	2	6	4	3	2	9	7	10	4	6	6	61

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ρυθμός Μαθητ ών Τέλους	2	2	6	4	3	2	9	7	10	4	6	6	61
013-14	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	
ρυθμός Μαθητ ών Αρχής	4	5	4	2	6	7	9	3	6	5	5	9	65
ρυθμός Μαθητ ών Τέλους	4	5	4	2	6	7	9	3	6	5	5	9	65
012-13	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	
ρυθμός Μαθητ ών Αρχής	5	1	8	7	8	5	6	10	5	11	6	8	80
ρυθμός Μαθητ ών Τέλους	5	1	8	7	8	5	6	10	5	11	6	5	80
011-12	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ρυθμός Μαθητ ών Αρχής	15	8	9	7	7	10	16	12	16	14	10	5	129
	15	8	9	7	7	10	16	12	16	14	10	14	129
010-11	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	
ρυθμός Μαθητ ών Αρχής	11	10	12	13	16	16	16	15	21	9	20	17	176
ρυθμός Μαθητ ών Τέλους	11	10	12	13	16	16	16	15	21	9	20	17	176
009-10	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	
ρυθμός Μαθητ ών Αρχής													
ρυθμός Μαθητ													

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

ών Τέλους													
008-09	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	ΓΟΡΙ Α	ΟΡΙΤΣ ΙΑ	
ριθμός Μαθητ ών Αρχής													
ριθμός Μαθητ ών Τέλους													

Παράρτημα Β. Πίνακας 2 Στοιχεία ΕΔΣ Μπιλεφελντ.

Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντόρτμουντ

Εγγραφές - Μετεγγραφές ανά σχολικό έτος

Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντόρτμουντ

Εγγραφές - Μετεγγραφές ανά σχολικό έτος

Σχολι κ ό έ τ ο ς	Αριθμός εγγραφέ ντων	Πήραν μετεγγρ αφ ή	Αγόρια / Κορίτσ ια που πήραν μετεγγ ραφή	Έμειναν εγγεγρα μμένοι	Εγγεγραμ μένα Αγόρια / Κορίτ σια
2011 - 2 0	116	34	20 / 14	82	44 / 38

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

1 2					
2012 - 2 0 1 3	80	14	5 / 9	66	35 / 31
2013 - 2 0 1 4	69	6	3 / 3	63	32 / 31
2014 - 2 0 1 5	63	1	0 / 1	62	34 / 28
2015 - 2 0 1 6	68	8	5 / 3	60	35 / 25
2016 - 2 0 1 7	74	6	2 / 4	68	39 / 29
2017 - 2 0 1 8	77	9	5 / 4	68	39 / 29
2018 - 2 0 1 9	64	12	10 / 2	52	25 / 27

Παράρτημα Β. Πίνακας 3 Εγγραφές Μετεγγραφές ανά σχολικό έτος, Δημοτικό Σχολείο Ντορτμουντ

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντίσελντορφ

Εγγραφές-Μετεγγραφές ανά σχολικό έτος

Σχολικό έτος	Αριθμός εγγραφέντων	Ήρθαν με μετεγγραφή	Πήραν μετεγγραφή	Έμειναν εγγεγραμμένοι
2007-2008	197	36	-	233
2008-2009	219	11	-	230
2009-2010	197	9	5	201
2010-2011	175	2	10	160
2011-2012	157	13	30	140
2012-2013	131	20	54	97
2013-2014	89	35	20	104
2014-2015	100	36	26	110
2015-2016	96	29	13	112
2016-2017	105	14	13	106
2017-2018	94	33	22	105
2018-2019	105	43	16	132

Παράρτημα Β. Πίνακας 4 Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Ντόρτμουντ.

Γ. ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ/ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αξιότιμε/η κύριε/α,

Ονομάζομαι _____ και φοιτώ στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Π.Μ.Σ.: Επιστήμες της Αγωγής: Διοίκηση και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση. Στα πλαίσια της ολοκλήρωσης του μεταπτυχιακού προγράμματος αυτού, συγγράφω μία Διπλωματική Εργασία με τίτλο «Η επιλογή δημοτικού σχολείου (γερμανικού/ελληνικού) από τους Έλληνες μετανάστες στη Γερμανία: Μία μελέτη περίπτωσης». Η συγγραφή της μελέτης αυτής εστιάζει τόσο στην βιβλιογραφική ανάλυση

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

όσο και στην έρευνα για την υλοποίηση της οποίας απευθύνομαι σε μέλη της ελληνικής κοινότητας της πόλης του Ντόρτμουντ.

Η έρευνα είναι αυστηρώς ακαδημαϊκή και οι στόχοι της περιορίζονται στην εξεύρεση απαντήσεων σχετικά με ζητήματα που αφορούν τα κριτήρια επιλογής των σχολείων από τους Έλληνες της πόλης σας, τις τάσεις και τα γενικότερα ζητήματα γλώσσας και ταυτότητας στην ελληνική κοινότητα του Ντόρτμουντ. Καθότι η έρευνα απαιτεί την διεξαγωγή προσωπικών συνεντεύξεων, η συμμετοχή σας ως αντιπροσωπευτικό μέλος αυτής της κοινότητας στην διαδικασία θα είναι πολύτιμη και θα βοηθήσει στο να ολοκληρωθεί επιτυχώς. Σας γνωστοποιώ πως η ανωνυμία και τα προσωπικά σας δεδομένα θα τηρηθούν πλήρως και πως δεν θα κοινοποιηθεί σε τρίτους οποιαδήποτε προσωπική σας πληροφορία ή στοιχείο που να επιτρέπει σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο να σας αναγνωρίσει με οποιοδήποτε τρόπο.

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να ζητήσετε επιπλέον πληροφορίες και διευκρινήσεις, μπορείτε να αποστείλετε επιστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση _____, να μου τηλεφωνήσετε στο τηλέφωνο _____ ή να αναζητήσετε επιπλέον πληροφορίες για το μεταπτυχιακό μου πρόγραμμα στην επίσημη ιστοσελίδα του τμήματος _____.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για το χρόνο και τη συνεργασίας σας.

Με εκτίμηση,

ΣΤ. ΝΟΜΟΣ 1351/83

Νόμος 1351 της 28/28.4.83. (Α` 56).

Εισαγωγή σπουδαστών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις

Άρθρο 1 Έκταση εφαρμογής-Αριθμός θέσεων εισαγομένων Ομάδες Σχολών

1. Η εισαγωγή σπουδαστών στο Α` έτος σπουδών των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, των Ανώτατων Στρατιωτικών Σχολών Ευελπίδων (Σ.Σ.Ε.), Ναυτικών Δοκίμων (Σ.Ν.Δ.), Ικάρων (Σ.Ι.), Αξιωματικών Σωμάτων (Σ.Σ.Α.Σ.), των Ανώτερων Σχολών αρμοδιότητας των Υπουργείων Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Πρόνοιας, του Εκπαιδευτηρίου Ανώτερης Εκπαίδευσης Ρόδου της Σχολής Τουριστικών Επαγγελματιών του ΕΟΤ αρμοδιότητας Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης και της Ανώτερης Σχολής Αξιωματικών Αδελφών Νοσοκόμων (Σ.Α.Α.Ν.) αρμοδιότητας Υπουργείου Εθνικής Άμυνας από το ακαδημαϊκό έτος 1983-84 ρυθμίζεται από τις διατάξεις αυτού του νόμου.

Κατ' εξαίρεση ο χρόνος εφαρμογής των διατάξεων του νόμου αυτού για τις Ανώτερες Εκκλησιαστικές Παιδαγωγικές Ακαδημίες Βελλάς και Θεσσαλονίκης θα καθορισθεί με απόφαση του Υπουργού εθνικής παιδείας και Θρησκευμάτων. Μέχρι την έκδοση της απόφασης αυτής εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για τις σχολές αυτές.

2. Από τη διάταξη της προηγούμενης παραγράφου εξαιρείται η Παιδαγωγική Ακαδημία, που προβλέπεται από το Β.Δ. 31/1969. Η εισαγωγή των σπουδαστών στη Σχολή αυτή διέπεται από τις κείμενες γι' αυτή διατάξεις.

3. Είναι δυνατή η επέκταση της εφαρμογής του συνόλου ή μέρους των διατάξεων του νόμου αυτού και σε άλλες Σχολές των παραπάνω ή και άλλων Υπουργείων με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του αρμόδιου για κάθε περίπτωση Υπουργού. Με τις ίδιες αποφάσεις μπορεί να ρυθμίζονται και άλλες προϋποθέσεις εισαγωγής σπουδαστών που προσιδιάζουν στην ιδιαιτερότητα των Σχολών και οι αναγκαίες λεπτομέρειες.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

4. Στις περιπτώσεις για τις οποίες από το νόμο αυτόν απαιτείται έκδοση αποφάσεων του Υπουργού Εθνικής παιδείας και Θρησκευμάτων, εφόσον αναφέρονται σε Σχολές αρμοδιότητας και άλλων Υπουργείων, αυτές εκδίδονται με σύμπραξη και του αρμόδιου για κάθε περίπτωση Υπουργού.

5. Ο ολικός αριθμός των θέσεων των σπουδαστών που εισάγονται σε κάθε Ανώτατη ή Ανώτερη Σχολή ή Τμήμα Ανώτατης ή Ανώτερης Σχολής καθορίζεται μια φορά το χρόνο με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται μέχρι το τέλος Μαρτίου και για την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού εντός δέκα (10) ημερών από τη δημοσίευσή του και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Για τις Ανώτατες Σχολές ή Τμήματα Ανώτατων Σχολών οι αποφάσεις αυτές εκδίδονται μετά από γνώμη της Συγκλήτου του αντίστοιχου Α.Ε.Ι. και του Ε.Σ.Α.Π. που υποβάλλονται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μέχρι το τέλος Ιανουαρίου του έτους της επιλογής. Για το ακαδημαϊκό έτος 1983-84 η γνώμη των Α.Ε.Ι. υποβάλλεται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, σύμφωνα με τις μέχρι σήμερα κείμενες διατάξεις.

"Με την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζεται χωριστός αριθμός εισακτέων κατά δέσμη για τα τμήματα Α.Ε.Ι.- Τ.Ε.Ι. που εντάσσονται σε περισσότερες από μία δέσμες στο σύστημα των γενικών εξετάσεων. Τα τμήματα εκείνα που μέχρι σήμερα είναι εντεταγμένο σε περισσότερες από μία δέσμες στο σύστημα των γενικών εξετάσεων και έχουν ζητήσει από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων την ένταξή τους μόνο σε μία συγκεκριμένη δέσμη, από το ακαδημαϊκό έτος 1998-1999 εντάσσονται στη δέσμη που έχουν ζητήσει.

Η άνω εντός " " περίοδος προστέθηκε με την παρ.5 άρθρου 43 Ν.2413/1996 (Α /124)

6. α) Στις αποφάσεις της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να προσδιορίζονται χωριστά ποσοστά θέσεων:

ι) Κληρικών ή μοναχών και λαϊκών για τα Ποιμαντικά Τμήματα.

ιι) Αποφοίτων Τεχνικών και Επαγγελματικών Λυκείων για τις Ανώτερες Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές.

ιιι) Αποφοίτων Εκκλησιαστικών Λυκείων για τα Θεολογικά και Ποιμαντικά Τμήματα.

iiii) Αποφοίτων Εκκλησιαστικών Λυκείων για τις Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές. Τα ποσοστά των θέσεων της κατηγορίας ιι μπορεί να κατανέμονται μεταξύ των αποφοίτων Τεχνικών και επαγγελματικών Λυκείων, που έχουν εξεταστεί ή όχι σε προπαρασκευαστικά μαθήματα, που ορίζονται από τις κείμενες διατάξεις.

β) Στις περιπτώσεις που τα διαφορετικά αυτά ποσοστά θέσεων δεν καλύπτονται από υποψηφίους της μιας κατηγορίας, οι κενές θέσεις μπορεί να συμπληρώνονται από υποψηφίους της άλλης κατηγορίας.

7. Επιπλέον του ολικού αριθμού των θέσεων της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού επιτρέπεται να καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ποσοστό θέσεων κατά Σχολή ή Τμήμα Σχολής, που καλύπτεται από υποψηφίους των κατηγοριών που αναφέρονται στις περιπτώσεις α, β, γ και δ της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του νόμου αυτού, ως και αποφοίτους των εσπερινών Λυκείων Γενικής Εκπαίδευσης ειδικά για την εισαγωγή τους στις Ανώτερες Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές. Το συνολικό ποσοστό θέσεων για όλες αυτές τις κατηγορίες δε μπορεί να υπερβαίνει το 20 % του ολικού αριθμού των θέσεων της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού για κάθε Σχολή ή Τμήμα Σχολής.

8. Επιπλέον του ολικού αριθμού των θέσεων εισάγονται στα Τμήματα και στις Σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οι υποψήφιοι των περιπτώσεων (ε, στ), ζ και η της παρ. 1 του άρθρου 3.

Τα στοιχεία ε` και στ` διαγράφηκαν από την παράγραφο 8 του άρθρου 1 και προστέθηκαν στην παράγραφο 4 του άρθρου 3 του παρόντος με το εδαφ. γ` της παρ. 5 άρθρ.54 Ν. 1566/1985 (Α 167).

9. Ειδικά για το ακαδημαϊκό έτος 1983-1984 ποσοστό 15% από τον αριθμό των θέσεων της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού καλύπτεται από μαθητές της τελευταίας τάξης Λυκείου των σχολικών ετών 1980-1981 και 1981-82, που απόκτησαν τον απολυτήριο τίτλο τους μέχρι και το Φεβρουάριο του 1983 και δηλώνουν συμμετοχή στην επιλογή με το σύστημα των Πανελλήνιων Εξετάσεων.

10. Οι μαθητές της προηγούμενης παραγράφου, που είχαν δικαίωμα συμμετοχής σε Πανελλήνιες Εξετάσεις, έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος για βελτίωση βαθμολογίας στις Πανελλήνιες Εξετάσεις που θα γίνουν κατά το έτος 1983:

α) οι μαθητές του σχολικού έτους 1980-81 σε δύο (2) το πολύ μαθήματα και β) οι μαθητές του σχολικού έτους 1981-82 σε τέσσερα (4) το πολύ μαθήματα, από τα οκτώ (8) μαθήματα των Α` και Β` Πανελλήνιων Εξετάσεων. Οι εξετάσεις αυτές γίνονται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζεται κάθε διαδικαστική λεπτομέρεια, που κρίνεται αναγκαία για την προετοιμασία και διεξαγωγή των εξετάσεων αυτών, τη βαθμολόγηση των γραπτών δοκιμίων και την έκδοση των αντίστοιχων αποτελεσμάτων.

Άρθρο 2 Επιλογή

1. Δικαίωμα συμμετοχής στη διαδικασία επιλογής για την εισαγωγή στα Α.Ε.Ι. και στις Ανώτερες Σχολές έχουν οι κάτοχοι απολυτήριου τίτλου από Λύκειο ή 6τάξιο ή 7τάξιο ή 8τάξιο Γυμνάσιο ή ισότιμου τίτλου σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης του εσωτερικού ή του εξωτερικού που να παρέχει δικαίωμα εισαγωγής σε Ανώτατες Σχολές, οι οποίοι έχουν εξεταστεί σε απαιτούμενα για τις αντίστοιχες Ομάδες Σχολών προπαρασκευαστικά ή κατά περίπτωση ειδικά μαθήματα ή δοκιμασίες σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Για τα Εκκλησιαστικά Λύκεια, για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής, απολυτήριο τίτλο αποτελεί ο τίτλος προαγωγής από τη Γ` τάξη των Λυκείων αυτών.

2. Ειδικά για την εισαγωγή στις Ανώτερες Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές και για μία 4ετία από το ακαδημαϊκό έτος 1983-84 οι απόφοιτοι Τεχνικών και Επαγγελματικών Λυκείων έχουν δικαίωμα να είναι υποψήφιοι για την επιλογή, άσχετα αν έχουν πάρει μέρος ή όχι στις εξετάσεις των προπαρασκευαστικών μαθημάτων.

3. Η επιλογή των εισαγομένων στα Α.Ε.Ι. γίνεται με βάση την αίτηση και δήλωση προτίμησης Σχολών ή Τμημάτων Σχολών και τη συνολική βαθμολογία του υποψηφίου, για την οποία λαμβάνονται υπόψη:

α) Οι γενικοί βαθμοί προαγωγής και απόλυσης του υποψηφίου στις τάξεις του Λυκείου, που εκφράζονται με προσέγγιση χιλιοστού,

β) Οι βαθμοί που έλαβε ο υποψήφιος στις γενικές εξετάσεις των απαιτούμενων προπαρασκευαστικών μαθημάτων,

γ) Οι βαθμοί που έλαβε σε καθένα από τα ειδικά μαθήματα, όπου απαιτούνται και

δ) Η βαθμολογία στις δοκιμασίες, όπου απαιτούνται.

4. α) Η επιλογή των εισαγομένων στις Ανώτερες Σχολές, που προέρχονται από υποψηφίους που έχουν εξεταστεί σε απαιτούμενα προπαρασκευαστικά μαθήματα, γίνεται με βάση την αίτηση και δήλωση προτίμησης Σχολών ή Τμημάτων Σχολών και τη συνολική βαθμολογία τους, η οποία προκύπτει σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

β) Ειδικά η επιλογή των αποφοίτων Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων, που δεν έχουν εξεταστεί σε προπαρασκευαστικά μαθήματα για τις Ανώτερες Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές, γίνεται με βάση την αίτηση και δήλωση προτίμησης Σχολών ή Τμημάτων Σχολών και τη συνολική βαθμολογία του υποψηφίου, η οποία προκύπτει:

ι) από τους γενικούς βαθμούς προαγωγής ή απόλυσης από τις τάξεις του Λυκείου, που εκφράζονται με προσέγγιση χιλιοστού,

"ιι) από τους βαθμούς σε ορισμένα μαθήματα της τελευταίας τάξης λυκείου, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως".

Το εδάφιο β/ι της παρ. 4 του άρθρου 2 τροποποιήθηκε ως άνω με το άρθρο 15 παρ. 2 του Ν. 1824/1988 (ΦΕΚ Α 296).

ιιι) από τους βαθμούς που έλαβε σε καθένα από τα ειδικά μαθήματα ή δοκιμασίες, όπου απαιτούνται.

5. Για τη διαμόρφωση της συνολικής βαθμολογίας του υποψηφίου συνυπολογίζεται κατά 25 % η βαθμολογία του στις τάξεις του Λυκείου ή στις αντίστοιχες τάξεις των άλλων τύπων σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης και κατά 75 % η βαθμολογία του στα απαιτούμενα προπαρασκευαστικά μαθήματα, τα οποία είναι μεταξύ τους βαθμολογικά ισοτίμα. Η βαθμολογία στα ειδικά μαθήματα ή στις δοκιμασίες συνυπολογίζεται επιπλέον των παραπάνω ποσοστών, για την επιλογή στις Σχολές που απαιτούνται, κατά ποσοστό (20 %) για κάθε ειδικό μάθημα ή για το μέσο όρο της βαθμολογίας των δοκιμασιών και με την προϋπόθεση ότι ο υποψήφιος για τις αντίστοιχες Σχολές συγκέντρωσε σε κάθε ειδικό μάθημα τη βαθμολογική βάση, που ορίζεται στο μισό του ανώτατου βαθμού με το οποίο βαθμολογείται το ειδικό μάθημα. Βαθμολογική βάση στα ειδικά μαθήματα δεν απαιτείται για την επιλογή στις Ανώτερες Σχολές. Για την εισαγωγή σε Σχολή ή Τμήμα Σχολής για την οποία απαιτούνται περισσότερα από ένα (1) ειδικά μαθήματα, ο υποψήφιος πρέπει να συγκεντρώνει σε κάθε ειδικό μάθημα τη βαθμολογική βάση.

6. α) Το ποσοστό 25% της προηγούμενης παραγράφου κατανέμεται στις τάξεις των Λυκείων ή στις αντίστοιχες με αυτές τάξεις άλλων σχολείων της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, ως εξής: 5 % στην πρώτη, 8% στη δεύτερη και 12 % στην τρίτη τάξη. Για τους αποφοίτους σχολείων που έχουν περισσότερες από τρεις τάξεις αντίστοιχες των τάξεων του Λυκείου, για όσους αποφοίτησαν ή θα αποφοιτήσουν μέχρι και το έτος 1984, για τους κατ' ιδίαν διδαχθέντες σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και για τους αποφοίτους οι οποίοι φοίτησαν σε μία ή περισσότερες τάξεις διαφορετικού τύπου σχολείων, το ίδιο ποσοστό κατανέμεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ανάλογα με το είδος και τον τύπο του σχολείου και το έτος αποφοίτησης του υποψηφίου.

β) Για τους αποφοίτους των ιδιωτικών 6ταξίων ή 7τάξιων ή 8τάξιων Γυμνασίων, τους αποφοίτους ιδιωτικών Λυκείων, που αποφοιτούν μέχρι και το Φεβρουάριο του 1984, τους αποφοίτους των ξένων σχολείων του εξωτερικού ή του εσωτερικού που δεν ακολουθούν το ελληνικό πρόγραμμα διδασκαλίας, ολόκληρο το ποσοστό του 25 % καλύπτεται μόνο από το γενικό βαθμό του απολυτήριου τίτλου. Από το χρόνο εφαρμογής των διατάξεων της παραγράφου 13 του άρθρου αυτού η βαθμολογία των μαθητών των ιδιωτικών Λυκείων θα λαμβάνεται υπόψη όπως και των μαθητών των Δημόσιων Σχολείων.

γ) Τα ποσοστά διαμόρφωσης της συνολικής βαθμολογίας της παραγράφου αυτής και της προηγούμενης παραγράφου του άρθρου αυτού είναι δυνατό, ανάλογα με τις γενικότερες εκπαιδευτικές συνθήκες, να μεταβάλλονται με Προεδρικό Διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

7. Η συνολική βαθμολογία του υποψηφίου είναι το άθροισμα των γινομένων που προκύπτουν από τον πολλαπλασιασμό:

α) Των γενικών βαθμών προαγωγής και απόλυσης του υποψηφίου από τις τάξεις του Λυκείου με τους αντίστοιχους απόλυτους αριθμούς των ποσοστών, στα οποία κατανέμεται το ποσοστό 25 %, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου αυτού.

β) Του μέσου όρου των βαθμών, που έλαβε ο υποψήφιος στις γενικές εξετάσεις στα προπαρασκευαστικά μαθήματα, με τον αριθμό εβδομήντα πέντε (75).

γ) Του βαθμού κάθε ειδικού μαθήματος, όπου απαιτείται, με τον αριθμό είκοσι (20) και δ) του μέσου όρου της βαθμολογίας των δοκιμασιών, όπου απαιτούνται, που ανάγεται σε 20βαθμη κλίμακα, με τον αριθμό είκοσι (20). Στους παραπάνω υπολογισμούς τα μερικά γινόμενα εκφράζονται με προσέγγιση χιλιοστού και η συνολική βαθμολογία στρογγυλοποιείται στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό.

«Η επιλογή Δημοτικού Σχολείου από τους Έλληνες γονείς στη Γερμανία. Μελέτη περίπτωσης»

8. Για τον καθορισμό της σειράς επιτυχίας λαμβάνεται υπόψη κατά σειρά:

α) η συνολική βαθμολογία,

β) το άθροισμα των βαθμών στα προπαρασκευαστικά μαθήματα και γ) ο ακριβής γενικός βαθμός του απολυτήριου τίτλου.

9. Όσοι ισοβαθμούν με τον τελευταίο, που εισάγεται στη Σχολή ή τμήμα Σχολής, εισάγονται ως υπεράριθμοι. Για τον καθορισμό της μεταξύ τους σειράς επιτυχίας εφαρμόζεται η προηγούμενη παράγραφος.

10. Ειδικά για το ακαδ. έτος 1983-84 η διαδικασία επιλογής των εισαγομένων για την κάλυψη του αριθμού των σπουδαστών που εισάγονται με βάση τις διατάξεις τη παραγρ. 9 του άρθρου 1 του νόμου αυτού γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1035/1980, άρθρο 3 για τις Ανώτατες Σχολές ή Τμήματα Σχολών και άρθρο 5 για τις Παιδαγωγικές Ακαδημίες, τις Σχολές Νηπιαγωγών, τις Σχολές Οικιακής Οικονομίας, την ΑΣΕΤΕΜ της ΣΕΛΕΤΕ και τις Ανώτερες Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές. Τα θέματα που αφορούν στη διαδικασία επιλογής των υποψηφίων αυτών για τις Ανώτατες και Ανώτερες Σχολές, που αναφέρονται στα άρθρα 4 και 6 του Ν. 1035/1980 ρυθμίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι απόφοιτοι αυτοί έχουν δικαίωμα να δηλώσουν διαζευκτικά συμμετοχή στην επιλογή είτε σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1035/1980 είτε σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού.

11. Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται τα ειδικά μαθήματα, οι δοκιμασίες που αντιστοιχούν σε Τμήμα ή σχολή κάθε Ομάδας και στα οποία πρέπει να εξεταστεί ο υποψήφιος για να κριθεί κατά την επιλογή, ο τρόπος και η διαδικασία διεξαγωγής των εξετάσεων και δοκιμασιών και η βαθμολόγηση των γραπτών δοκιμών και των δοκιμασιών. Με όμοιες αποφάσεις καθορίζονται οι κατηγορίες των δικαιουμένων συμμετοχής στα προπαρασκευαστικά ή ειδικά μαθήματα και στις δοκιμασίες, τα δικαιολογητικά και τα στατιστικά στοιχεία, που υποβάλλουν οι υποψήφιοι, ο τρόπος και ο χρόνος υποβολής τους, ο τρόπος συμπλήρωσης των αιτήσεων και δηλώσεων προτίμησης και διόρθωσής τους από την υπηρεσία σε περίπτωση λαθών των υποψηφίων, τα όσα αφορούν στη διαδικασία επιλογής των εισαγομένων καθώς και των αθλητών του άρθρου 3, στην εγγραφή των εισαγομένων στις Σχολές ή Τμήματα, στον ορισμό των κάθε είδους ατομικών και συλλογικών οργάνων που είναι απαραίτητα για την οργάνωση και διεξαγωγή των εξετάσεων ή δοκιμασιών και την έκδοση των αποτελεσμάτων και την επιλογή γενικά, ως και κάθε άλλη πρόσθετη λεπτομέρεια και διαδικασία που κρίνεται αναγκαία για την ολοκλήρωση της επιλογής.

12. α) Δικαίωμα συμμετοχής στη διαδικασία επιλογής των υποψηφίων για την εισαγωγή στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών:

αα) οι κάτοχοι απολυτήριου τίτλου Λυκείου ή 6τάξιου ή 7τάξιου ή 8τάξιου Γυμνασίου ή ισοτίμου τίτλου Σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης του εσωτερικού ή εξωτερικού.

ββ) Σε ποσοστό μέχρι 15 % επιπλέον του ολικού αριθμού των εισαγομένων οι κάτοχοι απολυτηρίου τριτάξιου Γυμνασίου ή ενδεικτικού προαγωγής από αντίστοιχη τάξη 6τάξιου ή 7τάξιου ή 8τάξιου Γυμνασίου ή ισοτίμου τίτλου Σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης του εσωτερικού ή εξωτερικού, εφόσον έχουν ιδιαίτερη καλλιτεχνική προδιάθεση, διαπιστωμένη με απόφαση του συλλόγου της Σχολής.

β) Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Συγκλήτου της Α.Σ.Κ.Τ. και δημοσιεύεται στην εφημερίδα της κυβερνήσεως, καθορίζονται οι ειδικές δοκιμασίες ή και εξετάσεις που απαιτούνται για την επιλογή των υποψηφίων, ο τρόπος, ο χρόνος και οι διαδικασίες των δοκιμασιών ή εξετάσεων, η βαθμολόγηση, τα βαθμολογικά στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για την επιλογή, ο ορισμός των κάθε είδους ατομικών και συλλογικών οργάνων που είναι απαραίτητα για την οργάνωση, τη διεξαγωγή των εξετάσεων ή δοκιμασιών, την έκδοση των αποτελεσμάτων και την επιλογή ως και κάθε λεπτομέρεια και διαδικασία που κρίνεται αναγκαία για την ολοκλήρωση της επιλογής.

13. Η παρ. 13 του άρθρου 2 καταργήθηκε με το άρθρο 111 παρ. 4 εδαφ. γ` του Ν. 1892/1990 (Α` 101).

Με την παρ. 2 του άρθρου 20 του Ν. 1771/88 (Α` 71), καταργήθηκε το άρθρο 2 του νόμου αυτού, η δε κατάργηση ισχύει με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 8 του άρθρου 2 του Ν. 1771/88.